

KAKO LEPO JE BITI ČEBELAR ...

Bilten ob 80. obletnici ustanovitve
Čebelarskega društva Stična

ČEBELARSKO DRUŠTVO STIČNA

Kazalo

VSEBINE BILTENA:

1.	Nagovor predsednika društva, Alojza Janežiča	2
2.	Nagovor župana, Dušana Strnada	3
3.	Nagovor predsednika ČZS, Boštjana Noča	4
4.	Nagovor tajnika ČZS, Antona Tomca	5
5.	Ureditev Čebelarskega društva Stična	6
6.	Prapor Čebelarskega društva Stična	8
7.	Čebelarjenje v stiški okolici ima bogato čebelarsko zgodovino	10
8.	Kratek vpogled v zgodovino Čebelarskega društva Stična	30
9.	Zgodovina čebelarjenja v stiškem samostanu	36
10.	Jožef JERIČ (28. 2. 1823-12. 4. 1888): duhovnik, čebelar in organizator	42
11.	Smo kot čebele: mnogo dobrega smo storili od 2006 do 2016	46
12.	Moje čebelarjenje z alergijo na čebelji pik	54
13.	Čebelarski krožek	56
14.	Odlikovanja članov ČD Stična	60
15.	Najstarejši člani ČD Stična	62
16.	Predstavitev članov ČD Stična	68
17.	Donatorji	84
18.	Zahvala urednice biltena	86
19.	Kolofon, CIP	88

1. Nagovor predsednika društva, Alojza Janežiča

Spoštovani!

Pred vami je knjiga, ki je nastala ob 80. obletnici ustanovitve našega Čebelarkega društva Stična. V njej je povzetek o delovanju društva od leta 1936 do danes. Viri so pridobljeni iz arhivskih dokumentov in pričevanj čebelarjev.

Čebelarstvo kot del kmetijstva je bilo v naših krajih visoko razvito že pred ustanovitvijo in organizacijo društva. Tu je stiški samostan, ki je spodbujal čebelarstvo, potrebovali so vosek pri mašnih daritvah. Verjetno tudi Rotschütz ni po naključju izbral gradu Podsmreka za širitev in prodajo slovenskih čebel po svetu. Spodbujal je domače čebelarje, od njih je kupoval čebelje družine. Premalo se zavedamo, da se je ime kranjska sivka ali *Apis mellifera carnica* po svetu začela širiti iz Podsmreke pri Višnji Gori.

Spomnim se starejših ljudi in mojega očeta, ki so pripovedovali, da je bil spomladi prvi denar s prodajo čebeljih družin. Ponosni smo lahko na svoje prednike Rotschütza, Jeriča in ostale čebelarje, da so imeli čebelarstvo tako visoko razvito.

Tudi danes je čebelarstvo v naših krajih dobro zastopano. Čebelnjaki so lično posejani po pokrajini. Večina nas je manjših čebelarjev, pa tudi veliki čebelarji in čebelarji prevozniki so med nami. Spodbudno je tudi, da se vedno več mladih zanima za življenje čebel. V preteklih nekaj letih so pristopili v društvo, ki je tako dobilo nov zagon. Društvo želi svet čebel približati tudi otrokom. Potekajo pogovori, da v OŠ Šentvid pri Stični ponovno uvedemo čebelarški krožek. Da bi bilo društvo in čebelarstvo bolj prepoznavno, bi potrebovali čebelnjak z ucnim progra-

mom in prostorom za druženje za prikaz sveta čebel mladim in za izmenjavo informacij med čebelarji. Prav je, da bi pripravili tudi spominsko sobo v spomin naših čebelarjev Rotschütza in Jeriča, da jih predstavimo občanom in širše.

Čebelarji pri čebelarjenju opazujemo red čebeljih družin, kako so med seboj povezane, kako sodelujejo za obstoj v družini. Čebelarji jih spodbujamo, jim pomagamo, in na koncu nas nagradijo z obilico medu. Če bomo vrednote in organizacijo čebel v družinah prenašali v društvo in okolje, kjer delujemo, je zagotovljen obstoj in prijeten napredek.

Naj medi!

*Alojz Janežič
predsednik ČD Stična*

2. Nagovor župana, Dušana Strnada

Pridne stiške čebelice praznujejo

Ob častitljivem jubileju, 80-letnici delovanja, ki jo letos praznujete člani in članice Čebelarskega društva Stična, me navdaja prav posebno zadovoljstvo in navdušenje. Čebelarstvo je ena tistih panog, ki je izrednega pomena za razvoj pridelave zdrave hrane in ohranjanja okolja. Prav vaša dolgoletna prisotnost in dejavnost na območju naše občine pa je pomirjajoče zagotovilo, da je naša narava tudi s pomočjo vašega dela preživela in se ohranila. Naravnost čudežno je, kako lahko tako drobna živalca, kot je čebela, opravlja tako pomembno delo za okolje in družbo, v kateri živimo. Premalo se zavedamo, da čebelarji s svojo dejavnostjo opravljate pomemben javni servis, od katerega imamo koristi vsi prebivalci. Tu ne mislim samo na čebelje pridelke, kateri po kvaliteti in odličnosti slovijo tudi med člani vašega društva, temveč tudi na tisto osnovno poslanstvo, ki ga čebele opravljajo z opraševanjem rastlin. Na ta način se ohranja okolje in raznovrstnost živalskega sveta, kar pripomore k ohranjanju naravnega ravnovesja.

Čebelarstvo v občini Ivančna Gorica ima dolgoletno tradicijo. Razvoj in napredek, ki so ga že pred stoletji v naše kraje prinesli stiški beli menihi, se je ohranil tudi po zaslugi številnih posameznikov, kot so bili baron Emil Rothschild iz Podsmreke, rojak, duhovnik in čebelar Jožef Jerič in še bi lahko naštevali. Seveda pa bi bilo vse to zaman, če bi zapuščine naših prednikov ne znali ceniti in jo ohranjati. To je še posebno pomembno v časih, ko prehranjevalne navade ljudi vsakodnevno pretresa potrošniška družba in je še kako dobro, da se sliši glas slovenskih čebelarjev.

Seveda pa obstoj čebele in ohranjanje narave ni samo vaša naloga. K temu lahko prispeva vsak izmed nas. Zlasti z odgovornim odnosom do narave, ozaveščenjem, s sejanjem medovitih rastlin in drugimi aktivnostmi. Kot lokalna skupnost dajemo poseben poudarek čistemu okolju, ekološkemu kmetijstvu in lokalni samooskrbi. Ob tem pa se zavedamo tudi drugih pozitivnih vplivov čebelarstva na družbo, v kateri delujete. Vaše delo pušča sledi v bogati zakladnici naše kulturne in etnološke dediščine, danes pa pomembno prispevate tudi k pestri turistični ponudbi naše občine, katera se obiskovalcem predstavlja pod skupno blagovno znamko Prijetno domače. Ni odveč poudariti, da je rezultat teh skupnih prizadevanj tudi laskavi naziv »Čebelam prijazna občina«, ki smo ga prejeli pred leti. Tudi to je priznanje delu, ki ga opravljate čebelarji.

Spoštovani stiški čebelarji!

Ob vašem jubileju vam čestitam in se vam zahvaljujem za vaš izjemen doprinos h kvaliteti bivanja v občini Ivančna Gorica. Želim vam še obilo zadovoljstva pri vašem delu, s katerim plemenitite tudi naš vsakdan. Naj vam ne zmanjka marljivosti in delavnosti, s katero se ponašate, in kot pravi vaš pozdrav – Naj medi! Naj medi še stoletja, da bo v naši občini življenje še naprej prijetno in domače.

*Dušan Strnad,
župan občine Ivančna Gorica*

3. Nagovor predsednika ČZS, Boštjana Noča

Spoštovane čebelarke, spoštovani čebelarji!

V Sloveniji ima čebelarstvo bogato tradicijo, lahko bi rekli, da je Slovencem čebelarstvo in čebela zapisana že v genih. Take ljubezni in spoštovanja do čebel, predvsem v Sloveniji do »naše« kranjske čebele, nima nihče. Lahko smo ponosni, da je Slovenija domovina kranjske čebele, še posebej ste na to lahko ponosni člani ČD Stična, kajti prav v Vaši občini Ivančna Gorica v kraju Podsmreka pri Višnji Gori, je »rojstni« kraj kranjske čebele.

Prav tako je sama organiziranost čebelarstva v Sloveniji za vzgled celemu svetu. Več kot 90 % čebelarjev je prostovoljno vključeno v čebelarska društva in zvezo. Tega v svetu preprosto ni in na to smo lahko upravičeno ponosni.

Čebelarska društva po Sloveniji delujejo različno dolgo časa, najstarejša so že krepko preko 100 let aktivno delujoča. In prav čebelarska društva so »gonilo« razvoja napredka čebelarstva v Sloveniji.

V tem času, ko ohranjanje kranjske čebele ni samoumevno, saj čebela brez pomoči čebelarja ne more več preživeti, je še bolj pomembna vloga čebelarskih društev. Predvsem na področju usposabljanj čebelarjev, izmenjavi izkušenj in predvsem motiviranja eden drugega da v teh težkih časih vztrajamo. Vztrajamo pa vsi skupaj zaradi ljubezni do kranjske čebele.

Spoštovane čebelarke in čebelarji ČD Stična! V mojem imenu in v imenu ČZS Vam iskreno čestitam ob 80. letnici društva.

Misel, ki jo je izrekel g. John Newton, je povsem na mestu:

Zlahka bomo uspeli, če si bomo vsak dan naložili le tisto breme, ki nam je namenjeno za tisti dan. Tovor bo pretežak, če bomo včerajšnje breme nosili tudi danes in teži dodali jutrišnje breme, še preden si ga moramo naložiti.

NAJ MEDI!

*Noč Boštjan,
predsednik ČZS*

4. Nagovor tajnika ČZS, Antona Tomca

Spoštovane članice, cenjeni člani Čebelarskega društva Stična!

Letošnje leto je za vas posebno, saj vaše društvo praznuje 80. letnico uspešnega delovanja. Ob tej priložnosti mi dovolite za vas zapisati nekaj misli.

Čebelarji v Sloveniji smo že skoraj stoletje in pol dobro in trdno organizirani in glede tega brez dvoma sodimo ob bok drugim evropskim čebelarskim organizacijam. Naši predniki so zaradi splošnega napredka v čebelarstvu in odgovornosti do čebel zavzeto ustanavljali čebelarska združenja in jih za uresničevanje skupnih interesov leta 1898 povezali v osrednjo slovensko čebelarsko organizacijo, ki brez prekinitve deluje še dandanes. Ves čas, tudi v težkih časih obeh svetovnih vojn, so izdajali glasilo Slovenski čebelar, ki je bilo in je usmerjevalec čebelarske strokovnosti in napredka. Na vse to smo lahko ponosni tudi v zdajšnjih vihravih časih.

Zakaj toliko govorim o preteklosti? Naše zdajšnje delo in dosežki brez dvoma temeljijo na delu naših predhodnikov. Njihovo delo spoštujemo in ga kot dobri gospodarji plemenitimo za uspešen razvoj našega čebelarstva. Vaši kraji so skozi zgodovino še posebej obdarjeni z duhovnostjo, tradicijo in bogatim čebelarskim znanjem stiških belih menihov, ki še dandanes uspešno čebelarijo in sodelujejo pri delu vašega društva. K razvoju čebelarstva pri vas so nedvomno prispevali tudi Peter Pavel Glavar ter čebelarji družine Rothschild iz Podsmreke.

Pogosto se sprašujem, kaj je tisto, kar povezuje čebelarje. Menim, da je to najprej naš odnos do kranjske čebele,

te v naravo vpete radodarne žuželke, katere življenja ne bomo nikoli dovolj poznali. Čebela leti, mi pa moramo upoštevati njene lastnosti in potrebe, zato smo čebelarji na določenem območju med seboj hote ali nehote sodelavci – gojitelji čebel.

Zaradi spoznavanja življenja in vzreje čebel smo čebelarji učeči se ljudje. Naše čebelarsko znanje in izkušnje pridobivamo s stalnim izobraževanjem in usposabljanjem ter z izmenjavo izkušenj. Kaj bi lahko naredili na tem področju, če ne bi bili med seboj prijatelji?

Čebelarji, povezani v čebelarska društva, smo stanovski kolegi in med seboj sodelujemo, izmenjujemo si znanja in izkušnje in tako skrbimo za vzrejo in ohranjanje kranjske čebele. Poleg tega v svojih okoljih krepimo ugled čebelarjenja in čebeljih pridelkov. Vse to lahko z uspehom izvajamo le, če smo dobro organizirani in pripravljeni na medsebojno sodelovanje.

Tudi dandanes, ko so v ospredju predvsem koristi posameznika, čebelarji zaradi skrbi za čebele ostajamo dobro organizirani, to pa je jamstvo, da bo slovensko čebelarstvo tudi v prihodnje ohranilo svoj ugled in se bo dobro razvijalo.

Ob visoki obletnici vašega društva, ki prispeva v mozaik slovenskega čebelarstva, vam zaželim veliko nadaljnjih uspehov ter dobrega medsebojnega sodelovanja.

Anton Tomec, tajnik ČZS

5. Ureditev Čebelarskega društva Stična

ČLANI UPRAVNEGA ODBORA ČD STIČNA:

Predsednik, Alojz Janežič
Podpredsednik, Franc Bobnar
Tajnica, Joži Pevec
Pomočnik tajnice, Marko Kamnikar
Blagajničarka, Beti Čoš
Tomaž Marinčič
Drago Blatnik
Anton Ceglar
Alojz Miklič
Franc Rus

ČASTNO RAZSODIŠČE:

Janez Bajc
Bogdan Čoš
Miloš Genorio
p. Avguštin Novak
Miha Blatnik

NADZORNI ODBOR:

Janez Bajc
Miloš Genorio
p. Avguštin Novak

PRAPORŠČAKI:

Franc Bobnar
Drago Blatnik
Tomaž Marinčič

ODBOR ZA ODLIKOVANJE IN NAGRAJEVANJE:

Franc Bobnar, predsednik
Drago Blatnik
Marko Kamnikar
Anton Ceglar
p. Avguštin Novak
Plantarič Alojz
Joži Pevec

ODBOR ZA PROSLAVE IN PRIREDITVE:

Marko Groznik, predsednik
Joži Pevec
Anton Kastelic
Beti Čoš
Alojz Peček
Boštjan Okorn

UREDNIŠKI ODBOR:

Petra Peunik Okorn, predsednica
Joži Pevec
p. Avguštin Novak
Ana P. Blatnik
Miha Blatnik

Člani ČD Stična (foto: Mateja Medved Plantarič)

6. Prapor Čebelarskega društva Stična

Petra Peunik Okorn

Prapor je poleg uradnega logotipa simbol nekega društva oz. organizacije. Je zastava, običajno obšita z zlato vrvico ali resicami, na njej pa so navadno izvezeni simboli. Tudi Čebelarsko društvo Stična ima svoj prapor. Le-ta ne izvira iz časa, ko je bilo društvo na začetku svojega delovanja, ampak je precej mlajši. Iz zapisnika seje, ki se je odvijala 4. 7. 1981, je namreč razvidno, da je bil stari prapor odnešen v Grosuplje. ČD Stična in nekatera druga manjša društva so bila nekaj časa del Občinske zveze čebelarskih društev Grosuplje. V zapisniku piše: *»Marolt tudi poroča, da je grosupeljsko Čebelarsko društvo poslalo dva člana, ki sta zahtevala in tudi odnesla zastavo.«* Takratni predsednik ČD Stična, Janko Marolt, je bil zaradi tega deležen precejšnje kritike ostalih članov: *»Splošno mnenje je bilo tudi, da je Marolt napravil napako, ker je zastavo izročil Grosuplju. O tem bi morali sklepati vsi člani, ki so to zastavo sploh financirali. Kamor je šla zastava, naj gre pa še drog. Marolt je kritiziran zaradi nepravilnega postopka o izročitvi zastave.«* Kam je šel drog, iz zapisnika sicer ni razvidno, je pa iz nadaljnjih zapisov jasno, da je dogodek močno razburil stiške čebelarje.

Osem let po neljubem dogodku pa je v zapisniku občnega zbora ČD Stična, ki je potekal 8. januarja 1989, razvidno, da je društvo nabavilo nov prapor: *»Nabavljen je prapor, drog, le še napis mu manjka.«* Ta prapor je v ponos društvu še danes.

Prapor danes krasi 81 žebličkov članov društva:

1.	Bajc Janez	27.	Hrovat Aladar
2.	Bajc Janez	28.	Janežič Alojz
3.	Bajc Martin	29.	Janežič Marjan
4.	Berdajs Nina	30.	Janežič Matjaž
5.	Blatnik Avgust	31.	Kahne Janez
6.	Blatnik Drago	32.	Kamnikar Marko
7.	Blatnik Miha	33.	Kamnikar Miha
8.	Bobnar Franc	34.	Kastelic Anton
9.	Ceglar Anton	35.	Kastelic Franc
10.	Ceglar Anton	36.	Kastelic Janez
11.	Ceglar Sonja	37.	Kastelic Marjan
12.	Cistercijanski samostan	38.	Kastelic Valentin
13.	Čoš Beti	39.	Klemenčič Feliks
14.	Čoš Bogdan	40.	Lampret Alojz
15.	Čož Jože	41.	Lampret Jože
16.	Dremelj Andrej	42.	Marinčič Tomaž
17.	Dremelj Anton	43.	Marolt Marjan
18.	Femc Anton	44.	Maver Miha
19.	Gazvoda Jože	45.	Miklič Alojz
20.	Genorio Miloš	46.	Možina Stane
21.	Gindiciosi Franci	47.	Nared Slavko
22.	Glavič Jože	48.	Novak Justin
23.	Godič Marija	49.	Okorn Boštjan
24.	Grabnar Jože	50.	Okorn Petra
25.	Groznik Franc	51.	Omejc Janez
26.	Groznik Marko	52.	Pajk Marjan
		53.	Peček Alojz

54. Perko Željko
55. Pevec Ana
56. Pevec Franc
57. Pevec Joži
58. Piskule Marija
59. Planinšek Alojz
60. Plantarič Alojz
61. Podobnik Milan
62. Puš Janez
63. Rogelj Janez
64. Rus Franc
65. Rus Matej
66. Sever Jože
67. Sever Vinko
68. Skubic Jože
69. Stojanovič Milivoj
70. Šajn Albina
71. Šajn Ciril
72. Škufca Alojz
73. Škufca Janez
74. Tomažin Aleš
75. Vencelj Alojz
76. Vencelj Anton
77. Vrhovec Janez
78. Vrhovec Milan
79. Zaletel Franc
80. Zupančič Anton
81. Zupančič Boris

Prapor Čebelarskega društva Stična (foto: FotoTravnik)

7. Čebelarjenje v stiški okolici ima bogato čebelarsko zgodovino

zasl. prof. dr. Andrej Šalehar
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za zootehniko, 1230 Domžale

Izvleček

V stiški bližnji in nekoliko oddaljeni okolici so od sredine 18. do pričetka 20. stoletja čebelarili, o tem pisali in izdajali čebelarske knjige ter revije, trgovali s čebelami in širili kranjsko čebelo po Evropi in svetu, organizirali čebelarje, pospeševali in poučevali čebelarjenje med drugimi tudi Peter Pavel Glavar (1721–1784), Jurij Jonke (1777–1864), Emil Rothschütz (1836–1909) in Josip Jerič (1823 – 1888). Predstavljene so njihove biografije in opisani njihovi izvorni doprinosi (skupaj 20) k razvoju slovenskega čebelarstva. Najpomembnejši med njimi, našteti kronološko, so: prva strokovna predstavitev kranjskega čebelarstva (1768), presoja prahe matic s troti v zraku (1771), prva slovenska čebelarska knjiga (1776), pravila za čebelarsko vrtnarsko šolo na Lanšprežu (1781), prva čebelarska šola na Kranjskem (Lanšprež) in poučevanje v slovenskem jeziku (1781), Krajski Zbelarzhik – tretja izdana slovenska čebelarska knjiga (1836, 1844), prve objave o kranjskem čebelarstvu v Bienen-Zeitung (1846 – 1851), inštrukcije za učitelje na ljudskih šol na kmetih za poučevanje čebelarstva (1857), prvi opis in poimenovanje kranjske čebele v Bienen-Zeitung (1857), prvi izvozi kranjske čebele (1858–1862), prvi kranjski trgovski čebelnjak (1868), izvozi in širjenje kranjske čebele, listovni panj (1868 – 1909), ustanovitev kranjskega društva za umno čebelarstvo (1873), predlog s programom za čebelarsko šolo na gradu Podsmreka pri Višnji Gori (1873, 1874), vodenje kranjskega društva za umno čebelarstvo (1873–1882), urejevanje revije Krainer Biene (1873 – 1875) in Slovenska čebela (1873 – 1882), sodelovanje z dr. Pollmannom in vpis kranjske čebele v zoološko

sistematiko medonosnih čebel (1879), in izdajanje revije Imkers Rundschau na gradu Podsmreka pri Višnji Gori (1890–1893). Prispevki omenjenih štirih čebelarjev, ki so delovali na Dolenjskem, so bogati. Znatno so prispevali k poznavanju, napredku in slavi kranjskega čebelarstva, k širjenju kranjske čebele v Evropi in svetu ter k vpisu kranjske čebele v zoološko sistematiko medonosnih čebel.

Ključne besede: kranjska čebela in kranjsko čebelarstvo, Peter Pavel Glavar, Jurij Jonke, Emil Rothschütz, Josip Jerič, izvorni doprinosi, čebelarska šola, zoološka sistematika

Abstract

From the mid-18th century and to the start of the 20th century, beekeeping was present in the Stična surroundings and its larger area. Books on apiculture were written and published, as were magazines, bees were traded, and the Carniolan honey bee was spread throughout Europe and the world. Organising, stimulating and educating beekeepers were also, among others, Peter Pavel Glavar (1721–1784), Jurij Jonke (1777–1864), Emil Rothschütz (1836 – 1909) and Josip Jerič (1823–1888). Here their biographies as well as the descriptions of their original contributions (altogether 20) to the development of Slovenian beekeeping are presented.

Their most important contributions are, in chronological order: first scientific presentation of Carniolan beekeeping (1768), validating the process of mating between a queen bee and drones in mid-air (1771), first Slovenian book on beekeeping (1776), set of rules for the school of beekeeping and horticulture in Lanšprež

(1781), first beekeeping school in Carniola (Lanšprež) and teaching in Slovenian (1781), Krajnski Zbelarzhik – the third published Slovenian beekeeping book (1836, 1844), first articles on Carniolan beekeeping in the Bienen-Zeitung (1846–1851), instructions for teachers at public schools in the countryside in order for them to teach beekeeping (1857), naming and publishing the first description of the Carniolan honey bee in the Bienen-Zeitung (1857), first exports of the Carniolan honey bee (1858–1862), first Carniolan Commercial Apiary (1868), exporting and spreading the Carniolan bee, the top-draw beehive (1868–1909), foundation of the Carniolan Association of Prudent Beekeeping (1873), proposal with a programme for a beekeeping school at the Podsmreka Castle near Višnja Gora (1873, 1874), management of the Carniolan Association of Prudent Beekeeping (1873–1882), publishing of the gazettes Die Kreiner Biene (1873–1875) and Slovenska čebela (The Slovenian Bee, 1873–1882), collaborating with Dr. Pollmann and the classification of the Carniolan bee among honey bees (1879) and the publication of the Imker Rundschau magazine at the Podsmreka Castle near Višnja Gora (1890–1893). Contributions of the four mentioned beekeepers, all of them active in Lower Carniola, are numerous. They contributed considerably to the knowledge, progress and fame of Carniolan beekeeping, to the spread of the Carniolan honey bee in Europe and around the world, and also to the classification of the Carniolan bee to systematics of honeybees.

Keywords : Carniolan bee and Carniolan beekeeping, Peter Pavel Glavar, Jurij Jonke, Emil Rothschütz, Josip Jerič, original contributions, beekeeping school, zoological systematics

Uvod

Čebelarско društvo Stična praznuje 80. letnico svoje ustanovitve. Ob takih praznovanjih se ozremo nazaj na prehojeno pot. Naš pogled pa bo segel še dlje, v čas pred njegovo ustanovitvijo. V stiški bližnji in nekoliko oddaljeni okolici so čebelarili, o tem pisali in izdajali čebelarske knjige ter revije, trgovali s čebelami in širili

kranjsko čebelo po Evropi in svetu, organizirali čebelarje, pospeševali in poučevali čebelarjenje med drugimi tudi Peter Pavel Glavar (1721–1784), Jurij Jonke (1777–1864), Emil Rothschütz (1836–1909) in Josip Jerič (1823–1888). Možje, ki so z zlatimi črkami zapisani v zgodovini slovenskega čebelarstva. Njihovo delo in izvorni doprinosi k razvoju slovenskega čebelarstva so osrednja izhodišča in namen tega sestavka.

Kratke biografije Peter Pavel Glavar (1721–1784)

Slika Petra Pavla Glavarja v kapeli na Lanšprežu
(foto Andrej Šalehar)

Peter Pavel Glavar (Glovar), duhovnik, narodni gospodar in mecen, rojen 2. maja 1721 v Ljubljani, je nezakonski

otrok, ki so ga našli v Komendi na župniškem pragu ter izročili v vzgojo kmetu Basaju. Skupaj z Basajevim domačim sinom Jernejem je Glavar obiskoval jezuitski kolegij v Ljubljani in leta 1738 šolanje nadaljeval v Gradcu, kjer je leta 1742 dosegel naziv magistra teologije in filozofije. Za duhovnika je bil posvečen leta 13. 9. 1744 v cerkvi sv. Lovrenca pri Trsatu, novo mašo pa je pel 17. 9. 1744 na Trsatu. Istega leta je postal najemnik malteškega posestva v Komendi ter komendski kaplan. Leta 1751 je bil imenovan za komendskega župnika.

Glavar je zelo dejavno skrbel za duhovni in telesni blagor svojih župljanov in podložnikov, za kar je namenil precejšen del svojih dohodkov. Leta 1765 mu Malteški viteški red ni več podaljšal zakupne pogodbe. Zato je kupil graščino Lanšprež na Dolenjskem, kjer je domoval od leta 1766 do svoje smrti. Na Lanšprežu se je Glavar posebej posvetil čebelarstvu, s katerim se je ukvarjal tudi že v Komendi. Imel je okrog 200 panjev. Leta 1768 je bil postal član Kranjske kmetijske družbe in na njeno prošnjo je istega leta za avstrijsko vlado napisal v nemščini »Odgovor«, ki je prvi strokovni opis čebelarjenja na Kranjskem. V Odgovoru, ki ga je Glavar napisal na osnovi svojih 24 letnih praktičnih izkušenj, je podrobno in strokovno popisano čebelarjenje na Kranjskem. Za odpravo preprek, ki zavirajo razvoj čebelarstva, je postavil v ospredje: »...izobraževanje čebelarjev, čebelarstvo šolo in zakonodajo ter vprašanje slovenske čebelarke literature...«. Leta 1781 je napisal predlog, da bi se tudi na Kranjskem uveljavil čebelarski patent iz leta 1775, da bi se ustanovila čebelarska šola in organizirale čebelarke zadruge. Temu poročilu je dodal pravila za čebelarsko vrtnarsko šolo na Lanšprežu, ki jo je leta 1781 tudi odprl. Leta 1776 je prevedel in dopolnil knjižico Antona Janše Abhandlung vom Schwärmen der Bienen (Razprava o rojenju čebel). To je prva slovenska čebelarska knjiga. Leta 1781 je na graščini Lanšprež ustanovil prvo čebelarsko šolo na Kranjskem in bil njen učitelj. Poučeval je v slovenskem jeziku.

Glavar je umrl 24. januarja 1784 na Lanšprežu in je pokopan v tamkajšnji kapeli.

Jurij Jonke (1777–1864)

Nagrobnik Juriju Jonkeju na pokopališču Novi Tabor pri Črmošnjicah (foto Andrej Salehar)

Črmošnjiški župnik in kranjski čebelar Jurij Jonke je bil rojen 17. aprila 1777. v vasi Gorenje pri Stari Cerkvi. Po šolanju v Novem mestu, Grazu in Ljubljani je bil 8. septembra 1803 posvečen v Kočevju za duhovnika. Za župnika v Črmošnjice je prišel 25. julija 1808, kjer je služboval do upokojitve v letu 1834. Kot duhovnik je pomagal svojim faranom in med drugim rešil mesto Kočevje pred požigom s strani Francozov. Za rednega člana Kranjske kmetijske družbe je bil Jonke izvoljen 2. 5. 1833 in s konkretnimi predlogi je pospeševal čebelarstvo na Kranjskem. Praktično se je ukvarjal s če-

belarstvom in napisal dve čebelarški knjigi – Krajnski zhebelarzhik (1836, 1844), ki sta izšli v nemškem in slovenskem jeziku. O čebelarjenju na Kranjskem je pisal sestavke, ki jih je kot prvi s Kranjske objavljaj v Bienen-Zeitung. Njegovi sestavki o čebelarjenju in čebelah so tudi v Illiriysches Blatt in v Kmetijskih in rokodelskih novicah. Leta 1857 je na prošnjo Kranjske kmetijske družbe napisal instrukcije za poučevanje čebelarstva za učitelje ljudskih šol na kmetih in kot učbenik predlagal drugo izdajo knjige Krajnski zhebelarzhik (1844).

Umrli je v Črmošnjicah 12. maja 1864 in je pokopan na pokopališču Novi Tabor pri Črmošnjicah.

Emil Rothschütz (1836–1909)

Emil Rothschütz leta 1902 (Vir: Br. Rothschütz' Illustrierter Bienenzuchtsbetrieb für Anfangär, 1902)

Emil Rot(h)schütz (Roschütz, Rožič) (v nadaljevanju R.), čebelar, veletrgovec s čebelami je rojen 7. avgusta 1836 v Aachenu. Po končanem študiju kmetijstva se je leta 1856 stalno naselil na Kranjskem, kjer je njegov oče dr. Philip kupil graščino Nova vas pri Radečah na Dolenjskem, ki jo je sin Emil prevzel leta 1859. Leta 1866 je vzel v najem, pozneje pa kupil grad Podsmreka pri Višnji Gori. Dr. Philip R. je leta 1857 objavil v Bienen-zeitung članek o kranjski čebeli in začel leta 1858 trgovati s kranjsko čebelo (apis carnica). R je ustanovil podjetje Kranjski trgovski čebelnjak, ki je najbolj cvetelo v letih 1875–1900. V Podsmreki je na 300 m² površine postavil preko tisoč panjev, izboljšal stare in izumil nove panje. Razposlal je po vsem svetu nad 100.000 raznovrstnih živih panjev, izdeloval čebelarške potrebščine, razširjal in izpopolnjeval svoj obrat z mizarškimi in kleparskimi delavnicami (zaposlil je do 35 delavcev). Leta 1909 je Podsmreko in podjetje kupil industrialec P. Majdič. R. je napisal v nemščini več čebelarških knjig in člankov za različne čebelarške revije. Za slovensko čebelarstvo je posebej pomembna knjižica s podobami Die Volks- und Mobilzucht der Krainer Biene in der Heimat, 1902. R. je bil član Kranjske kmetijske družbe in med soustanovitelji prvega čebelarškega društva na Slovenskem, in bil od 30. julija 1873 do konca 1875 pa prvi predsednik Kranjskega društva za umno čebelarstvo v Ljubljani. Veliko zaslug ima, da je 15. julija 1873 izšel v Ljubljani prvi slovenski čebelarški časopis Slovenska čebela, sam pa je urejal vzporedno izhajajoči list Die Krainer Biene, kjer je tudi priobčeval svoje razprave. Novembra 1873 je predlagal ustanovitev čebelarške šole na gradu Podsmreka in februarja 1874 za njo napisal program. Na gradu Podsmreka so v letih 1890–1893 (1-6) izdajali revijo Imkers Rundschau (Čebelarški razgledi). R. je bil po čebelarškem znanju med najpomembnejšimi tedanjimi evropskimi čebelarškimi strokovnjaki. S svojimi spisi in neposrednim širjenjem je dvignil poznavanje in ugled kranjske čebele in slovenskega čebelarstva. Veliko zaslug ima, da je kranjska čebela zapisana v zoološko sistematiko medonosnih čebel.

Umrli je 21. februarja 1909 v Podsmreki pri Višnji Gori, pokopan je v Višnji Gori.

Josip Jerič (1823–1888)

Jožef Jerič (vir: URN:NBN:SI:IMG-IQNVRBX2
from <http://www.dlib.si>)

Jerič Jožef, duhovnik, je rojen 28. februarja 1823 v šentviški fari na Gradišču pri Zatičini. Študiral je gimnazijo in bogoslovje (1844) v Ljubljani. Po posvetitvi v duhovnika je služboval v raznih krajih na Dolenjskem, nazadnje kot župnik v Dobovcu pod Kumom. Po upokojitvi se je preselil v Ljubljano. V Dobovcu se je bavil z umnim kmetovanjem, zlasti s čebelarstvom, bil je vrsto let odbornik Kranjske kmetijske družbe, je med ustanovitelji Kranjskega društva za umno čebelarstvo (1873), do leta 1876 podpredsednik, in potem do leta 1882 predsednik

društva. Urejeval je prvo slovensko čebelarsko revijo Slovenska čebela (1873–1882). Maja 1882 je prevzel uredništvo in izdajateljstvo Slovenca (urednik do 1887, izdajatelj do 1888), razširil Slovenca v dnevnik (1883). Zasluge ima pri ustanovitvi Katoliške bukvarne (1879) in Katoliške tiskarne (1883).

Umrli je 12. julija. 1888 v Šentvidu na Koroškem in je pokopan v Ljubljani.

Kronološki pregled njihovih pomembnejših izvornih doprinosov k slovenskemu čebelarstvu

1768 (Peter Pavel Glavar)

Prva strokovna predstavitev kranjskega čebelarstva

Leta 1768 je poslala dunajska dvorna pisarna tudi na Kranjsko predlog za izboljšanje čebelarstva, ki naj bi ga proučilo deželno glavarstvo skupaj s kmetijsko družbo in s komerčnim konsensom. Umekova (2006) piše, da je kranjska kmetijska družba zaprosila tudi svojega člana duhovnika in lanšpreškega graščaka Petra Pavla Glavarja, da ga presodi in o tem napiše mnenje. Tako je še isto leto (7. 7. 1768) nastal njegov znameniti Vorschlag Verantwortung zur Verbesserung der Bienenzucht in den Kaysl. Königl. Erbländern (Prevod: Predlog odgovora za izboljšanje čebelarstva v c. kr. dednih deželah) - kratko »Odgovor« (Glavar, 1768; prevod Mihelič, 1934), ki je prvi strokovni opis čebelarjenja na Kranjskem. V Odgovoru, ki ga je Glavar napisal na osnovi svojih 24 - letnih praktičnih izkušenj, je podrobno in strokovno popisano čebelarjenje na Kranjskem. Še posebej so pomembni njegovi izvirni predlogi, kako odpraviti ovire, ki zavirajo razvoj čebelarstva. Pri tem je postavil v ospredje: »... izobraževanje čebelarjev, čebelarsko šolo in zakonodajo ter vprašanje slovenske čebelarske literature...« - Mihelič (1976). Glavar že v Odgovoru obljublja, da bo kmetom ob nedeljah in praznikih ob prostih urah ustno razlagal čebelarski nauk. Hkrati se je ponudil, da bi čebelarsko znanje zapisal v domačem jeziku.

Umekova (2006) je povzela vsebino Glavarjevega Odgovora in zapisala:

Dne 1. julija 1768 je odgovoril P. P. Glavar glede izboljšanja čebelarstva, da čebelarstvo v deželi ni neznano, a potrebno bi bilo, da bi se podložnike podučilo. Zato je pripravljen, da napiše poduk za podložnike. 223 P. P. Glavar je v svojem predlogu odklanjal vsako silo in svetoval, da bi se revnim podložnikom razdelili panji brezplačno in da se razpišejo nagrade. Predlagal je, da bi zemljiške gosposke uredile čebelnjake in dajale pouk podložnikom o čebelarstvu. Smatral je, da je Dolenjska mnogo bolj primerna za čebelarstvo kot Gorenjska, ker je bolj ravninska. Ker je tu več paše, naj bi se na Dolenjsko pripeljale čebele od drugod na pašo. Panji morajo biti iz lesa, ne pa koši iz slame ali protja, ki jih grizejo miši. Čebelarstvo se ne sme vpeljati pod pritiskom, da mora vsak podložnik vzdrževati določeno število panjev, ker bi to pomenilo uničenje kmeta, ker je ta popolnoma izčrpan in nima sredstev niti za vsakdanji kruh. Kmetu, ki je brez denarja, naj bi se dalo najmanj 3 panje na račun komercialne blagajne in se mu jih prepustilo za 3 leta brez odškodnine, da bodo rojile. S tem bi prišli kmetje do čebel. Če ne bi mogli panjev po 3 letih odkupiti, naj se jih odvzame ali pa proda. 224 Na pobudo P. P. Glavarja je zaprosila Kmetijska družba komerčni konses, da bi se ji dalo v prihodnjih 5 letih iz komercialnega fonda vsako leto 200 goldinarjev, da bi nabavila panje in jih razdelila med revne podložnike. 225 Z dvornim dekretom z dne 30. septembra 1768 se je določilo, da dominiji ne smejo odvzemati podložnikom medu in drugih proizvodov čebelarstva po poljubni ceni in se je določila kazen 50 ducatov za onega, ki bi to kršil. 226

(vir: Umek, Ema (2006). *Kranjska kmetijska družba. Arhivi, letnik 29, številka 1, str. 20.*)

Umekova (2006) v nadaljevanju poroča, da so se na predlog Kmetijske družbe »razdelile nagrade za čebe-

larstvo, in sicer za Dolenjsko 100 goldinarjev, Notranjsko 60 goldinarjev in za Gorenjsko 30 goldinarjev. Gospostva pa so preko okrožnih uradov javljala, koliko panjev jim je potrebno. Leta 1769 pa so se nagrade potrdile še za naslednji dve leti. Dne 28. avgusta 1769 so objavili nagrade za prihodnje leto. Do zadnjega oktobra so morale gosposke ali župniki javiti tiste podložnike, ki so se izkazali. Panji so se razdeljevali tudi v letu 1772 in 1773, ko je P. P. Glavar kupoval čebele za družbo.«

Vrhovec (1885) poroča: »Glede čebelarstva pa je bil Glavar prva avtoriteta na Kranjskem ter sestavil l. 1768. jako obširne predloge, kako naj bi se zboljšalo čebelarstvo v avstrijskih deželah.« Dunaj je bil s pomočjo Odgovora podrobno seznanjen z naprednim čebelarjenjem na Kranjskem. Gregori (2010) je zapisal: »S svojim odličnim poznavanjem čebel in naprednega čebelarjenja je torej Peter Pavel Glavar Antonu Janši tlakoval uspešno strokovno pot na Dunaju. Njegova zasluga je, da so za prvega učitelja na dunajskem dvoru – in pravzaprav na vsem svetu – izbrali neznanega kranjskega mladeniča. In ni jim bilo žal.« S to trditvijo se je mogoče samo strinjati in dodati, da je bil Odgovor vsaj ena od posrednih spodbud za ustanovitev Dunajske čebelarske šole in izdajo čebelarskega patenta Marije Terezije (Bienenzuchtverbreitung ..., 1775).

1771 (Peter Pavel Glavar)

Presoja Humlovega opazovanja prahe matic s troti v zraku v letu 1769 – pismo Petra Pavla Glavarja 25. 9. 1771

Glavar je dobil od kranjske kmetijske družbe v Ljubljani v presojo Humlove zapise o prahi matic s troti v zraku. Glavarjevo oceno z dne 23. septembra 1771 je družba posredovala gornjelužiški čebelarski družbi skupaj s Humlovim sestavkom in strokovnim mnenjem Mateja Furlana.

Glavar je uvodoma pohvalil in pritrdjeval Humlovi trditvi o prahi matic s troti v zraku. Piše, da so mu to pripovedovali izkušeni gorenjski čebelarji in to je pri čebelarjenju tekom sedemindvajsetih let spoznal tudi sam. Glavar v nadaljevanju piše, da matica po opraitvi ostaja

v panju ter je plodna vse življenje. Popoldanski čas ob toplem sončnem vremenu brez vetra je po njegovem pravi čas za prašenje, ko matica počasi prileze iz panja ter po kratkem opazovanju panja hitro odleti. Čebele postanejo nemirne, če se matica dolgo ne vrne ter se pomirijo po njeni vrnitvi. Glavar je spoznal, da je matica različno dolgo odsotna, odvisno od njenega srečanja s troti. Znak popolne sprašitve matice je belo nitje na zadku. Humlu, ki to ni razumel, je to pojasnil Matej Furlan. Glavar na koncu svetuje kmetijski družbi, naj to njegovo pismo posreduje gornjelužiški čebelarški družbi, da bo Humlov zapis o prahi matic s troti v zraku tako potrjen in sprejet v tisk.

1772 (Peter Pavel Glavar)

Peter Pavel Glavar častni član gornjelužiške čebelarške družbe

Kranjska kmetijska družba je Glavarjevo pismo o Humlovem opazovanju prah matic s troti v zraku posredovala Gornjelužiški čebelarški družbi skupaj s Humlovim zapisom, ki ga je nato objavila. Petra Pavla Glavarja pa je leta 1772 (Gemeinnützigen Arbeiten... 1773) imenovala za častnega člana:

b) Ehren-Mitglieder zur physikalischen Classe.

— Herr Peter Paul Glavar, Priester zu Lands
Preiß im Herzogthum Krain. 1772.

Gemeinnützige Arbeiten ..., 1773, str. XIV

1776 (Peter Pavel Glavar)

Prva slovenska čebelarška knjiga

Glavar je delal predvsem za napredek čebelarstva med slovenskimi rojaki in je že leta 1768 začel s pripravo rokopisa čebelarškega učbenika v slovenskem jeziku.

Glavar (1768) cit. po Miheliču (1934) je na koncu Odgovora zapisal:

Kmetom pa hočem olajšati čebelarjenje s tem, da jim bom ob nedeljah ustno tolmačil čebelarški nauk, kateremu si laskam, da sem v deželi najbolj večšč. Pokazal jim bom tudi dejansko pri svojih čebelah vsa letna čebelarška opravila in spretnosti. Če bo prišlo do tega, da bi se čebelarstvo tu povsod vpeljalo in bi se moji podložniki o tem poučili, se bo čebelarstvo polagoma razširilo po vsem okrožju, po vsej deželi, kar bo tudi Visokemu erarju v korist. Tega se lotevam iz ljubezni do podložnikov kakor do te nedolžne živalce, ki mi je edina zabava. Da, če je slavni Kmetijski družbi do tega, se ponujam, da bom vso svojo znanost (ker sem se mogel na tako majhnem prostoru le prav maločesa dotekniti) spravil na papir, da jo potem po cirkularjih ali javnem tisku oznamim deželi. Zato pa prosim potrpljenja, ker mi razen pozimi zaradi mnogih drugih opravkov in lastnega poljedelstva ne preostaja časa. S tem se slavni družbi najpokorneje priporočam.

(vir: Mihelič, Stane, Anton Janša, Slovenski čebelar: njegovo življenje, delo in doba, Ljubljana 1934, str. 38.)

Ali je Kranjska kmetijska družba kaj odgovorila na Glavarjevo ponudbo, ni znano. Mihelič (1976) je zapisal, da ga »... na misel, da bi napisal knjigo »o praktičnem splošnem čebelarstvu«, ni pripeljala Janševa leta 1771 izdana nemško pisana Abhandlung vom Schwärmen der Bienen (prevod: Razprava o rojenju čebel), kakor bi človek sodil po naslovu Glavarjevega Pogovora, pač pa ga je verjetno spodbudila, da se je dela lotil z večjo vnemo ... Glavarjev rokopis Pogovora šteje skupaj 691 oštevilčenih odstavkov in od tega je 233 originalnih Janševih, 162 Janševih odstavkov je Glavar dopolnil, 296 odstavkov pa je originalnih od Glavarja«. Stabej (1976) je poudaril: »Primerjava Glavarjevega rokopisa z A. Janševo Abhandlung vom Schwärmen der Bienen pokaže takoj, da Glavarjev Pogovor od Zhebetnih Rojou zdaleč ni kak slovenski prevod Janševe Abhan-

dlung, ampak da je precej samosvoje Glavarjevo delo, ki pa se opira na Janševo«. Tako je leta 1776 nastal Pogovor od čebelnih rojev, prvo strokovno čebelarstvo delo v slovenskem jeziku. Glavar je v tem delu napisal tudi prvo in obširno slovensko čebelje in čebelarstvo izrazoslovje.

Umekova (2006) poroča, da je Glavar poslal svoj v slovenskem jeziku napisani dopolnjeni prevod Janševe knjige o čebelnih rojih na Kranjsko kmetijsko družbo dne 26. julija 1779, vendar takrat ni izšel, ker naj bi se »izgubil«. Rokopis je bil k sreči najden leta 1951 in po tem jezikovno posodobljen izdan v knjigi Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu šele leta 1976.

Mihelič (1976) je predstavil Glavarja in njegovo knjigo takole: »Glavar je pisal za preprostega, kakor pravi sam, za neukega slovenskega čebelarja, Glavarjev Pogovor o čebelnih rojih ni le prvi slovenski poljubno strokovni tekst in čebelarški učbenik, ki po svoji izčrpnosti, samostojnosti in pristnem slovenskem izrazju prekaša doma la vse v 18. stoletju izšle slovenske poljudno strokovne tekste, ampak veliko več. V njem je namreč podana tudi realna podoba tedanjega čebelarstva na Kranjskem, njegove odlike in ovire, ki mu stoje nasproti, predlogi za izboljšanje, skratka, tudi vse tisto, kar je nakazal že leta 1768 v Odgovoru in kar je še nadrobneje osvetlil v svojem poročilu kmetijski družbi ljubljanski.«

1781 (Peter Pavel Glavar)

Strokovni predlogi za izboljšanje in dvig kranjskega čebelarstva

Pomembno je tudi Glavarjevo »Poročilo kmetijski družbi v Ljubljani z dne 17. decembra 1781 o potrebnih ukrepih za povzdigo čebelarstva na Kranjskem, o ustanovitvi čebelarstva šole in organizaciji vaških čebelarških zadrug.« Dunajska dvorna pisarna je po izdaji čebelarkega zakona in instrukcij za čebelarstvo mojstre (Bienenzuchtverbreitung....., Instruktion....., 1775) tega poslala skupaj s šestimi izvodi Vollständige Lehre von

der Bienenzucht (prevod: Popolen nauk o čebelarstvu - Janša, 1775) tudi na Kranjsko, kjer ga je prejela tudi kranjska kmetijska družba. Mihelič (1976) sporoča, da je zaprosila nekatere člane, med njimi tudi Glavarja, da napišejo mnenje, ali bi bilo koristno uveljaviti čebelarški patent tudi na Kranjskem. Glavar je zaradi bolezni in drugih zadržkov obsežno odgovoril šele 17. 12. 1781.

Mihelič (1976) piše: »Poročilo, Glavarjev doslej znani zadnji čebelarški spis, obsega 43 listov, istega formata kot ga ima Pogovor. Poročilu so dodana pravila za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu.« Mihelič (1989) pa sporoča: »Vnovič je leta 1781 poslal Kmetijski družbi v Ljubljani obširen dopis, v katerem se zavzema za ustanovitev čebelarstva šole na Lanšprežu, za ustanavljanje vaških čebelarških združenj, navaja program pouka na čebelarški šoli idr. Za učitelja se ponuja Glavar sam. Poučeval bi brezplačno, zaslužek, ki bi ga prejemal, pa bi porabil za nakup čebel za podložnike. Ker na vse to ni dobil od oblasti nobenega odgovora, je sam organiziral čebelarški pouk za podložnike in prvo čebelarstvo za drugo.«

1781 (Peter Pavel Glavar)

Pravila za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu

Glavar je poročilo iz leta 1781 na koncu dodal štiri pravila za čebelarstvo šolo: Osnutek ureditve državnega učitelja čebelarstva, osnutek za vajence, načrt za splošno koristno čebelarstvo vrtnarsko šolo pod gospodstvom Lanšprež in pouk za skrbnika.

Pravil za čebelarstvo šolo po vsebini in v obliki, kot jih je napisal Glavar, po do sedaj znanih podatkih nismo zasledili. Napisal je štiri pravila, ki jih je vsebinsko prilagodil udeležencem šole in tudi gospodarskim razmeram na gospodstvu Lanšprež. S poučevanjem čebelarstva je želel svojim podložnikom pomagati iz njihovega slabega gmotnega stanja in razširjati čebelarstvo kot pomembno gospodarsko panogo. Pri tem je poleg tedanjih splošno znanih tehnik čebelarjenja upošteval tudi zakonska določila Marije Terezije in svoje dolgoletne

izkušnje ter postopke ravnanja s čebelami. Med določili posebej izstopajo:

- pouk v deželnem (slovenskem) jeziku,
- organiziranje skupnih čebelnjakov,
- dopolnjen Janšev čebelarški nauk,
- prednost imajo vajenci, ki znajo brati in pisati,
- šolanje poteka od začetka marca do konca oktobra na posestvu Lanšprež,
- v skupno čebelarstvo lahko vstopi vsak lanšpreški podložnik,
- stalna prisotnost skrbnika skupnega čebelnjaka od marca do oktobra,
- sistematično pregledovanje panjev in spremljanje stanja,
- pregledi panjev, razvrstitev v šest razredov in določitev ukrepov čebelarjenja,
- vodenje zapisnikov o stanju panjev,
- jesenska tehtanja in letni obračun.

Glavar je v pravila vključil svoje bogato teoretično znanje in dolgoletne praktične izkušnje s čebelarjenjem. Glavarjeva pravila niso bila uradno potrjena in odobrena, ker je to preprečil dvorni dekret o ukinitvi javnih učiteljev čebelarstva, ki je bil izdan 31. oktobra 1781. Predstavljajo pa enkrat in zelo pomemben dokument iz zgodovine svetovnega in še posebej slovenskega čebelarstva.

Pravila Petra Pavla Glavarja za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu iz leta 1781 je uredil in objavil Šalehar (2013) in dostopna so tudi na dLib.si.: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-GU6N-HIQO> – 20. 2. 2014

1781 (Peter Pavel Glavar)

Prva čebelarška šola na Kranjskem (Lanšprež) in poučevanje v slovenskem jeziku

Mihelič (1976) poroča: »Kakor vse kaže, pa Glavar ni čakal na »odločbo,« s katero naj bi bila ustanovljena na Lanšprežu čebelarška šola in on imenovan za učitelja, in tudi ne na dovoljenje za ustanavljanje vaških čebelarških zadrug, kajti v pismu Tomlju z dne 28. novembra 1781 (povzeto Glonar (1938)) beremo:

»Moji dečki imajo pri čebelarjenju več sreče. Glavnica 600 goldinarjev je letos vrgla 6 fl 45 kr obresti. Sedaj imam vsak večer z njimi nauk, ki ga zvesto poslušajo. Ko sem namreč videl napredek, sem obljubil onim, ki bi se najboljše učili, nove čebele, ki bi bile njihova skupna last, na ta način, da bi mi glavnico, ki sem jo dal na razpolago, počasi vračali s strdjo. Deloma pa so iz dobička letošnjega leta delež kakih 15 goldinarjev pustili v blagajni, da se lahko kupijo nove čebele, ki jih mislim naložiti na voz. Ti lahko med tem kam do marca mirno za ta znesek nakupiš panjev (ampak ne okuženih!) recimo pri onem Rožmanu v Lahovičah, ali na kakem drugem kraju v stran od Komende, kjer se je vgnezdila kuga.«

(vir: Slovenski čebelar (1938), letnik 41, številka 11, str. 170 - 171. URN:NBN:SI:DOC-UT8TZSCF from

Podatkov, koliko časa je delovala čebelarška šola na Lanšprežu, ni na voljo. Glavar je takrat tudi že bolehal in čez tri leta umrl.

1836, 1844 (Jurij Jonke)

Krajnski Zhebelarzhik - tretja izdana slovenska čebelarška knjiga

Jurij Jonke (1777-1864) je leta 1836 napisal knjigo Krajnski zhebelarzhik, leta 1844 pa je pod enakim naslovom izšla popravljena in dopolnjena izdaja. Knjigi sta zapolnili veliko vrzel, ki je takrat zevala pri nas na področju čebelarške literature. To je obenem prva knjižna publikacija, ki so jo objavili Kočeverji. Jonkejev »Krajnski čebelarčik« (1836) je po Janševi (Popolno podvuzhenje sa vsse zhebellarje - 1792) in Danjkovi (Čelarstvo - 1831) tretja knjiga o čebelarstvu v slovenskem jeziku. Knjigi sta napisani v nemščini, a je Jonke sam poskrbel za prevod in izdaji v slovenskem jeziku. Jezikovno sta deli pripravljena zelo skrbno in v skladu s čebelarškim izrazjem. Zato predstavljata pomemben prispevek k slovenski čebelarški terminologiji.

Delo pokriva celotno področje čebelarjenja od tehnik čebelarjenja, prevozov na paše in biologije čebel do njihovih bolezni in medovitih rastlin. Knjiga je polna praktičnih nasvetov, kar odraža avtorjevo razgledanost na tem področju. Zavedati se moramo, da je avtor čebelaril v panjih, v katerih še ni bilo mogoče premikati satja, in je bilo zato opazovanje dogajanja v čebelji družini veliko zahtevnejše, kot je v sedanjem času. Avtor ob vsaki priložnosti poudarja, da je treba čebelariti v močnih družinah in skrbeti, da imajo vedno dovolj hrane. Zavzema se tudi za saditev medovitih rastlin, zlasti drevja.

Če predpostavljamo, da je bila knjiga namenjena čebelarjem, ki so jih zanimali praktični nasveti, kako najbolje čebelariti, je knjiga v celoti izpolnila svoje poslanstvo in bila dragocen pripomoček.

1837–1843 (Jurij Jonke)

Jonkejeve objave o čebelarstvu v Illyrisches Blatt

Potem, ko je izdal leta 1836 svojo prvo knjigo Krajski zhbelaarzhik, je Jonke začel objavljati leta 1837 tudi v Illyrisches Blatt. Že v teh prvih Jonkejevih objavah prihajajo do izraza Jonkejevo znanje, praktične izkušnje in njegova splošna izobraženost. Prebiral je številne druge tiske, časopise in knjige. V predstavljenih objavah se odziva na objave o čebelarstvu v Gratzer Schreibkalender (1837) in Wiener Zuschauer (1843). Zaenkrat pa še ni uspelo dobiti originalnih objav, da bi lahko kritično presodili utemeljenost Jonkejevih pripomb. Drugi članek v Illyrisches Blatt (1837) podpisan z inicialkama »G. J.«, je o kakovosti letošnjega medu, pa kaže na Jonkeja kot gospodarnega čebelarja. Tudi tretji sestavek je podpisan z inicialkama »G. J.« in ga je Jonke objavil leta 1843. V njem kritično presoja članek o čebelarstvu, ki ga je napisal W. Menzel in je bil objavljen v časopisu Wiener Zuschauer.

1846–1851 (Jurij Jonke)

Prve objave o kranjskem čebelarstvu v Bienen-Zeitung

Jonke je bil prvi iz tedanje Kranjske, ki je že leta 1846 pisal o kranjskem čebelarjenju v tedaj vodilni čebelarski reviji Bienen-Zeitung. V letih od 1846 do 1851 je v njej objavil 11 sestavkov. Te objave so še kako pomembne za zgodovino slovenskega čebelarstva. Njegove objave potrjujejo, da je imel Jonke veliko teoretičnega in praktičnega znanja o čebelarstvu ter da je bil gospodaren čebelar, ki ne skrbi samo za današnji dan, ampak tudi za čebelarjenje v prihodnjih letih, ko bodo lahko presenčila sušna leta. Čebelarji so pred stoletjem in pol brali, bili so izobraženi, borili so se za »čebelarski prav« in bili so kritični, pravi vzor za pot napredka. Vse to pa razberemo tudi v Jonkejevih objavah.

1857 (Jurij Jonke)

Instrukcije za poučevanje čebelarstva za učitelje ljudskih šol na kmetih in Krajski Zhebelaarzhik (1844)

Jonke je leta 1857 na prošnjo Kranjske kmetijske družbe napisal Instrukcije za poučevanje čebelarstva za učitelje ljudskih šol na kmetih. Kot učbenik je predlagal drugo dopolnjeno izdajo knjige Krajski Zhbelaarzhik iz leta 1844. Vseh dokumentov sicer še nismo našli, a zapisi v delovodniku Kranjske kmetijske družbe za leto 1857 potrjujejo, da je bila odredba št. 4275, s katero je deželna vlada zaprosila za instrukcije, kako bi se usposobili učitelji za čebelarjenje, in kako bi o tem priučili mlade, posredovana Jonkeju. Ta jih je izdelal in oddal družbi, ki jih je posredovala kranjski deželni vladi. Instrukcije so bile potrjene in dne 13. 9. 1857 je bila izdana odredba št. 11144 (kopija je v Arhivu RS), s katero je spodbudila in obvezala učitelje k čebelarjenju. Jonkejev Krajski zhbelaarzhik (1844) pa je dolgo vrsto let služil kot učbenik. Preprosto napisana čebelarska knjiga, ki temelji na dolgoletnih praktičnih izkušnjah avtorja, je vzgajala in učila slovenske čebelarje več desetletij. Učitelji na deželi so postali glavni pospeševalci čebelarjenja. Temu se je z razdeljevanjem panjev in premij pridružila Kranjska kmetijska družba.

1836–1864 (Jurij Jonke)

Publicistična dejavnost (knjige, članki, ocene, ...)

Jonkejev »Krajnski čebelarčik« (1836) je po Janševi (Popolno podvuzhenje sa vsse zhebellarje - 1792) in Danjkovi (Čelartstvo - 1831) tretja knjiga o čebelarstvu izdana, v slovenskem jeziku. Jonke jo je napisal v nemškem jeziku, a je sam poskrbel, da je bila prevedena v naš jezik. Napisal jo je pri svojih šestdesetih letih starosti in to je po do sedaj najdenih podatkih njegova prva objava. Pred tem ni objavil ne v nemškem in ne slovenskem jeziku nobenega dela ali sestavka. Leta 1844 je izšla v nemškem in slovenskem jeziku druga dopolnjena in razširjena izdaja. Jonke je z obema knjigama znatno pripomogel k razvoju slovenskega čebelarstva v 19. stoletju. Slovenska izdaja v letu 1844 je bila v petdesetih letih 19. stoletja učna knjiga o čebelarstvu na tedanjih osnovnih šolah.

Prvo Jonkejevo objavo v serijskih publikacijah smo našli v Illyrisches Blatt v letu 1837. Od leta 1846 pa je Jonke vse do leta 1852 redno objavljaval v nemški čebelarski reviji Bienen-Zeitung. Poročal je o posameznem čebelarskem letu na Kranjskem oz. Iliriji. Veliko je objav, v katerih je kritično presojal nekatere objave o čebelarstvu ali pa je odgovarjal kritikom njegovih knjig – v Illyrisches Blatt, Vereinigte Frauendorfer Blätter in Bienen-Zeitung. Med drugim se je odzval tudi na čebelarske nauke Dzierzona, ki je bil med najpomembnejšimi strokovnjaki na področju čebelarstva v 19. stoletju. Trmasto in odločno je vztrajal pri svojih trditvah, ki pa žal niso bile vedno tudi prave. V slovenskem jeziku sta dve objavi v Kmetijskih in rokodelskih Novicah. Skupaj smo v serijskih publikacijah našli 23 objav, ki jih je napisal Jonke.

Veliko pa je objav o Jonkeju in v povezavi z njim. Prvi zapis je iz leta 1824, ko je v Intelligenz=Blatt zur Laibacher Zeitung pod številko 632 naveden Jonke kot darovalec. Drugi zapis iz leta 1833 v Laibacher Zeitung poroča, da je bil Jonke na letnem zboru kranjske kmetijske družbe dne, 2. 5. 1833, izvoljen za rednega člana. Takih in podobnih objav je do sedaj najdenih 90.

Jonke je pisal med svojim šestdesetim in osemdesetim letom, v svojih zrelih letih, potem ko je imel za seboj najmanj trideset let praktičnih izkušenj s čebelarjenjem. Pisal je preprosto in razumljivo za vse, ki so se ukvarjali s čebelarstvom. Tako je pomembno prispeval k razvoju slovenskega čebelarstva.

1857–1862 (dr. Philip Rothschütz)

Prvi opis in poimenovanje kranjske čebele v sestavku Aus Unterkrain (Z Dolenjske) v Bienen-Zeitung in prvi izvozi kranjske čebele

Zapisi o zgodovini kranjske čebele, še posebej slovenski, pogosto omenjajo objavo članka Aus Unterkrain (Z Dolenjske) iz leta 1857, ker je kranjska čebela v njem podrobno opisana in neposredno poimenovana. Le redkokdaj pa je pri tem omenjeno, da je avtor poslal uredniku v presojo tudi nekaj primerkov naših čebel. To je temeljna objava o kranjski čebeli in označuje začetek njenega pohoda v svet ter začetek poti do njene uveljavitve in priznanja z vpisom v sistematiko medonosnih čebel.

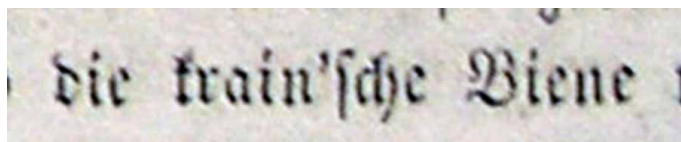
Naslovnica serijske publikacije Bienen-Zeitung, v kateri je bil leta 1857 objavljen članek »AUS UNTERKRAIN« izpod peresa dr. Philippa Rotzhschütza. (vir: Roschütz, P. Aus Unterkrain. 13(1857) 19, str. 225 – 226, Bienen-Zeitung)

Rothschütz v članku piše: »...Obstaja pa ena pridna in

utrjena čebela, taka je kranjska. Že marca, ko sneg še kje leži, začnejo svoje delo in z neverjetno močjo prenesejo pogoste nenadne spremembe vremena. Samo pred velikimi mrazi varujejo uboge pridne živalce v vetrovno zračnih bivališčih, skoraj nikjer tako kot v severni Nemčiji, čeprav je tukaj mraz, ker je Kranjska gorata dežela, pozimi hujši kot bi človek verjel.

Vse, kar je povedano za italijanske čebele, velja popolnoma enako za tukajšnje: so neutrudne v vsakem letnem času, dajo veliko rojev, kljub temu pa zberejo veliko medu in tako rekoč ne pikajo; najmanj lahko dam častno besedo, da me tu ni picila nobena (?) čebela. Moram pa potrditi, da med tukajšnjimi in italijanskimi čebelami nisem našel nobene razlike v barvi. Pismu jih nekaj prilagam in prosim spoštovano uredništvo, da ugotovi morebitne razlike. Če pa želijo nekateri nemški čebelarji z nakupom tukajšnjih čebel narediti poskus, sem jim pripravljen ponuditi roko. En roj tukaj stane 5 fl ali 8,33 Rthlr. Za to ceno sem pripravljen spoštovanim interesentom dobro zapakirane poslati po železnici, če bodo nakazali vsoto na gospodarstvo v Neudorfu bei Ratschach (Nova vas pri Radečah) na Dolenjskem.«

Prav tako je Rothschützeva zasluga, da je dobila 'siva planinska čebela' (alpska čebela), ki je razširjena pri nas, ime kranjske čebela. Poimenovanje »KRANJSKA ČEBELA« je v članku »AUS UNTERKRAIN« zapisano v nemškem jeziku kot »DIE KRAINISCHE BIENE«

(vir: Roschütz, P. Aus Unterkrain. 13(1857)19, str. 225 – 226, Bienen-Zeitung)

V Bienen-Zeitung pa je bil leta 1859 objavljen njegov članek »Aus Krain im Oktober 1858« (Iz Kranjske v oktobru 1858), iz katerega lahko razberemo, da je bila njegova ponudba kranjskih čebel za nemške čebelarje zanimiva in da je dobil veliko naročil. Zaradi dopolnjevanja lastnega čebelnjaka in vročega vremena, neprimerne

za prevoz čebel, vseh ni mogel takoj izpolniti, zato je prosil za oprostitev zamude. Ta zapis pa sicer potrjuje začetke trgovine s kranjsko čebelo.

Članek Aus Unterkrain je zbudil pri čebelarjih, še posebej pri nemških, veliko zanimanja. Raziskava objav o kranjski čebeli med leti 1857 in 1879 (Šalehar in Gregori, 2010), od poimenovanja do priznanja, je potrdila, da članek »Aus Unterkrain« začneja številne objave (skupaj 165) s podatki o preizkusih kranjske čebele v različnih evropskih deželah. Številni so tudi menili, da so kranjske čebele pravzaprav italijanske. Po morfoloških lastnostih bi jim morda lahko v nekaterih primerih celo delno prirediti, ker so se populacije kranjske in italijanske čebele mešale tudi tedaj. Vendar so za naše kranjske čebele značilne še številne druge lastnosti: mirnost, pridnost, krotkost, zgodnja in pogosta rojvost ter donosnost, ki so jih kmalu spoznali in potrdili številni čebelarji v tujini ter o tem tudi pisali v svojih objavah.

1868–1909 (Emil Rothschütz)

Prvi Kranjski trgovski čebelnjak (1868) – izvozi in širjenje kranjske čebele, listovni panj

Posebej dobro je kranjsko čebelo poznal baron Emil Rothschütz (sin dr. Philippa Rotschütza), ki je bil zelo razgledan in izobražen na področju čebelarstva. Znanje mu je omogočalo, da je o kranjski čebeli napisal številne in poglobljene strokovne članke, s katerimi je odločilno prispeval k njeni vsestranski prepoznavnosti. Še posebej je zaslužen za širjenje kranjske čebele in za čebelarjenje z njo. Leta 1868 je ustanovil na gradu Podsmreka pri Višnji gori tako imenovani Krainer Handelsbienenstand (Kranjski trgovski čebelnjak), ki je postalo središče čebelarskega dogajanja na Kranjskem, ter se širokopotezno lotil trgovine s čebelami. V obratu so bili velika mizarska in kleparska delavnica, ključavničarski obrat ter satnišnica, v njih pa je bilo zaposlenih od 30 do 35 delavcev. Ustanovitvi trgovskega čebelnjaka je sledila obsežna propaganda, tako doma kot v tujini, in s tem je bila kranjski čebeli odprta pot v Evropo in drugam po svetu.

Za potrebe trgovine s čebelami je Emil Rothschütz v Podsmreki na površini približno 300 m² postavil štiri čebelnjake, v katere je lahko namestil več kot tisoč panjev. V čebelnjakih so bili ločeno postavljeni listovni panji in preprosti kmečki panji – kranjiči. Že maja in junija leta 1867 so 150 naročnikom poslali približno 800 panjev čebel, leto pozneje pa že več kot 1100. Leta 1890 je bilo iz Višnje Gore poleg drugega poslanih 1200 družin v panjih s satniki, 1400 družin v kranjičih, več tisoč kosov različnih čebelarskih potrebščin in nekaj sto listovnih panjev.

Rothschütz je skonstruiral listovni panj in ga leta 1869 razstavil na »potovalnem zboru nemških kmetijcev in gozdarjev«. Oglaševal je tako v različnih tujih čebelarskih revijah kot tudi v domačih časopisih. Izdajal je obsežne prodajne kataloge in ceneke.

Preveliki stroški z založniško dejavnostjo, vse večja konkurenca drugih trgovcev s čebelami, pa tudi težave z zdravjem so povzročili, da je podjetje začelo propadati. Januarja 1909 je šlo podjetje »Kraimer Handelsbienenstand Baron Rotschütz v Podsmreki pri Višnji Gori« v stečaj. Grad Podsmreko in podjetje je kupil industrialec Peter Majdič.

Grad Podsmreka pri Višnji Gori
Naslovnica cenika Kraimer Handelsbienenstand leta 1894

Zaslugi članov družine čebelarjev Rothschütz sta predvsem strokovna in vsestranska popularizacija kranjske čebele ter posredovanje genskega materiala, na podlagi

katerega je bila naša čebela prepoznana kot samostojna podvrsta *Apis mellifera carnica*. Njena tipska lokaliteta je Kranjska, torej zdajšnja Slovenija.

1868 (Emil Rothschütz)

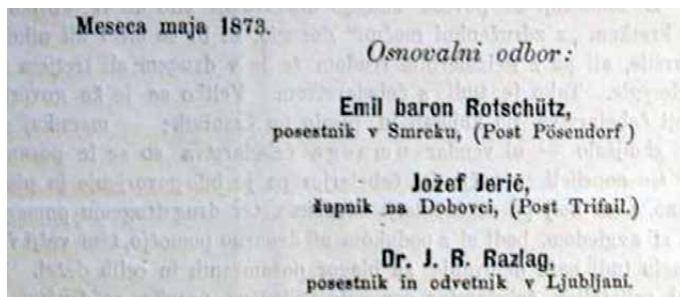
Kranjska kmetijska družba in pospeševanje čebelarstva

Emil Rothschütz je bil član Kranjske kmetijske družbe, kjer je delal na pospeševanju čebelarstva. Družbo je zastopal na številnih srečanjih avstrijskih in nemških čebelarjev ter na čebelarskih razstavah. V Naznanilu – prvi zvezek, letnik 1871 (Glede izvrševanja lanskih....., 1873) piše, da je baron Rothschütz za povzdigo domačega čebelarjenja po Dzierzonovi metodi določil premije za tiste ljudske učitelje, ki čebelarijo po tej metodi in imajo določeno število Dzierzonovih panjev. Premije bi se delile tri leta: 1872, 1873 in 1874. Kmetijsko družbo je prosil, da bi premije, ki bi jih sam podeljeval, razglasila. Prošnja ni bila sprejeta. Za čebelarstvo je bilo predvidenih za leto 1870 150 gld državnih subvencij.

1873 (Emil Rothschütz in Josip Jerič)

Ustanovitev kranjskega društva za umno čebelarstvo (1873), prvo predsednikovanje (Emil Rothschütz) do leta 1875

V zgodovini slovenskega čebelarstva je pomembno tudi leto 1873, ko je bilo v Ljubljani ustanovljeno kranjsko društvo za umno čebelarstvo. V Pravila (Pravila..., 1873) društva so v drugi člen med drugim zapisali: »...izdajanje podučnih spisov, zlasti v družtvenem listu; večkratni shodi čebelarjev zapored po raznih krajih in mestih sklenjeni z razstavami in darili; naprava družtvene zbirke podučnih spisov, knjig in čebelarskega orodja, ter tudi bralnega društva; obdarovanje pridnih čebelarjev v spodbudo drugim,.....; preskrbljevanje pripravnih panjev in drugega orodja, kolikor mogoče po nizki ceni; delenje dotičnih semen; naprava zgledne čebelarije za poduk...«. Vabilo na pristop k čebelarskemu društvu za Kranjsko in sosedne dežele so podpisali pobudniki:

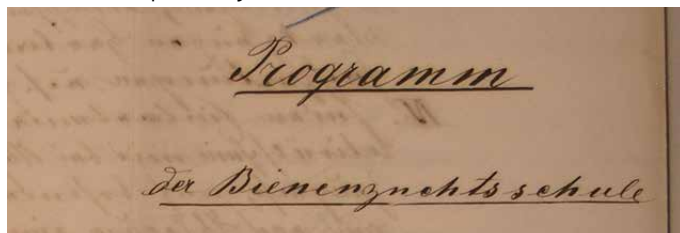
Vabilo, 1873

Prvi predsednik kranjskega društva za umno čebelarstvo je bil v letih 1873 – 1875 Emil Rothschild. Odbor kranjskega društva je kranjsko kmetijsko družbo večkrat zaprosil za denarno pomoč novoustanovljenemu društvu in predlagal povečanje sredstev za nakup čebeljih panjev za učitelje in revne kmetovalce. Članarina za članstvo v kranjskem čebelarskem društvu je bila za učitelje in revne kmetovalce polovična.

1873, 1874 (Emil Rothschild)

Predlog in program za čebelarsko šolo (Bienenzuchtsschule) na gradu Podsmreka pri Višnji Gori (1873....)

V imenu leta 1873 ustanovljenega kranjskega društva za umno čebelarstvo je njen predsednik Emil Rothschild že isto leto predlagal ustanovitev čebelarske šole. Za realizacijo tega predloga je dne 20. februarja 1874 poslal na vodstvo Kranjske kmetijske družbe podroben program za čebelarsko šolo (Bienenzuchtsschule) na gradu Podsmreka pri Višnji Gori.

Naslovna stran Program čebelarske šole na gradu Podsmreka
SI AS 533, SB/10 5, Bienensubventionen

Program čebelarske šole (Rokopis je prečital g. Primož Debenjak, prevod in strokovna redakcija prof. dr. Andrej Šalehar):

I. Teoretično praktični učni tečaji čebelarstva so v poletnih mesecih in trajajo, da bi izmenoma omogočili udeležbo večjemu številu učiteljev, dvajset dni v sedmih ponovitvah. Prvi tečaj se prične prvega junija in zadnji konča 20. oktobra.

II. Tečaj vključuje gradiva po Rothschildovem učbeniku (Baron E. Rothschild' Illustrirter Bienenzuchts-Betrieb : ein Hilfs- und Handwörterbuch für Schule und Haus. 1. Vorarbeiten in Theorie und Praxis) in sicer:

- A.
 1. mesečna opravila pri čebelnjaku;
 2. čebelarska flora v Avstriji, posebej v južnih deželah monarhije, ponazorjena z zasajenimi medovitimi rastlinami, zbirkami semen, herbariji in slikami ter povezano z botaničnimi ekskurzijami;
 3. nabiralne snovi in čebelji produkti, njihova znanstvena pojasnitev in praktična uporaba;
 4. naravna zgodovina čebele, pasme in varietete, notranji in zunanji organi, tri vrste čebel, njihova delitev dela in instinkti, pojasnjeno z anatomskimi preparati, zbirkami in ilustracijami;
 5. bolezni čebel in čebelji škodljivci (zbirke in risbe);
 6. ravnanje s čebelami in praktična reja po Dzierzonu v primerjavi s krajevno običajnimi koši ali panji posameznih avstrijskih dežel s ponazoritvami in pojasnili, o čebelnjakih, strojih in napravah; pašna reja skupaj s čebelarskimi ekskurzijami na sosednje kmečke čebelnjake;
 7. kratko poučevanje tehnike izdelave čebeljakov, panjev in rekvizitov ter samostojna praktična izdelava v mizarjskih delavnicah.
- B. Predavanja o strokovnih pomožnih vedah:
 - a. geografska razširitev in zgodovina čebele,
 - b. simbolika in mitologija čebelarstva v zgodovinskih obdobjih,
 - c. statistika,
 - č. zakonska določila,
 - d. podpore s strani kmetijstva,
 - e. dejavnost društev,
 - f. čebelarska literatura, bibliografije in časopisi, z biografskimi skicami.

III. Pouk bo potekal v obeh deželnih jezikih dnevno, razen ob nedeljah in praznikih, v posebni za to izgrajeni učilnici. Dopoldne bo teorijo predaval vodja ustanove, popoldne pa bodo praktične vaje in demonstracije, ki jih bo vodil prvi čebelarski mojster. Za potrebe pouka bo v štirih samostojnih poslopih na razpolago več kot 400 Dzierzonovih panjev vseh oblik in dežel, ki jih bo nudil lastnik ustanove, kakor tudi delno obstoječe, delno pa nabavljene zbirke preparatov, čebeljih proizvodov in nadomestkov, čebelnjakov, strojev in naprav, knjižnica, strokovni časopisi in drugo.

IV. Vsak udeleženec dobi potrdilo o vpisu in na koncu spričevalo o obiskovanju (frekvenca); na posebno željo gojencev je mogoče opravljati ustni izpit pred izpitno komisijo, ki jo sestavljajo člani centralnega odbora kmetijske družbe, odbora kranjskega čebelarskega društva in vodja ustanove.

V. V skladu z okoliščinami lahko ustanova razširi predavanja na kmetijstvo, vrtnarstvo in sadjarstvo.

VI. Prehrano in stanovanje si lahko udeleženci brez kakršenkoli problemov dobijo v bližnji gostilni ali v 10 minut oddaljeni Višnji gori. Oddaljenost od Ljubljane je po sedanji državni cesti okoli 3 in pol ure vožnje.

VI. Kar se tiče discipline se bo ustanova ravnala po pravilih na kmetijskih srednjih šolah.

Prvo novico o reševanju vloge za subvencioniranje deželne čebelarske šole, ki jo je predlagal baron Rothschütz, kjer naj bi se šolali učitelji iz Kranjske, Štajerske, Koroške, Gorice in Istre, je objavil Laibacher Zeitung (Locales....., 1874). Pisec predlog pozdravlja, ker bo šola prinesla Kranjski korist in slavo. Prav tako je zapisano, da v Avstriji ni boljšega strokovnjaka za vodenje take šole kot je predsednik kranjskega društva za umno čebelarstvo baron Emil Rothschütz.

Predlog za čebelarsko šolo na gradu Podsmreka je, kljub velikemu zanimanju predvsem učiteljev, splaval po vodi, ker niso bila odobrena zaprosena sredstva za postavitev učnega čebelnjaka in za štipendije za slušatelje.

1873–1875 (Emil Rothschütz) **Revija Die Krainer Biene (1873–1875)**

Z ustanovitvijo Kranjskega društva za umno čebelarstvo je povezan tudi pričetek izhajanja čebelarskih revij na Slovenskem: Slovenska čebela in Die Krainer Biene. Nemško različico Die Krainer Biene, ki je izhajala tri leta (skupaj 35 števil), je urejeval Emil Rothschütz.

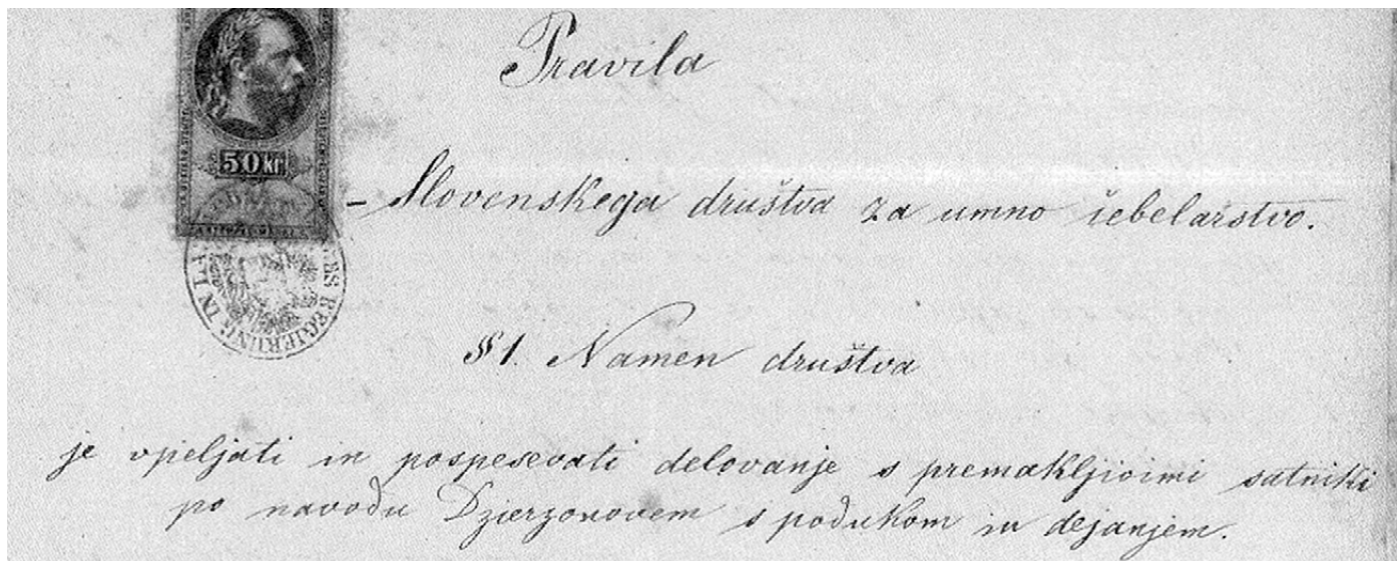
1873–1882 (Josip Jerič) **Urednik prve slovenske čebelarske revije Slovenska čebela (1873–1882)**

Josip Jerič je prevzel urejevanje revije Slovenska čebela po Vatroslavu Holzu, ki je bil urednik prvih šestih števil prvega letnika leta 1873. Od sedme številke leta 1873 do dvanajste številke leta 1882 pa je revijo urejeval Josip Jerič.

1873–1884 (Josip Jerič) **Podpredsednik (1873–1875) in predsednik slovenskega društva za umno čebelarstvo (1876–1884)**

Josip Jerič je bil leta 1873 soustanovitelj kranjskega društva za umno čebelarstvo in do konca leta 1875 njegov podpredsednik. Po odstopu prvega predsednika Emila Rothschütza je bil leta 1876 za predsednika slovenskega društva za umno čebelarstvo izvoljen Josip Jerič, ki ga je vodil do leta 1884.

Leta 1876 so na občnem zboru društva sprejeli v slovenskem jeziku napisana dopolnjena pravila Slovenskega društva za umno čebelarstvo.

Uvodna stran: Pravila slovenskega društva za umno čebelarstvo. Rokopis z dne 26. 2. 1876 (SI AS 68/XVI/1/140) (vir: Slovenska čebela (1876), letnik 4, številka 2. URN:NBN:SI:DOC-PQE5HHXX from <http://www.dlib.si>)

1879 (Emil Rothschütz, dr. Pollmann)

Vpis kranjske čebele v zoološko sistematiko medonosnih čebel in sodelovanje Emila Rothschütza z dr. Pollmannom

Dr. Pollmann, docent za čebelarstvo na univerzi v Bonnu, je leta 1875 v svoji prvi knjigi *Die Honigbiene und ihre Zucht* (prevod: Medonosna čebela in njeno gojenje) opisal tudi kranjsko čebelo. Tu je prvič zapisano znanstveno ime za kranjsko čebelo *Apis mellifica carnica*. Še obširneje pa jo je predstavil leta 1879 v svoji drugi knjigi *Werth der verschiedenen Biennenracen und deren Varietäten, bestimmt durch Urtheile namhafter Bienenzüchter* (prevod: Vrednost različnih čebeljih podvrst in njihovih varietet, določena po sodbi priznanih čebelarjev). V poglavju z naslovom »Die krainische Biene, *Apis mellifica carnica*« je na šestih straneh zbral, kaj so o kranjski čebeli pisali: Berlepsch, Dathe, Dzierzon, Rothe, Rothschütz in Pollmann (večina povzeto iz objav v *Bienen – Zeitung* ali osebna pisma). Pollmann poroča o Rothschützovih osebnih pismih in da »naj-

lepše kranjske čebele pošilja baron Rothschütz, katere so bolj svetlo rumene kot banatsko-kranjske pasme«. S tem je bila kranjska čebela kot avtohtona populacija (podvrsta) tudi dokončno priznana in našla je svoje mesto v zoološki sistematiki medonosnih čebel, kar potrjuje tudi njeno sedanje znanstveno poimenovanje: *Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879.

1890–1893 (1–6) (družina Rothschütz)

Revija Imkers Rundschau

Družina čebelarjev Rothschütz je z urejanjem in izdajanjem revije *Imkers Rundschau*, *Fachblatt für Bienenzucht* (prevod: Čebelarški razgledi, Strokovni list za čebelarjenje) od leta 1890 do 1893(1–6) zapolnila praznino, ki je v slovenskem čebelarskem strokovnem periodičnem slovstvu nastala po prenehanju izhajanja revije *Slovenski čebelar in sadjerejec* (1889). Revija je izhajala enkrat na mesec od januarja 1890 do junija 1893. Revijo je v samozaložbi izdajalo podjetje *Krainer Handelsbienenstand* (prevod: Kranjski trgovski čebelnjak), katerega

sedež je bil na gradu Podsmreka pri Višnji Gori. Revija je sicer pisana v nemškem jeziku, vendar je že s tem, da je izhajala v Višnji Gori, veliko prispevala k potrditvi in poznavanju naše kranjske čebele. Temelje za izdajanje pa moramo iskati tudi v čebelarstvu znanju družine čebelarjev Rothschütz, kot ga dokazuje tudi še za zdajšnji čas moderna usmeritev programa revije v trajnostno čebelarjenje.

Program revije je bil predstavljen v uvodnem članku prve številke z naslovom »Die Leistungen der Bienen und Pflanzen in Dienste der Natur unter Mitwirkung des Menschen« (prevod: Koristno delovanje čebel in rastlin v naravi ob sodelovanju človeka), v katerem je pod črto zapisano (prevod): »Ta naslov na kratko povzema program revije – negovati poznavanje tesne soodvisnosti med živalskim in rastlinskim svetom in iz tega snovati napotke, ki bodo koristni za čebelarjenje in splošno kulturno življenje. To je vodilna misel, ki jo bo gojila »Imkers Rundschau« ter tako določala svoj namen in svoje usmeritve. Zaradi tega so vključene tudi vsebine iz sadjarstva in vrtnarstva«. Osrednja vsebina revije so najrazličnejše objave o čebelah, čebelarjenju in čebelarstvu na Kranjskem in po svetu. O tem so na začetku pisali predvsem člani družine Rothschütz, pozneje pa je vse več tujih avtorjev. Vsaka številka je imela na koncu še stalne rubrike, npr. Dnevne novice, Skrinja za vprašanja, Knjižna polica in Novice iz uredništva. Na zadnji strani so bili oglasi o prodaji čebel, čebelarškega orodja in drugi. V enem od njih g. J. Matič oglašuje prodajo ECHTE OBERKRANIER ALPENBIENEN (prevod: pristne gorenjske alpske čebele). Bogata je bila tudi vsebina prilog, v katerih so bili najpogostejše objavljeni kratki sestavki o poljedelstvu in travništvu, živinoreji, mlekarstvu, perutninarstvu, ribogojstvu, gospodinjstvu, sadjarstvu in vrtnarstvu, gojenju rož, pa tudi praktični nasveti in drugo ter vprašanja in odgovori.

1857–1902 (družina Roschütz)

Publicistična dejavnost (članki, knjige...)

Čebelarji družine Roschütz imajo nesporno pionirsko vlogo pri poimenovanju, uveljavitvi, širjenju in priznanju kranjske čebele. Posebej je bil zelo razgledan in izobra-

žen na področju čebelarstva Emil Rothschütz. Znanje mu je omogočalo, da je o kranjski čebeli napisal številne in poglobljene strokovne članke ter tako odločilno prispeval k njenemu priznanju. Vse to je bila spodbuda za zbiranje in urejevanje njihovih objav. Iskali smo jih v slovenskih in tujih knjižnicah. Veliko objav smo dobili tudi neposredno iz knjižnic izven naših meja, ki so jih poslali v digitalizirani obliki. Publicistično in avtorsko so bili dokazano dejavni vsaj naslednji družinski člani: Philip (oče Emila; častni doktor), Emil, Philip (sin Emila), Antonija (žena Emila) in drugi. Pri številnih objavah so zapisane le inicialke: »R«, »B.R«, »R.E«, »R. Ph« in še druge. Prav tako so uporabljeni različni priimki - Roschütz, Rothschütz, Ravenegg, Rožič, Rothšic, R..... V bibliografijo so uvrščeni tudi sestavki s psevdonimom »E. Podsmreka«. Tako pogosto ni mogoče točno določiti avtorja, ampak le sklepati, da je objava izpod peresa čebelarjev družine Roschütz.

Že dosedanja bera je velika, našli smo 15 monografij in tiskov (skupaj s ponatisi) in v serijskih publikacijah 170 objav. Odkrita so bila tudi malo poznana dela (Berichte über krainer Biene – prevod: Poročila o kranjski čebeli) in še posebej izdajanje strokovne čebelarške revije Imkers Rundschau, Fachblatt für Bienenzucht (prevod: Čebelarški razgledi. Strokovni list za čebelarjenje). Nadaljevanje dela s pregledi strokovnih čebelarških in kmetijskih publikacij v knjižnicah v tujini pa bo zelo verjetno postreglo z novimi objavami čebelarjev družine Rothschütz. Veliko njihovih del in objav je izšlo v samozaložbi na stroške njihovega podjetja Krainer Handelsbienenstand (Kranjski trgovski čebelnjak), ki je bilo na gradu Podsmreka pri Višnji Gori.

Posebej je treba pri publicistični dejavnosti čebelarjev družine Roschütz opozoriti na:

1. Monografije povezane pod naslovom »Rothschütz' Illustrierter Bienenzuchtsbetrieb (prevod: Rothschützov ilustrirani čebelarški obrat)«. Eni je dodana obsežna študija »Die Krainer Biene und ihre Zucht (Kranjska čebela in njena reja)«.
2. Samostojne publikacije »Berichte über die Krainer Biene (prevod: Poročila o kranjski čebeli)«, ki so izhajale v letih 1868 – 1870.
3. Sodelovanje pri izdajanju serijskih publikacij: Die

Krainer Biene (1873–1875) in Slovenska čebela (1873–1882) – v času, ko je bil Emil Rothschütz prvi predsednik slovenskega čebelarkega društva; urejeval je Die Krainer Biene).

4. Samostojno izdajanje in urejevanje strokovne serijske publikacije »Imkers Rundschau, Fachblatt für Bienenzucht (prevod: Čebelarski razgledi. Strokovni list za čebelarjenje)« v letih 1890–1893 (1–6) – založba: Krainer Handelsbienenstand zu Weixelburg (prevod: Kranjski trgovski čebelnjak v Višnji gori).

Spominske plošče

2011

Spominska plošča Emilu Rothschützu na mestni hiši v Višnji Gori (odkritje 20. 5. 2011)

(foto Andrej Šalehar)

2014

Spominska plošča Juriju Jonkeju na sedežu društva Kočevarjev staroselcev v Občicah (odkritje 14. 6. 2014)

(foto Andrej Šalehar)

2015

Spominska plošča Petru Pavlu Glavarju na kapeli na Lanšprežu (odkritje 11. 5. 2015)

(foto Anton Koželj)

Zaključek

V sestavku so predstavljene biografije in izvorni doprinosi k slovenskemu čebelarstvu štirih čebelarjev (Peter Pavel Glavar, Jurij Jonke, Emil Rothschütz in Josip Jerič), ki so čebelarili v bližnji in nekoliko oddaljeni okolici Stične od srede 18. do pričetka 20. stoletja. Njihovi najpomembnejši izvorni doprinosi k slovenskemu čebelarstvu urejeni kronološko so:

- 1768 – prva strokovna predstavitev kranjskega čebelarstva (Peter Pavel Glavar),
- 1771 – presoja Humlovega opazovanja prahe matic s troti v zraku v letu 1769 – pismo Petra Pavla Glavarja (23. 9. 1771),
- 1772 – Peter Pavel Glavar častni član gornjelužiške čebelarske družbe,
- 1776 – prva slovenska čebelarska knjiga (Peter Pavel Glavar),
- 1781 – strokovni predlogi za izboljšanje in dvig kranjskega čebelarstva (Peter Pavel Glavar),
- 1781 – pravila za čebelarsko vrtnarsko šolo na Lanšprežu (Peter Pavel Glavar),
- 1781 – prva čebelarska šola na Kranjskem (Lanšprež) in poučevanje v slovenskem jeziku (Peter Pavel Glavar),
- 1836, 1844 – Krajnski Zbelarzhik – tretja izdana slovenska čebelarska knjiga (Jurij Jonke),
- 1846–1851 – prve objave o kranjskem čebelarstvu v Bienen-Zeitung (Jurij Jonke),
- 1857 – inštrukcije za poučevanje čebelarstva za učitelje ljudskih šol na kmetih in Krajnski zbelarzhik (1844) (Jurij Jonke),
- 1857–1862 – prvi opis in poimenovanje kranjske čebele v sestavku Aus Unterkrain (prevod: Z Dolenjske) v Bienen-Zeitung in prvi izvozi kranjske čebele (dr. Philip Rothschütz),
- 1868–1909 – prvi kranjski trgovski čebelnjak (1868) – izvozi in širjenje kranjske čebele, listovni panj (Emil Rothschütz),
- 1868 – Kranjska kmetijska družba in pospeševanje čebelarstva (Emil Rothschütz),
- 1873 – ustanovitev kranjskega društva za umno čebelarstvo (Emil Rothschütz, Josip Jerič, dr. Razlag) in prvi predsednik v letih 1873 – 1875 (Emil Rothschütz)
- 1873, 1874 – predlog s programom za čebelarsko šolo

na gradu Podsmreka pri Višnji Gori (Emil Rothschütz),

- 1873–1884 – podpredsednik (1873 – 1875) in predsednik slovenskega društva za umno čebelarstvo (1876–1884) – (Josip Jerič),
- 1873–1875 – urejevanje revije Die Krainer Biene (Emil Rothschütz),
- 1873–1882 – urejevanje revije Slovenska čebela (Josip Jerič),
- 1879 – sodelovanje z dr. Pollmannom in vpis kranjske čebele v zoološko sistematiko medonosnih čebel (Emil Rothschütz),
- 1890–1893 – izdajanje revije Imkers Rundschau (prevod: Čebelarski razgledi) na gradu Podsmreka pri Višnji Gori (družina Rothschütz).

Prispevki omenjenih štirih čebelarjev, ki so delovali na Dolenjskem, so zelo bogati. Znatno so prispevali k poznavanju, napredku in slavi kranjskega čebelarstva, k širjenju kranjske čebele v Evropi in svetu ter k vpisu kranjske čebele v zoološko sistematiko medonosnih čebel.

Na koncu sestavka so posnetki spominskih plošč, ki so bile odkrite Petru Pavlu Glavarju, Juriju Jonkeju in Emilu Rothschützu v letih 2011–2015.

Viri

1. Bienenzuchtsverbreitung, 8. April 1775. V: Sammlung Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1740. bis 1780. Dunaj 1786-1787, zvezek VII, št. 1680, str. 204-208 (<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=tgb&datum=1776&page=205&size=45> – 4. 9.2013)
2. Bienensubventionen – (SI AS 533 SB 10-5 - Bienensubventionen)
3. Die Krainer Biene, 1773 – 1775 (<http://dlib.si> – 16. 7.2015)
4. Gemeinnützige Arbeiten der Churfürstl. Sächsis. Bienen-Gesellschaft in Oberlausitz : die Physik und Oeconomie der Bienen betreffend, nebst andern dahin einschlagenden natürlichen Dingen. Erster Band. Berlin in Leipzig, 1773, 451 strani
5. Glavar, Peter Pavel. Vorschlag Beantwortung zur Verbesserung der Bienenzucht in den Kaysl. Königl. Erb-ländern (Prevod: Predlog odgovora za izboljšanje čebelarstva v c. kr. dednih deželah). Iz leta 1768, 26 strani. (AS SI 869 Glavar Peter Pavel, 1751 – 1784)
6. Glavar, Peter Pavel. Pogovor o čebelnih rojih. 1776 (<http://www.dedi.si/dediscina/460-pogovor-o-cebelnih-rojih> - 6.8.2012)
7. Glavar, Peter Pavel. Hochlöbliche Kais. Königliche Ackerbauss und Künste Gesellschaft (Predlog za dvig čebelarstva). V dodatku pravila

- za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu. Iz leta 1781, 55 listov (Zbirka rokopisov – ARS SI 1073, 1/24 r, 13. st. – 1941)
8. Glavar, P.P. Odgovor na predlog za izboljšanje čebelarstva v c. kr. dednih deželah. str. 11 – 38. Napisano 1768, prevod Mihelič Stane. V: Mihelič, Stane. Anton Janša. Slovenski čebelar. Čebelarstvo društvo za Slovenijo. Ljubljana 1934, 163 strani
9. Glavar, Peter Pavel. Pogovor o čebelnih rojih. 1776. Jezikovno posodobil Mihelič Stane. str. 79 – 260. V: Martin Mencej. Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu. Ljubljana 1976, 335 strani
10. Glede izvrševanja lanskih in letošnjih zborovih sklepov.. Ljubljana 1873, letnik 1871, zvezek 1, str. 4 – 18, Naznanila-Mittheilungen
11. Glonar, Joža. Peter Pavel Glavar. 41(1938)7, str. 105 – 109 in št. 8, str. 121 – 123 in št. 9, str. 139 – 140 in št. 10, str. 152 – 154 in št. 11, str. 169 – 171 in št. 12, str. 185 – 186, Slovenski čebelar (<http://dlib.si> – 29.9.2013)
12. Gregori, Janez, Šalehar, Andrej. Obstoja pa ena pridna in utrjena čebela, taka je kranjska. Čebelarstva zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu, Regijska zveza Petra Pavla Glavarja, 2011. (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-WVXAJVHP> – 16. 7. 2015)
13. Gregori, Janez. Peter Pavel Glavar in njegovo mesto v slovenskem čebelarstvu. CXII(2010)2, str. 55 – 56, Slovenski čebelar (<http://dlib.si> – 29.9.2013)
14. Imkers Rundschau, 1890 – 1893(1-6) (<http://dlib.si> – 16. 7. 2015)
15. Locales. (1874)80, str. 568, Laibacher Zeitung (<http://dlib.si> – 29. 9. 2013)
16. Mihelič, Stane. Anton Janša. Slovenski čebelar. Njegovo življenje, delo in doba. Ljubljana 1934, 163 strani
17. Mihelič, Stane. Pregled slovenskega čebelarskega slovstva. V: Sodobno čebelarstvo. Teoretični del. Ljubljana 1955, str. I – XXIII
18. Mihelič, Stane. Čebelarstvo. str. 395 – 412. V: Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih znanosti. I. zvezek: Agrarno gospodarstvo. Ljubljana 1970
19. Mihelič, Stane. Peter Pavel Glavar, čebelar, čebelarski pisec, učitelj in organizator. str. 20 – 65. V: Martin Mencej. Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu. Ljubljana 1976, 335 strani
20. Mihelič Stane, Kako so opazovali praho matice leta 1769. 50(1948)1/2, str. 22-26, Slovenski čebelar (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-I0BFYIUY> – 29. 12. 2013)
21. Mihelič, Stane. Zgodovina slovenskega čebelarstva. str. 15 – 31. V: Makarovič, Gorazd in dr. Die Mensch und die Biene, Ljubljana 1989, 313 strani
22. Pravila Kranjskega društva za umno čebelarstvo. 31(1873), priloga 6 strani. Kmetijske in rokodelske novice
23. Pravila Kranjskega društva za vzrejo čebel, 1873 – 1876. Rokopis 12 strani (SI AS68/XVI/1/140)
24. Pravila slovenskega društva za umno čebelarstvo. 4(1876)2, str. 9 – 12, Slovenska čebela (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-PQE5HHXX> – 29. 9.2015)
25. Pollmann, August. Die krainische Biene. Apis melifica carnica. Str. 45 – 50. V: Werth der verschiedenen Bienenracen und deren Varietäten, bestimmt durch Urtheile namhafter Bienenzüchter. 2. izdaja. Lepizig 1889, 100 strani
26. Rothschild, E. Bienenzuchtsschule. Smerek 1874, 11 strani. (Bienen-subventionen – SI AS 533 SB 10-5)
27. Roschütz, P. Aus Unterkrain. 13(1857)19, str. 225 – 226, Bienen-Zeitung
28. Slovenska biografija (elektronski vir), Ljubljana 2013, Slovenska akademija znanosti in umetnosti (<http://www.slovenska-biografija.si/> – 16. 7. 2015)
29. Slovenska čebela. 1873 – 1882. (<http://dlib.si> – 16. 7. 2015)
30. Šalehar, Andrej. »Aus Unterkrain« (Iz Dolenjske) – Bienen-Zeitung (1857). Slovenski čebelar letnik 112. številka 12 (2010) str. 396-398. (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-KIFF8ZVY> – 16. 7. 2015)
31. Šalehar, Andrej. Pravila Petra Pavla Glavarja za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu iz leta 1781. Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja, 2013. (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-GU6NHIQO> – 16. 7. 2015)
32. Šalehar Andrej, Gregori, Janez: Zapisi o kranjski čebeli med leti 1857 in 1879: prispevek k bibliografiji s kratkimi izpiski, od Roschützeve objave »Aus Unterkrain« (1857) do Pollmanove knjige »Werth der verschiedenen Bienenracen und deren Varietäten, bestimmt durch Urtheile namhafter Bienenzüchter« (1879) [Elektronski vir]. Digitalna knjižnica Slovenije. (<http://www.dlib.si/v2/Default.aspx>, URN:NBN:SI:doc-VQOIPPOA), Rodica, Ljubljana, 26. 5. 2010, 129 strani.
33. Šalehar, Andrej. Kdaj je bila »kranjska čebela« prvič opisana in kdaj prvič zapisana? Slovenski čebelar letnik 114. številka 1 (2012) str. 19-21. (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-XCPXTBZX> – 16. 7. 2015)
34. Šalehar, Andrej. Poučevanje čebelarstva na Kranjskem. Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja, 2014. (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-GERFHPW7> – 16. 7. 2015)
35. Šalehar, Andrej, Gregori, Janez, Debenjak, Doris, Koželj, Anton, Gril, Avgust, Jaklitsch, Hans, Janklitsch, Helena, Tomec, Anton, Rogelj, Jurše Helena. Georg Jurij Jonke – črmošnjiški župnik in kranjski čebelar. Čebelarstva zveza Slovenije, Društvo Kočevarjev staroselcev, Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja, 2012. 132 strani (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-OPVTTINY> – 16. 7. 2015)
36. Urnek, Ema. Kranjska kmetijska družba 1767 – 1787. 29(2006)1, str. 1 – 34, Arhivi (<http://dlib.si>. – 16. 7. 2015)
37. Vabilo na pristop k čebelarskemu društvu za kranjsko in sosednje dežele. 31(1873)33, str. 262-263, Kmetijske in rokodelske novice
38. Vrhovec, Ivan. Slavni Slovenci; II. Peter Pavel Glavar. 5(1885)6, Ljubljanski zvon. (<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-E-2JUFUDJ3> – 27.9.2013)

8. Kratek vpogled v zgodovino Čebelarskega društva Stična

Petra Peunik Okorn

Današnja Dolenjska je bila vse do leta 1918 del dežele Kranjske – dežele, po kateri je svoje ime dobila čebela, na katero smo slovenski čebelarji tako ponosni, kranjska sivka. O pomembnih čebelarjih na našem področju je bilo že veliko zapisanega, o pomenu njihovega delovanja veliko povedanega in upravičeno bi lahko rekli, da je Dolenjska zibelka čebelarstva na Slovenskem.

Čebelarjenje na širšem stiškem področju povezujemo s stiškim samostanom, ki je bil ustanovljen v 12. stol. Prav tako sta velik pečat v slovesnem čebelarstvu pustila baron Emil Rothschild iz Podsmreke in Jožef Jerič iz Gradišča nad Stično. Na Dolenjskem pa so delovali tudi drugi čebelarski mojstri, ki so svoje znanje prenašali na revnejše ljudi in s tem širili čebelarsko dejavnost. Čebelarji so se nato zaradi lažjega delovanja začeli združevati v organizirane čebelarske podružnice, predhodnice društev.

Čebelnjak Marije Piskule (zasebni arhiv družine Piskule)

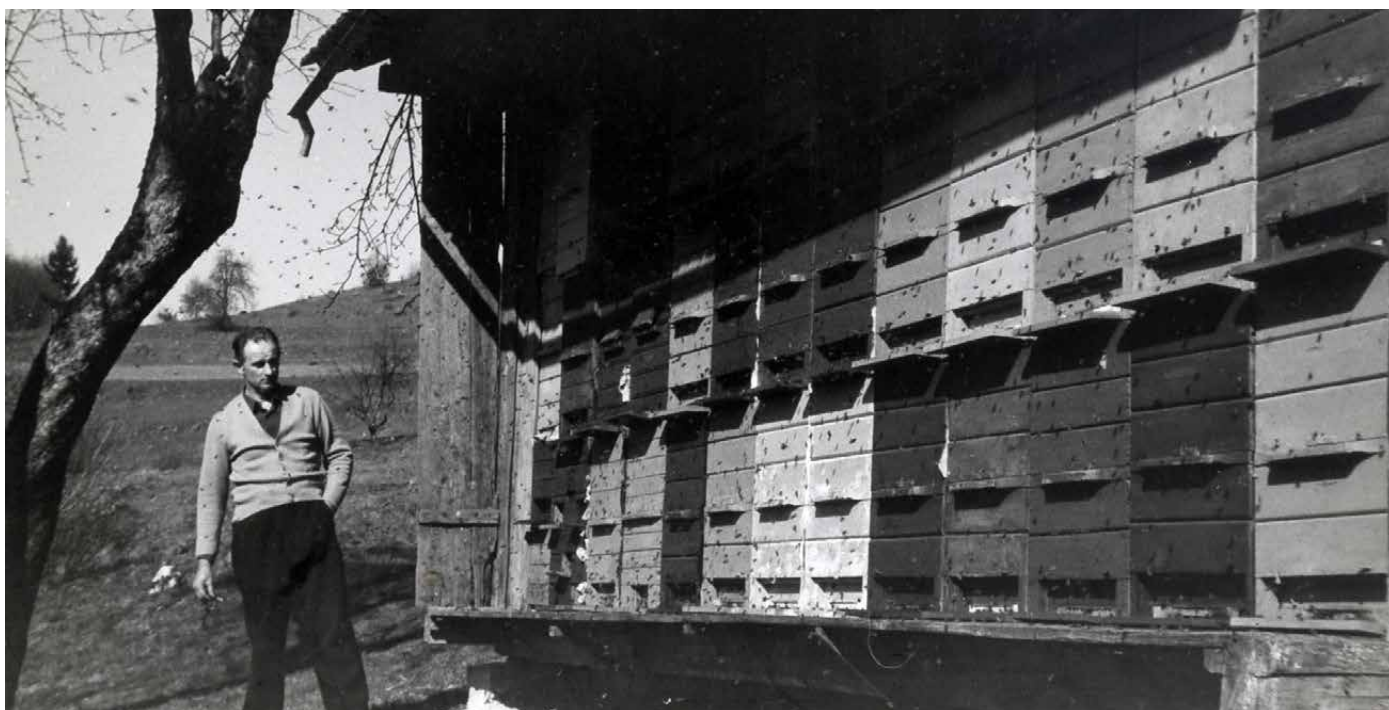

O organiziranem čebelarstvu na širšem stiškem področju lahko torej govorimo že od 18. stol. dalje, čeprav o tem priča malo pisnega gradiva. Listine o ustanovljenih podružnicah in njihovem delovanju večinoma izgubljene. Leta 1873 je bilo ustanovljeno Kranjsko čebelarsko društvo, ki ga je ustanovil baron Emil Rothschild. Člani društva so bili tudi čebelarji širšega stiškega področja¹. Istega leta je bila ustanovljena tudi prva strokovna čebelarska revija, Slovenska čebela². V njej lahko beremo prispevke o težavah, ki so pestile tukajšnje čebelarje, imena le-teh lahko zasledimo na objavljenih seznamih novih članov, ki so plačali članarino Kranjskega čebelarskega društva. Od leta 1898 dalje pa lahko v strokovni reviji Slovensk čebelar³ redno sledimo prispevkom čebelarja J. Kr. Kastelica iz Sada.

Prav čebelar Kastelic pa v Slovenskem čebelarju poroča tudi o prvem čebelarskem shodu na področju današnjeda ČD Stična, ki je potekal 4. avgusta 1907 v Št. Vidu (Šentvid pri Stični)⁴. 1. maja 1910 je sledil nov čebelarski shod⁵. Leta 1919 pa lahko preberemo prispevek o ustanovitvi Čebelarskega društva Št. Vid pri Zatični⁶ (ČD Šentvid pri Stični), ki je bilo ukinjeno v 70. letih prejšnjega stoletja. Leta 1935 se Šentvid in Stična omenjata kot ena podružnica in istega leta se na področju Šentvida in Stične ustanovi opazovalna postaja⁷.

Čebelarstvo na stiškem območju je bilo izredno dejavno, članstvo je naraščalo, po deželi pa se je povečevalo število novoustanovljenih podružnic. Tako je bila nova podružnica leta 1936 ustanovljena tudi v Stični. Prepis iz revije Slovenski čebelar:

Podružnica v Stični. Stična in njena okolica je po zaslugi g. učitelja Lenardiča dobila svojo čebelarsko podružnico. G. Lenardič je pripravil vse potrebno, da se je dne 1. marca t. l. lahko že vršil ustanovni občni zbor. Takoj prvi dan se je vpisalo 18 članov in vsi so takoj poravnali članarino. Izvoljen je bil za predsednika g. Janko Marolt, postajenačelnik, za namestnika g. Janko Korelec. Tajniške in blagajniške posle je prevzel g. učitelj Lenardič Peter, odborniška mesta pa so zasedli gg. Zajc Anton, Jereb Anton, Škufca Franc in Mavsar Ivan. Temelj je postavljen, sedaj pa čaka odbor veliko delo in požrtvovalnosti, da bo podružnica mogla doseči svoj namen.⁸

Jože Skubic pred čebelnjakom (zasebni arhiv družine Skubic)

O ustanovitvi podružnice žal ne priča noben drug dokument in tudi arhivskega gradiva o delovanju društva vse do leta 1974 ni ohranjenega(alij najdenega). Vseeno pa lahko na osnovi mlajšega gradiva sledimo vsaj delu dogajanja društva.

V preteklih 80 letih se je na vrhu zamenjalo 7 predsednikov društva:

Janko Marolt 1936–1975

Kamnikar Miha 1976–1981

Skubic Jože 1982

Gazvoda Jože 1983–1985

Kamnikar Marko 1986–1989

Plantarič Alojz 1990–2010

Alojz Janežič 2011–danes

Tudi število članov je skozi leta vztrajno naraščalo, saj nas je danes v društvu že 83. Zanimivo pa je, da je društvo dobilo prvi dve ženski predstavnici šele leta 1986, ko sta se včlanili čebelarji Marija Piskule in Danijela Milenkovič.

Janko Marolt, prvi predsednik ČD Stična
(arhiv Slovenskih železnic)

18. februarja 1951 je bilo ustanovljeno Čebelarstvo društvo za okraj Grosuplje⁹, katerega predsednik je postal Janko Marolt iz Stične, pod njegovim okriljem pa je delovalo 11 družin iz okolice, tudi Čebelarica družina Stična. Z letom 1979 je ČD Stična postalo del novoustanovljene Občinske zveze čebelarstev, katere člani so bili še ČD Grosuplje, ČD Dobrepolje in ČD Krka. Po letu 1981 se pojavijo med ČD Stična in Grosupljem trenja zaradi odnešenega stiškega parporja, kar so domači čebelarji težko prenesli. Od leta 1996 pa je ČD Stična začelo popolnoma samostojno pot.

Kljub pomanjkljivemu arhivskemu gradivu si bomo v društvu prizadevali za zbiranje le-tega, ter poskusili ob naslednjem jubileju predstaviti podrobnejši vpogled v preteklo dogajanje.

Za konec pa naj se vrnem k zadnjemu stavku, zapisanemu v novički o ustanovitvi društva: *»Temelj je postavljen, sedaj pa čaka odbor veliko delo in požrtvovalnosti, da bo podružnica mogla doseči svoj namen.«* V preteklih desetletjih je podružnica dosegala svoj namen, svoje delo je nadaljevala kot družina in ga nadaljuje tudi kot društvo. Uresničenih je bilo veliko ciljev, veliko izzivov pa je še pred nami. Društvo si namreč še vedno prizadeva za ohranjanje čebelarstva, predvsem pa za pridobivanje podmladka, ki bo nadaljeval čebelarstvo tradicijo.

1. Čebelarstvo v dolini Temenice in Mirne skozi stoletja : jubilejna publikacija, izdana ob 100-letnici Čebelarskega društva Trebnje, Trebnje 2009, str. 55 – 66.
2. Slovenski čebelar (2008), letnik 110, številka 10, str. 270.
3. Revija Slovenski čebelar je pričela izhajati leta 1898, ko je bilo ustanovljeno Slovenskočebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko. Slovenski čebelar (2008), letnik 110, številka 10, stran 271.
4. Slovenski čebelar (1907), letnik 10, številka 10, str. 155.
5. Slovenski čebelar (1910), letnik 13, številka 4, str. 72.
6. Slovenski čebelar (1919), letnik 22, številka 4, str. 69.
7. Slovenski čebelar (1935), letnik 38, številka 5, str. 68.
8. Slovenski čebelar (1936), letnik 39, številka 8, str. 125.
9. Slovenski čebelar (1951), letnik 53, številka 5/6, str. 143.

Člani ČD Stična v zadnjih osemdesetih letih:

ČEBELAR/KA	LETA ČLANSTVA V DRUŠTVU		
Babič Dušanka	2012–2016	Derganc Jože	2005
Bajc Janez	1983, 1985, 1988–1989, 2010–2016	Dremelj Andrej	1981–1985, 1988–1989
Bajc Martin	2002–2016	Dremelj Anton	1985, 1988–1989
Berdajs Nina	2012–2016	Dremelj Janez	2008–2016
Blatnik Avgust	1978–2016	Erjavec Ciril	1974–1985
Blatnik Drago	1983–2016	Femc Anton	1974–1976, 1980, 1982, 1985, 1988
Blatnik Miha	1998–2016	Frantar Karel	2013–2016
Bobnar Franc	1975–2016	Gabrovšek Pavel	1996–1997
Brčan Alojzij	1960–1985	Gavranič Ivan	2014–2016
Brčon Stane	2013–2016	Gazvoda Doroteja	1993
Bregar Štefan	1981–1982, 2015–2016	Gazvoda Jože	1975–1992, 1994–1996
Ceglar Anton	1978–1985, 1988–1990	Genorio Boštjan	2003–2006
Ceglar Anton	1997–2016	Genorio Jože	2012–2016
Ceglar Sonja	2004–2016	Genorio Miloš	2002–2016
Ceglar Uroš	2011–2016	Gindiciosi Franci	1983–2000
Cilenšek Andrej	2012–2016	Glavan Lojze	1974–1977
Cilenšek Anton	2012–2016	Glavan Milan	1974–1976
Cistercijanski samostan	1936–2016	Glavan Peter	2015–2016
Čebular Jože	2000	Glavič Jože	1986–1996
Černič Ivan	1985	Godič Marija	1988–1989
Čoš Beno	2014–2016	Gorše Jože	2016
Čoš Beti	2012–2016	Goršič Milan	2005
Čoš Bogdan	2012–2016	Govekar Pavle	1981–1985
Čož Jože	2013–2016	Grabnar Jože	1978–2000
		Grabnar Jože	1978–1984
		Grandovec Leopold	2015–2016

Gros Rudi	1979–1985	Kneževič Nikola	2012–2016
Groznik Aleš	2003–2005	Korelc Janez	1974
Groznik Franc	1979–2016	Kramar Jože	1981–1982
Groznik Marko	2013–2016	Kutnar Peter	2012
Horvat Aladar	1986–2016	Lampret Alojz	1986–2016
Janežič Alojz	1985–2016	Lampret Jože	1978–2016
Janežič Franc	2016	Legan Primož	2015–2016
Janežič Marjan	2006–2016	Marinčič Tomaž	2007–2016
Janežič Matjaž	2006–2016	Marolt Janko	1936–1984
Jerala Boris	2014–2016	Marolt Marjan	1985–2007
Kahne Alojz	1983–1985	Marolt Marjan	1988, 1993–2000, 2003–2008
Kahne Janez	1988	Maver Miha	2014–2016
Kamnikar Franc	1978–1979	Miklič Alojz	1997–2016
Kamnikar Marko	1986–2016	Miklič Franc	2009–2016
Kamnikar Miha	1946–1996	Miklič Maja	2003–2005
Kastelic Anton	2015–2016	Možina Stane	1954–1989
Kastelic Franc	1979–1981, 1985, 1989–1990	Nared Slavko	1979–2013
Kastelic Janez	1986–1990	Nastran Igor	2015–2016
Kastelic Janez	2009–2016	Nered Jože	1978, 1998–1999
Kastelic Jože	1974–1977	Novak Justin	1983–1990
Kastelic Ludvik	1986–1987, 1990–2004	Novak Milan	1991–2000, 2004, 2009–2016
Kastelic Marjan	1986–1996	Okorn Boštjan	2015–2016
Kastelic Valentin	1985, 1988–1989, 1997–2005	Okorn Peunik Petra	2015–2016
Kavšek Leopold	1974–1979	Omejc Ivica	2004
Klemenčič Andrej	1975–1976	Omejc Janez	1985–2005
Klemenčič Feliks	1981–1985, 1988–1989	Osvald Jože	2008–2016
Klemenčič Nace	1974	Pajk Marjan	2012–2016
Klemenčič Timotej	2013–2016	Peček Alojz	1983–1996, 2002–2016

Pekolj Stane	2006–2007	Snoj Roman	1978–1985
Perko Gregor	2004–2005	Stariha Jože	1936–1985
Perko Matjaž	2004–2005, 2016	Stojanovič Milivoj	1982–2006
Perko Željko	1986–2016	Strmole Franc	1978–1985
Perme Jože	1936–1982	Strmole Ivan	2014–2016
Petrič Alojzij	1955–1981	Šajn Albina	2014–2016
Pevec Ana	2015–2016	Šajn Ciril	2014–2016
Pevec Franc	2006–2016	Škufca Alojz	1988–1989
Pevec Joži	2012–2016	Škufca Janez	1974–2016
Piskule Marija	1986–2016	Šraj Anton	2001–2015
Planinšek Alojz	1981–1996	Šraj Tomaž	2015–2016
Plantarič Alojz	1985–2016	Tomažin Aleš	2014–2016
Podobnik Milan	1985–1990, 1998–2016	Vencelj Alojz	1986–1996
Poznič Slavko	1974–1976	Vencelj Anton	1986–2016
Prosen Franc	1974–1976	Vencelj Primož	2016
Pust Marko	2016	Verbič Barbara	2016
Puš Janez	1985–1985, 1988–1989	Verbič Ludvik	2012–2016
Roblek Mirko	1936–1985	Vidmar Bojan	2011–2016
Rogelj Janez	2011–2016	Vrhovec Janez	1986–1996
Rus Franc	1980–1985	Zajc Jože	1936–1985
Rus Franc	2006–2016	Zaletel Alojz	1977
Rus Matej	2005–2016	Zaletel Franc	1989–2016
Rus Matija	2014–2016	Zaletel Janez	2014–2016
Sadar Marjan	1985	Zrimšek Zdravko	2015–2016
Selan Ciril	2014–2016	Zupančič Anton	1936–1985
Sever Jože	1978–1984, 1988–1989	Zupančič Anton	1981, 1988–1989
Sever Vinko	1936–2016	Zupančič Boris	1980–1985, 1988–1989
Skubic Jože	1941–2004		

9. Zgodovina čebelarjenja v stiškem samostanu

Samostansko čebelarjenje med meniško odmaknjenostjo in velikim prometnim križiščem v dolenski oazi čebelarstva.

p. Avguštin Novak

1. Vse ozemlje okoli Stične, zlasti na jugovzhodu, so prastara kulturna tla

Srednjeveški kamniti miljnik na križpotju v Ivančni Gorici (ki ga ima naša občina v svojem grbu), nakazuje pomembne prometne, trgovske in romarske poti in središča. Štiri niše s kipi svetnikov v tem kamnitem obcestnem znamenju so bile obenem kažipot popotnikom, romarjem in trgovcem.

Kamniti miljnik s podobami farnih zavetnikov, je kazal naslednje smeri (»popotnik, ki tod mimo greš...«): proti zahodu je bil kip sv. Egidija (Tilna) in je kazal smer proti Višnji Gori in naprej proti Ljubljani, proti jugu sta sv. Kozma in Damjan nakazovala smer proti Krki, kjer se nadaljuje pot po dolini Krke proti morju, na vzhodni strani je kip svetega Vida kazal pomembno šentviško faro, preko katere se nadaljuje pot proti Zagrebu in Panonski nižini, proti severu pa je Žalostna Mati Božja kazala pot proti »zatiškemu kloštru«.

Izkopanine in študije v novejšem času so pokazale, da so te prometne poti in to pomembno križišče poznali že v najstarejših časih.

Profesor Gregorič je v poglavju Prazgodovinska Stična (»Cistercijani v Stični«, Ljubljana 1980, str. 11) zapisal: »Vse ozemlje okoli Stične, zlasti na jugovzhodu, so prastara kulturna tla. Tam je bilo nad sedanjim naseljem Vir (blizu je izvir vode) v halštatski dobi, to je v letih 600 do 400 pred Kristusom, največje naselje na Slovenskem. Danes temu pravijo Cvinger (iz nemškega der Zwinger = ograjen, obzidan prostor). Nad Zvingerjem je prav tako halštatsko naselje »Gradišče«. Kako po-

Kamniti miljnik na križpotju v današnji Ivančni Gorici.
(foto: p. Branko Petaver)

membni sta bili v pradavnini ti dve naselji, se vidi tudi po »gomilah«, v katerih so tedaj pokopavali mrličke. Okoli Vira in Gradišča so starinoslovci ugotovili okoli 130 gomil.

Profesor Gabrovec je pisal o »virskega mestu« v Zborniku občine Grosuplje: »Naselje je nastalo konec 8. stoletja, doživelo nato svoj največji razcvet in vzdrževalo živahne trgovske in druge stike s širokim svetom. Po letu 400 pr. Kr. je naselje začelo nazadovati, od 3. stoletja dalje pa so nehali pokopavati pod gomilami. Naše kraje so zasedli Kelti, za njimi pa Rimljani. Dr. Gabrovec pravi, da so se naši predniki Slovenci ob prihodu v te kraje izogibali rimskih mest v ravnini in se naseljevali v bližini prazgodovinskih gradišč« (Gregorič, str. 11).

V teh krajih, ob teh znanih trgovskih poteh in križiščih, se je torej skozi vso zgodovino odvijalo pomembno življenje za našo poznejšo slovensko in krajevno zgodovino.

2. Oglejski patriarhat in naselitev ter vpliv cistercijanov v Stični

Odločitev oglejskega patriarha Peregrina v začetku 12. stoletja, da tu naseli menihe cistercijane, je dala še dodatno vrednost našim krajem. Ti so tedaj spadali pod oglejski patriarhat in Stična naj bi postala pomembno cerkveno središče za utrjevanje krščanstva v naših krajih, kajti veliko poganskih običajev se je, kljub pokristjanjenju, še dolga stoletja ohranjalo med tukajšnjimi staroselci in priseljenci.

Stiški zgodovinopisci poročajo, da so na pobudo Ogleja, prvi menihi prišli Stično leta 1132 in vodili zidanje samostana, stanovali pa so prva leta v bližnjem Šentvidu, kjer je bila takrat pražupnija s cerkvijo sv. Vida. Redovna pravila so cistercijanom ukazovala, da se preživljajo z ročnim delom, s poljedelstvom, živinorejo in panogami, ki so v kraju prisotne. Jože Gregorič v omenjeni knjigi o Stični piše, da je bil prihod stiških menihov »na Slovensko pomemben tudi za naše kmetijstvo, ker so iz tujine prinesli k nam nove žitne in sadne vrste ter z njimi pomnožili domače poljske pridelke. Namesto

preprostega lesenega drevesa (pluga), s kakršnim so tedaj naši kmetje orali, so uvedli železni plug, s katerim je mogoče globlje in uspešneje orati« (Gregorič, str. 22).

3. Stiški samostan in okoliška tradicija čebelarjenja

Ker imamo Slovenci dobro poznano in tudi opisano zgodovino čebelarjenja, bi smeli sklepati, da čebelarjenja belim menihom ni bilo potrebno učiti naše prednike. Pavel Zaletelj je v svojem članku: »Zgodovinski pregled slovenskega čebelarstva in organiziranosti slovenskih čebelarjev« pisal o tej čebelarski tradiciji naših prednikov: »Posebej priljubljena je bila med Slovenci čebeloreja. V velikanskih gozdovih, ki so bili last skupnosti, to je rodov oziroma žup, so bili številni divji čebelji roji, pri katerih so iskali med, ki so ga uporabljali za pripravo sladice in opojne pijače (medice). Dokler so Slovenci jemali med čebelam v gozdovih skupne lastnine, je bil nabrani med tudi skupna last, ne glede na to, kdo ga je nabral.« (Zaletelj, str. 317).

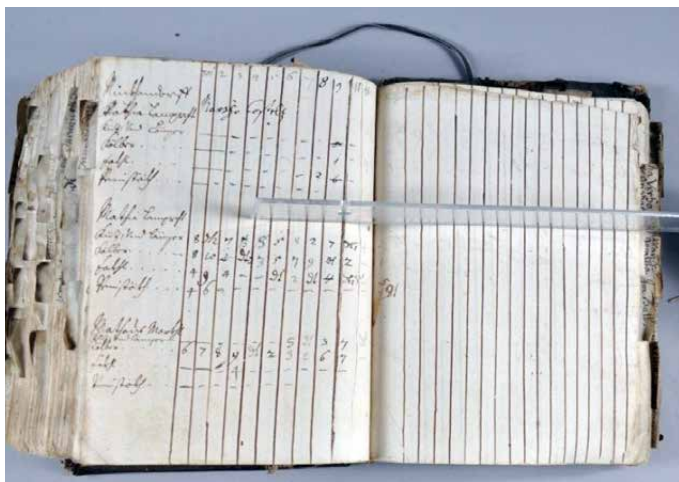
Menihom, ki so prišli v Stično, je bilo tukajšnje čebelarjenje dobrodošlo in so ga gotovo tudi podpirali, ker so čebelje pridelke, posebej vosek, potrebovali pri liturgiji in razsvetljavi, v zdravilstvu, voskanju tlakov in kipov. Glede teh pridelkov so bilo odvisni od lokalnih pridelovalcev, pa tudi od ponudbe trgovcev. Gospod Pavel Zaletelj je tudi zapisal v omenjenem prispevku: »Največja in izvozna podjetja pa so bili tedaj samostani. Vsi starejši samostani so bili zgrajeni ob glavnih cestah, po katerih je potekal živahen promet. Veliki shodi, na katerih so trgovali z najrazličnejšim blagom, vedno pa tudi s čebeljimi pridelki, so bili še na Dolenjskem v Stični, v osmini Petra in Pavla...kjer so svoje blago izmenjavali furlanski kupci in slovenski kmetje«(Zaletelj, str. 320).

4. Redovna pravila in poznejša posest

Stiški redovniki so svojo prvo posest in letne dohodke prejeli od svojih ustanoviteljev. Dr. Jože Mlinarič je o

samostanskih pravilih in poznejši posesti zapisal: »Cistercijani so sprva hoteli živeti od dela svojih rok in so se zato zadovoljili z zemljiškim kompleksom, ki so ga mogli obdelovati sami in s samostanskimi hlapci in dni-narji. Pozneje pa so se ustanovnim dobrotnikom pridružili plemstvo in bogati meščani, v poznejši dobi pa celo podložniki....S trinajstim stoletjem pa so tudi cistercijanske opatije postale bogati zemljiški gospodje, ki so svojo zemljo oddajale v obliki parcel v obdelovanje drugim, za kar so prejemale letni činž« (Mlinarič, str. 87).

V to dolžniško razmerje bi lahko uvrstili samostanski Urbar ali Register iz leta 1701 (Register dess Jügendt vnd Sakh Zehendt wie auch der Peinstöckh v(on) An 1701), v katerem so omenjeni tudi čebelji panji. Omenjeni Register pri Matiju Lampretu iz Mekin (Mathija Lamprecht – Meickendorff) navaja za oddajo desetine samostanu štiri vrste mladih živali za leto 1701 in 1702:

Kopija Registra in podatki za Matijo Lampreta iz Mekin, stiški arhiv. (foto: Tadej Trnovšek)

1. Küz und Lämper so kozlički in jagenčki
2. Kölber so telički
3. fakhl (pravilno farkhl ali färkhl) so mladi pujski
4. Peinstöckl so čebelji panji

Ker Register ne našteva števila krav, svinj, ovc in koz, ampak samo število mladičev, bi se dalo razumeti, da je to letni prirastek. Tako velika neposredna dajatev se zdi prevelika (za leto 1701: 8 kozličkov, 8 teličkov, 4 mladi pujski in 4 panji čebel). Od tega letnega prirastka pa je bilo treba plačevati davek gospodarju ali lastniku zemljišča ali kmetije, kajti večina kmetovalcev takrat še niso bili neomajni lastniki posesti.

Za nas je pomembno, da je bilo čebelarjenje in število panjev všteto v te obveznosti. Za Matija Lampreta iz Mekin so za leto 1701 zabeleženi štirje čebelji panji, za leto 1702 pa šest panjev. Če je za našete mlade živali veljal letni prirastek, bi za število čebeljih panjev veljal letni prirastek, torej je naštetu število čebeljih rojev, torej novih družin.

Pri ostalih kmetih in v bližnjih vaseh (Poljane, Metnaj, Obolno...) je rubrika s čebelami ponekod zabeležena z določenim številom, ponekod pa je stanje 0.

Ti zapisi so eden od dokazov, da je bilo čebelarjenje v naši okolici močno razširjeno med kmečkim prebivalstvom. Peter Pavel Glavar je s svojim prihodom na Lanšprež 1766 in s svojim prizadevanjem za poduk čebelarjenja želel organizirati, strokovno poučevati in prosvetliti okoliške čebelarje.

Zanimiv podatek je zapisan v »Pravilih Petra Pavla Glavarja za čebelarsko vrtnarsko šolo na Lanšprežu iz leta 1781«: »Nove čebelje družine (naravni ali umetni roji) bi bile namenjene za dopolnitev ali nove skupne čebelnjake in je služilo za letni obračun prireje pri skupnih čebelnjakih. Profesor Šalehar navaja podatek, da je v času, ko je Peter Pavel Glavar pisal Pravila, že veljal Čebelarski zakon iz leta 1775, ki ni predpisal nobenih davkov.

5. Trgovanje s čebelami, čebelarskimi pridelki in izdelovanje čebelarskih potrebščin v 18. in 19. stoletju v bližnji okolici

Pavel Zaletelj je v omenjenem prispevku zapisal o čebeljem trgovanju in prireji: »V 18. stoletju je bilo čebelarstvo na Slovenskem že lepo razvito, cvetela je tudi

trgovina z medom in voskom. Ponekod, predvsem v krajih brez dobre jesenske paše, so kmalu imeli presežke čebeljih družin, to pa je tudi spodbudilo potrebo po prodaji vsakoletne prireje. Na dan sv. Lovrenca (10. avgust) so čebelarji z dolenskih in notranjskih hribov navozili ali znosili na lg včasih do 3000 panjev čebel, zložili tam svoje blago v skladanice in pričakovali kupce» (Zaletelj, str. 332).

6. Čas razpusta samostana

Kar 114 let (od 1784 do 1898) je bila samostanska tradicija čebelarjenja prekinjena. Ravno v tem času je bilo naše področje zelo aktivno z dejavnostjo Emila Rothschütza in Jožefa Jeriča.

Rodbina Rothschütz, ki je v devetnajstem stoletju kupila grad Podsmreko, je tu začela z izdelovanjem in trgovanjem čebelarskih pripomočkov. Tu so postavili prvi kranjski trgovski čebelnjak in zelo se je razširilo trgovanje s kranjskimi čebelami. Gotovo je Rothschütza privabila v naše kraje močna čebelarska tradicija in veliko število čebelarjev, kjer se je lahko računalo tudi na dobro kupno moč.

Rothschützev sodobnik in poznejši njegov sodelavec v vsestranski čebelarski in založniški dejavnosti pa je bil Jože Jerič, doma na Gradišču nad Stično. Svoje prvo navdušenje za čebele je prejel Jerič že doma na Gradišču. Kot župnik v Dobovcu pa je tudi umno čebelaril. Tradicija čebelarjenja Jeričev z Gradišča se v tej rodbini neprekinjeno nadaljuje do danes.

7. Samostansko čebelarjenje po ustanovitvi ČD Stična in danes

Po obnovitvi stiške opatije leta 1898 se je tudi čebelarjenje v samostanu obnovilo. V knjigi: »Oživiljena tihota«, pisatelja Vojana Tihomirja Arharja, je na str. 115 objavljena razpredelnica pridelka medu v stiškem čebelnjaku v letih od 1922 do 1938.

PRIDELEK MEDU V STIŠKEM ČEBELNJAKU V LETIH od 1922 do 1938*

(od okoli 20 do okoli 30 panjev)

Leto	Ocena letine	Pridelek medu (v kg)
1922	prav dobra	ni podatka
1923	zadostna	ni podatka
1924	nezadostna	ni podatka
1925	dobra	ni podatka
1926	komaj zadostna	ni podatka
1927	dobra	ni podatka
1928	prav dobra	281
1929	prav dobra	381
1930	skoraj prav dobra	210
1931	komaj zadostna	70
1932	komaj zadostna	72
1933	komaj zadostna	70
1934	dobra	200
1935	prav dobra	425
1936	komaj zadostna	52
1937	nezadostna	ni podatka
1938	zadostna	ni podatka

**Tabelo na podlagi zapiskov stiškega brata
Metoda Klemena izdelal Vojan T. Arhar*

Leta 1929 je ocena letine prav dobra, pridelek je zapisan v kg: 381 kg. Leta 1936, torej leto ustanovitve Čebelarske podružnice v Stični, je zabeležen pridelek: komaj zadostna - 52 kg.

V tistih letih je bila, poleg spomladanskega cvetja in sadnega drevja, kostanja in gozdne paše, izdatna še ajdova paša, kajti obsežne njive po vseh okoliških krajih so se proti jeseni belile od cvetoče ajde.

Ob ustanovitvi ČD Stična leta 1936, je za samostanske čebele skrbel br. Metod Klemen s Štajerske, ki je živel kot redovnik v samostanu Stična od 1920 do 1966.

Čebelnjak znotraj samostanskega obzidja s srednjeveškim obrambnim stolpom. (Foto: p. Branko Petaver)

*Brat Metod Klemen, OCist.
(Vir: Arhiv Cistercijanskega
samostana Stična)*

*Brat Frančišek Studen,
OCist. (Vir: Arhiv Cistercijan-
skega samostana Stična)*

Po drugi svetovni vojni je vstopil v samostan in pripeljal s seboj tudi svoje čebelje družine br. Frančišek Studen z Gorenjske in je čebelaril do svoje smrti 1989.

Že veliko let pred smrtjo sem mu, kot redovnemu sobratu, tudi jaz pomagal, posebej pri fizično težjih opravilih in se ob tem učil. Po samostojnem čebelarjenju od leta 1989 sem opravil še tečaj - poklicno kvalifikacijo za čebelarjenje, ker se, samo ob občasni pomoči mojemu predniku, nisem čutil dovolj pripravljen za samostojno delo v samostanskem čebelnjaku.

Zadnja desetletja čebelarji samostan s približno 36 panji, za kolikor je zgrajen tudi zidan čebelnjak znotraj samostanskega obzidja.

*Menih v samostanskem koru
ob goreči sveči.
(Foto: p. Branko Petaver)*

Za potrebe prevoza ima samostansko čebelarstvo 3 manjše kontejnerje (eden za 24 panjev in dva po 8 panjev), da iščemo možnosti za točenje več sortnega medu. Domača lokacija za samostanskim obzidjem je vedno slabša in skoraj ni računati za resen donos, oziroma izdatnejše točenje medu. Čebelarstvo samostana je povezano z tradicijo in stalno

usmerjenostjo k zdravilnosti čebeljih pridelkov, ki jih je v zadnjih desetletjih zelo priporočal pater Simon Ašič za človekovo zdravje.

Tudi čebelji vosek je bil vedno zaželen pridelek za potrebe svečarstva, posebej velikonočne sveče, raznih voščenih okraskov, pa tudi za razne druge mešanice in dodatke.

Zaradi vedno zahtevnejšega čebelarjenja in načina življenja redovnikov, ki se v glavnem odvija znotraj samostanskega obzidja, je samostansko čebelarjenje ljubiteljsko, ohranja tradicijo, večino pridelka gre za lastne potrebe, nekaj pa ostane še za obiskovalce, ki si med drugimi spominki in zdravilnimi pripomočki radi vzamejo za spomin tudi kak kozarec medu.

V času obstoja ČD Stična je Cistercijanska opatija, zaradi prizadevnega čebelarjenja in sodelovanja v društvu, ter dolgotrajne čebelarške tradicije, prejela vsa tri odličja Antona Janše. V razstavnem prostoru Muzeja krščanstva na Slovenskem je predstavljen kotiček z nekaj čebelarške opreme.

*Razstava čebelarške opreme v samostanskem muzeju.
(Foto: p. Branko Petaver)*

Viri:

Arhar, Vojan Tihomir. Oživiljena tihota. Cistercijanska opatija Stična 1898-1998. Novo mesto 1998, 235 strani
Gregorič, Jože. Cistercijani v Stični. Ob 1500-letnici rojstva sv. Benedikta. Ljubljana 1980, 191 strani
Mlinarič, Jože. Stiška opatija 1136-1784. Novo mesto 1995, 1156 strani
Stiški arhiv. Register dess Jügendt vnd Sakh Zehendt wie auch der Peinstöckh v(on) An 1701
Šalehar, Andrej. Pravila Petra Pavla Glavarja za čebelarško vrtnarsko šolo na Lanšprežu iz leta 1781. Rodica, Novo mesto 2013, 39 strani
Zaletelj, Pavel. Zgodovina slovenskega čebelarstva in čebelarške organizacije od prvih začetkov do leta 1941. 100(1998)12, str. 317 – 337, Slovenski čebelar
Zbornik občine Grosuplje VII, Grosuplje 1975, 325 strani
Zbornik občine Grosuplje IX, Grosuplje 1977, 330 strani
Zbornik občine Grosuplje X, Grosuplje 1978, 350 strani

Jožef Jerič (1823–1888)
(vir: URN:NBN:SI:IMG-IQNVRBX2
from <http://www.dlib.si>)

10. Jožef JERIČ (28. 2. 1823–12. 4. 1888): duhovnik, čebelar in organizator

Ana P. Blatnik

Danes poleg cerkve sv. Miklavža na Gradišču nad Stično stoji zapuščena mežnarija, ki je bila nekoč dom nadarjene družine Jerič. V njej se je 28. 2. 1823 rodil Jožef Jerič kot drugorojenec izmed desetih otrok Antona Jeriča in Elizabete Valentin. 31. 7. 1847 je bil posvečen v duhovnika in kot duhovni pomočnik je najprej služboval v Trebnjem, Ajdovcu, na Dolih in na Dobovcu. Med leti 1852 in 1856 je služboval kot kaplan na Studencu in do leta 1859 v Sv. Križu pri Kostanjevici. Samostojni duhovnik je postal 27. 4. 1859 v Dobovcu pod Kumnom, kjer je kljub slabosti marljivo oskrboval težavno hribovsko župnijo, delal poizkuse s tujimi rastlinami in novimi pridelki, čebelaril v svojem čebelnjaku z novimi panji, leta 1862 obnovil cerkev sv. Neže in leta 1865 župnišče. Vsega dela na župniji zaradi bolezni ni zmožel, zato se je upokojil in se preselil v Ljubljano, kjer se je izkazal kot dober organizator in trden čebelar. Bil je eden izmed prvih čebelarjev pred ustanovitvijo čebelarskega društva, ki je z uspehom čebelaril v pokončnih Dzierzonskih panjih. Leta 1873 je skupaj z Emilom Rothschützem, posestnikom v Podsmreki pri Višnji Gori, dr. J. R. Razlagu, posestnikom in odvetnikom v Ljubljani in z O. Salv. Pintarjem, domačim čebelarjem, ustanovil Kranjsko društvo za umno čebelarstvo po zgledu podobnih društev. Vsi župniki in znani čebelarji na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem so dobili tiskano vabilo za pristop k čebelarskemu društvu za Kranjsko in sosednje dežele in pravila društva. Ob pristopu v društvo je čebelar izbral časopis društva, katerega je želel prejemati, Slovensko čebelo ali pa Die Krainer Biene. Sedež društva je bil v Ljubljani, društveni jezik slovenski in nemški in članarina za redne člane 1.50 gld letno (za manj premožne kmete in ljudsko šolske

učitelje je bila polovična). Prvi številki čebelarskih časopisov Slovenska čebela in Die Krainer Biene sta izšli 15. 7. 1873, namenjeni strokovnemu pouku čebelarjev. Jerič je postal odgovorni urednik Slovenske čebele od 7. številke I. letnika dalje. Na ustanovnem občnem zboru prvega čebelarskega društva, 30. 7. 1873, so izvolili Rothschütza za predsednika in Jeriča za podpredsednika društva, ki je občni zbor zaključil z govorom v društvenem geslu »Delaj, zbiraj, množi!«. Društvo si je z vsemi močmi prizadevalo za čebelarski napredek in razširitev čebelarjenja s premičnim satjem po Dzierzonovi metodi. Prirejalo je shode, predavanja in razstave, razdeljevalo je primerne panje in čebelarsko orodje po znižani ceni, posredovalo pri nakupu in prodaji čebel, medu in voska ter dajalo vsa strokovna pojasnila. Društvo je do leta 1875 oddalo 413 panjev, 15 točil za med in mnogo čebelarskega orodja. Izvajali so pouk za čebelarje in imeli razstavo čebelarskega orodja v Ljubljani, katero so konec junija 1878 ukinitili. Vse do leta 1875 je imelo društvo državno podporo, v kasnejših letih so jo pogrešali. Zradi slabega zanimanja čebelarjev za njihovo društvo se je urednik Jerič v Slovenski čebeli pogosto pritoževal nad malomarnostjo slovenskih čebelarjev in jih prosil, naj bodo tako marljivi, kot so nemški čebelarji in naj se držijo napredkov v čebelarstvu. Pred drugim občnim zborom leta 1875 je društvo štelo 546 članov, med katerimi ni bilo niti 200 slovenskih. Na drugem občnem zboru, 7. 4. 1875, so zaradi denarnih težav v društvu ukiniti nemško glasilo in hkrati povišali članarino na 2 gld. Ker se Rothschütz z ukinitvijo nemškega glasila ni strinjal, in ker je imel preveč dela v lastnem podjetju, je odstopil iz društva. 26. 1. 1876 so na tretjem občnem zboru za predsednika društva izvolili

Jožefa Jeriča in društvo preimenovali v Slovensko društvo za umno čebelarstvo. Spremenili so pravila društva, hkrati pa prevzeli 880 gld dolga od prejšnjega društva. Prav zaradi denarnega primanjkljaja društvo ni delovalo povsem običajno in živahno. Na četrtem občnem zboru čebelarskega društva, 23. 1. 1877, so odločili, da panjev in čebelarskega orodja ne bodo oddajali po polovični ceni, dokler bo imelo društvo kaj dolga. Ker je nekaj članov izstopilo iz društva in so se s tem dohodki še bolj skrčili, so ukinili še brezplačne delitve semen medovitih rastlin. Leta 1878 je čebelarsko društvo prejelo 200 gld državne podpore za stroške čebelarskih predavanj, ki jih je prirejalo po deželi, in za čebelarsko orodje. Društvo je izvedlo 6 predavanj, in sicer v Šentrupertu, Igu, Kamniku, Hotederščici, Ribnici in Trnovem pri Ilirski Bistrici. Predavanja so bila popoldne in po besedah Jožefa Jeriča je bilo okoli 300 udeležencev na vseh predavanjih. Kljub skupnemu zbiranju čebelarjev se število čebelarjev v društvu ni zvišalo in Jerič v Slovenski čebeli večkrat omenja, da se ljudje ne zanimajo za društvo. Leta 1878 so poleg glasila Slovenske čebele brezplačno izdajali prilogo oziroma polo Jeričeve knjige Navod za umno čebelarstvo z namenom pridobitve novih članov v društvo. Ker je imel Jerič kot urednik in predsednik hkrati veliko odgovornosti in dela, je izšlo le 6 pol Navodov. Ob državni podpori se je udeleževal čebelarskih zborovanj, in sicer leta 1876 v Breslau, 1877 v Linzu, 1879 v Pragi, 1880 v Kölnu in 1881 v Erfutu. O vseh teh potovanjih je obširno poročal v Slovenski čebeli. Leta 1876 in 1877 je društvo pridobilo državno podporo in podporo Kranjske hranilnice za ohranitev društva. Zaradi nerednega plačevanja članarine in neplačevanja izvodov časopisa je Jerič v društvenem glasilu zapisal, da so čebelarji pasivni in da bo sledil propad društva, če ne bo višje podpore ljudi in zagnanosti. Na šestem občnem zboru, 24. 11. 1881, so razpravljali o nadaljnjem obstoju društva. Vsi so menili, da morata društvo in glasilo obstati, saj bi drugače čebelarstvo izumrlo. Kot vzrok, da se čebelarji niso poprijeli društva in naprednejšega čebelarjenja, je Jerič v Slovenski čebeli navajal, da je slovensko ljudstvo nezaupljivo za nove reči in hkrati tudi za napredek v čebelarstvu. Med

leti 1873 in 1882 je izšlo deset letnikov Slovenske čebele in urednik Jerič je zapisal, da je slovenski list zahteval mnogo truda, saj takrat še ni bilo poznane čebelarske terminologije tako kot danes. Pisati je moral preprosto, brez tujih izrazov, saj so časopis brali predvsem kmečki čebelarji. Že takoj po prevzemu uredništva Slovenske čebele je Jerič čutil, da časopisu manjka nekaj domačega, zato je pozival vse čebelarje, da so mu poslali svoje dopise. Vse bolj domača in slovenska postane Slovenska čebela leta 1876, ko je zmanjkalo prevodov in je pričel Jerič v njej objavljati izvirne stvari. Leta 1882 je Slovenska čebela prenehala z izhajanjem, saj je Jerič prevzel uredništvo in izdajanje Slovenca, ki je tedaj izhajal trikrat na teden. Leta 1883 je razširil Slovenca v dnevnik. Tudi prvo čebelarsko društvo se leta 1884 z Jeričevem odhodom konča. Že leta 1879 je Jerič s pomočjo požrtvovalnih duhovnikov ustanovil Katoliško bukvarno in leta 1883 Katoliško tiskarno z namenom, da bi se slovenski časopis ohranil. Leta 1887 mu je po več letih uspelo ustanoviti Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani, ki je prevzela dotedanjo Katoliško tiskarno in bukvarno. Jožef Jerič je imel trdna načela, bil je vnet za slovenski narod in kar je pripomoglo zanj. Težav se ni nikoli ustrašil in lotil se je reči, katere so se drugim zdele neizvršljive. Bil je ves čas narodnjak, čebelar in poštenjak, počasen, a vztrajen, zelo varčen, vendar gostoljuben. Umrl je 12. 7. 1888 v Šentvid Vidu na Koroškem, pokopan pa je v Ljubljani. Ob smrti so Jožefu Jeriču namenili celo prvo stran v Slovenecu, saj je bil soustanovitelj časopisa in se je trdno zavzemal za katoliški tisk.

Viri:

Debevec, Leopold. O našem prvem čebelarskem društvu. Čebelarski zbornik 1944, str. 30-39.

Pavel. Zaletel. Zgodovina slovenskega čebelarstva in čebelarske organizacije: od prvih začetkov do leta 1941. 1998, str. 317-337.

Slovenec: političen list za slovenski narod. 1888. Letnik 7., števila 159, str. 1.

Spominska plošča Jožefu Jeriču na Gradišču

Praznovanje 80. obletnice ustanovitve Čebelarskega društva Stična se je izkazalo kot čudovita priložnost, da se člani društva poklonimo spominu na Jožefa Jeriča, ki je bil rojen prav na Gradišču nad Stično. Spominska plošča krasi pročelje cerkve Sv. Nikolaja na Gradišču.

Spominska plošča na pročelju cerkvice Sv. Nikolaja na Gradišču nad Stično (foto: Andrej Peunik)

11. Smo kot čebele: mnogo dobrega smo storili od 2006 do 2016

Joži Pevec

Območje ČEBELARSKEGA DRUŠTVA STIČNA se razprostira ob cvetočih dolinah Stiškega potoka, Višnjice in Temenice, v sedmih krajevnih skupnostih. Čebelarji si na teh sončnih, lepih dolenjskih gričih postavljajo lično urejene hišice, ki so deželi v okras in prispevajo k skupni podobi naše pokrajine. To so čebelnjaki, različnih gradenj, različnih velikosti, vendar vsi nekaj posebnega. Vsak dober čebelar si ga želi postaviti v čim bolj neokrnjeni dolenjski naravi, porasli

s cvetjem in medovitim rastlinjem. Še pred tremi desetletji so bili čebelnjaki v okras velikim kmetijam, danes pa je vse več ljudi, ki čebelarijo ljubiteljsko in z manj družinami. Čebelnjake si postavljajo ob svojih hišah in ob vikendih. Število članov društva se je v zadnjih 10 letih še podvojilo. Zadnja leta se članstvo še pomlajuje, saj se nam vsako leto pridruži več mladih čebelarjev in čebelarok.

Čebelarji svoj med večinoma prodajo doma in na lokalni tržnici v Ivančni Gorici, s katero upravlja Občina Ivančna Gorica. Svoje medene izdelke uspešno tržijo tudi po sejmi in ostalih prireditvah po Sloveniji. Poleg tega nekateri čebelarji našega društva svoj med postavljajo tudi pod kritični drobnogled. Največ zlatih in srebrnih priznanj sta do sedaj prejela člana našega društva, Sonja in Anton Ceglar. Med drugim sta prejela tudi številna priznanja na sejmu AGRA.

KAJ PA IZOBRAŽEVANJE ČLANOV?

Vsak prvi ponedeljek se čebelarji srečujemo na rednih mesečnih srečanjih, na katerih obravnavamo tekočo problematiko in težave, ki nas pri čebelarjenju pestijo. Ta srečanja pa za nas pomenijo mnogo več. Energija, ki se pretaka med nami, ko se družimo, si izmenjujemo izkušnje, premagujemo težave in si medsebojno delimo znanje, nas še dodatno povezuje.

Zavedamo se, da so naše čebele vedno bolj ogrožene, zato smo veliko pozornosti namenjamo izobraževanju, nabiranju znanja in vedenju o čebelarstvu ter o skrbi za zdravje čebel. Novi člani imajo možnost, da se

*Podelitev nagrade Sonji Ceglar na sejmu AGRA
(foto Toni Ceglar)*

udeležujejo 40-urnih tečajev za čebelarje začetnike. Za vse čebelarje je organizirano veliko predavanj, tako s področja tehnologije in ekonomike čebelarjenja, kot tudi s področja varne hrane in zagotavljanja kakovosti čebeljih pridelkov. Vsi tisti čebelarji, ki čebelje pridelke prodajamo ali podarjamo, smo opravili osnovni tečaj s področja Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu po sistemu HACCP, ki ga po dveh do treh letih tudi obnavljamo. Na temo zdravstvenega varstva čebel in metod zdravljenja čebel proti varozi, nam je večkrat predaval dr. vet. Borut Preinfalk. Kar 11 čebelarjev je v teh letih opravilo Nacionalno – poklicno kvalifikacijo za čebelarja/čebelarko. Tisti, ki so si želeli pridobiti še več znanja, so se udeleževali predavanj pri sosednjih društvih, na Regionalni čebelarski zvezi Petra Pavla Glavarja in na Čebelarski zvezi Slovenije na Brdu pri Lukovici. Izobraževanje posameznega čebelarja se nikoli ne pre-

neha, zato se ves čas udeležujemo različnih predavanj, s katerimi osvežujemo svoje znanje.

Naše društvo v vseh letih aktivno sodeluje s Čebelarsko zvezo Slovenije. Sledimo vsem novostim in smernicam, redno se udeležujemo občnih zborov in regijskih posvetov v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici. Vsako leto v mesecu marcu obiščemo sejem ApiSlovenija v Celju, ki je največje srečanje čebelarjev in vseh ljubiteljev čebel v državi. Na njem spoznavamo številne novosti, izmenjujemo si izkušnje in znanje s čebelarskimi kolegi, ogledamo si najnovejše izdelke, pripomočke in opremo za čebelarjenje ter izkoristimo možnosti ugodnih nakupov čebelarske opreme na mednarodni prodajni razstavi. Poleg tega se udeležujemo predavanj in strokovnih posvetov, ki so namenjeni dobrim čebelarskim praksam.

Izlet na Goričko, oktober 2011 (zasebni arhiv Tonija in Sonje Ceglar)

STROKOVNE EKSKURZIJE

Čebelarji našega društva se radi družimo in iščemo dobre prakse tudi pri drugih čebelarjih po Sloveniji. V ta namen smo organizirali že pet strokovnih ekskurzij, na katerih so nam prijetni vodiči predstavljali lepote in značilnosti različnih slovenskih krajev in pokrajin. V okviru strokovnih ekskurzij smo si tako ogledali znamenitosti Goriškega in spoznali čebelarstvo – turistično kmetijo »Čebelji gradič«, s poudarkom na apiterapiji.

V Beli Krajini smo se srečali s čebelarjem g. Jožetom Severjem iz Semiča, ki je znan po apiturizmu in kar 57-letni tradiciji čebelarjenja. V njegovi bogati in lepo urejeni trgovini smo si lahko ogledali in kupili različne medene proizvode. Odpravili smo se tudi na ekskurzijo v Prekmurje. V Odrancih smo se srečali s čebelarko in podjetnico Mileno Kavaš. Predstavila nam je poslovanje njihovega podjetja, ki je znano po vzreji in prodaji matic v Slovenji in tujini. V četrto nas je pot vodila na Primorsko in Kras.

V Podnanosu smo spoznali Čebelarstvo Medard, g. Bogdan Žvanut pa nam je predstavil svoje medene izdelke, ki temeljijo na sodelovanju z naravo in čebelarji. Rastlinstvo v teh krajih je drugačno, posledično pa so tudi njegove medene mešanice nekaj posebnega in zdravilnega. Na zadnjem izletu smo se navduševali nad lepoto narave po Notranjski. V okolici Cerknice smo spoznavali značilnosti njihovega čebelarjenja, učnih čebeljakov in učnih sprehajalnih poti.

Z MLADIMI JE VREDNO SODELOVATI

Leta 2008, ko je Čebelarstva zveza Slovenije razpisala projekt »EN DAN ZA ZAJTRK MED SLOVENSKIH ČEBELARJEV V NAŠIH VRTCIH«, smo pogumno pristopili k njegovi izvedbi in pri tem redno sodelujemo še danes. Člani smo ob tej priložnosti darovali svoj med vrtcem na našem območju, pripravili smo predstavitev naše dejavnosti ali postavili razstavo medenih pridelkov in

pomembnih pripomočkov, ki jih čebelar pri svojem delu potrebuje. Tako smo del dopoldneva preživeli z otroki ob različnih dejavnostih, načrtovanih skupaj z vzgojiteljicami.

V zadnjih dveh letih se je projekt razširil tudi v šole in se preimenoval v »SLOVENSKI TRADICIONALNI ZAJTRK«. Čebelarji obiščemo otroke v drugem razredu in jih seznanjamo z življenjem čebel in o pomenu kranjske sivke. V sklopu tega vseslovenskega projekta, otroci in učenci spoznavajo delo čebelarja, pomen čebel za naravo in pripomočke, ki jih uporabljamo pri svojem delu. Naš cilj je otrokom vzbuditi ljubezen do čebel in narave ter jim vzbuditi zanimanje za čebelarjenje. Tako čebelarji tudi v našem lokalnem okolju prispevamo k spoznanju, da je lokalna slovenska hrana bolj kakovostna in okusna. Vsa leto se je zajtrka udeležil tudi prejšnji župan, Jernej Lampret, odzove pa se tudi sedanji župan, Dušan Strnad.

En dan za zajtrk med slovenskih čebelarjev v naših vrtcih (foto Joži Pevec)

Na obisku pri čebelarju Toniju Ceglarju
(zasebni arhiv Tonija in Sonje Ceglar)

Slovenski čebelarški praznik v Stični, 21. 5. 2011
(foto Matej Šteh)

Poleg zajtrka za otroke v vrtcih pa že nekaj let pripravljamo tudi druge dejavnosti. Učencem v šoli smo omogočili likovne delavnice in pripravili deščice, na katere so slikali panjske končnice in tako spoznavali motive le-teh. V Osnovni šoli Stična smo se vključili v raziskovalne tabore, kjer smo s skupino učencev izdelovali sveče iz voska. Vzporedno so otroci spoznali pridelavo, predelavo in uporabo voska v kozmetični in farmacevtski industriji. Šolske in srednješolske skupine so s svojimi učitelji in profesorji prihajale na obisk k našim čebelarjem, si ogledale čebelnjake in spoznavale praktično delo čebelarja.

ČEBELARJI TUDI PRAZNUJEMO

Vedno se z veseljem odzovemo vabilom Čebelarске zveze Slovenije in se s praporom udeležimo »Čebelar-skih praznikov«, ki so vsako leto v drugem slovenskem kraju. Tako si bogatimo znanje o čebelarjenju v teh krajih, poleg tega pa tudi spoznavamo geografsko, zgodovinsko in turistično podobo prelepe Slovenije.

Odkritje spominskega obeležja Emila Rothschütza v
Višnji Gori, 20. 5. 2011 (foto Matej Šteh)

Da znamo čebelarji stopiti skupaj, smo dokazali 21. in 22. maja 2011, ko smo tudi v naši občini v sodelovanju s Čebelarstvo zvezo Slovenije, z Regijsko čebelarstvo zvezo Petra Pavla Glavarja in s ČD Krka in Zagradec, organizirali »9. Slovenski čebelarški praznik«, ki so se ga udeležili tudi župan in predstavniki naše pobratene občine Hirschaid.

Dan pred Čebelarškim praznikom smo v Višnji Gori sodelovali pri odkritju spominskega obeležja svetovno znanega čebelarja Emila Rothschütza, ki je v Podsmreki pri Višnji Gori čebelaril že pred 150 leti s kar 1000 čebelarškimi družinami. Ustanovil je tudi čebelarstvo podjetje Kranjski trgovski čebeljak, ki je čebele izvažalo po vsej Evropi in celo v prekomorske dežele. V zahvalo družini čebelarjev Rothschild za vsa njihova prizadevanja in dosežke na področju čebelarstva, sta Čebelarstvo zveza Slovenije in Javna svetovalna služba v čebelarstvu, izdali knjigo z naslovom »Obstaja pa ena pridna in utrujena čebela, taka je kranjska.«

Obisk delegacije ČZS s predsednikom Boštjanom Nočem v okviru projekta »Svetovni dan čebel združuje Slovenije in povezuje svet«, 22. 1. 2016 (foto Gašper Stopar)

NAŠE DRUŠTVO V OBČINSKEM MERILU

Naše čebelarstvo društvo ves čas tesno sodeluje z občino Ivančna Gorica. Med drugim se je društvo oktobra 2012 predstavilo na prireditvi »Podjetništvo in turizem«, ki je potekala v Šolskem centru v Ivančni Gorici. V sodelovanju z občino in ČD Krka in Zagradec, smo se leta 2013 udeležili razpisa natečaja »Čebelarstvo najbolj prijazna občina«, ki sta ga razpisali Čebelarstvo zveza Slovenije in Javna svetovalna služba v čebelarstvu. Na razpis se je prijavilo 17 občin in 5 slovenskih podjetij. Naša občina je bila nominirana in zasedla odlično tretje mesto ter s tem pridobila naziv Čebelarstvo prijazna občina. To je dokaz, da naše društvo dobro sodeluje tudi z Občino Ivančna Gorica, da se občina zavzema za širjenje medovitih rastlin na javnih površinah ter podpira delovanje čebelarških društev in čebelarstvo kot kmetijsko panogo.

Podelitev priznanja ČZS občini Ivančna Gorica v sklopu natečaja Čebelarstvo prijazna občina, 6. 12. 2013. (foto Gašper Stopar)

S praporom smo se udeleževali tudi prireditev in slovesnosti v drugih društvih in na Regijski čebelarški zvezi

Petra Pavla Glavarja. Maja 2014 se je ČD Stična predstavilo na »Festivalu medu« v Centru biotehnike in turizma Grm v Novem mestu, kjer smo pripravili razstavo čebeljih pridelkov in degustacijo medu. Maja 2015 smo se s praporom na Lanšprežu udeležili odkritja spominskega obeležja prvemu čebelarškemu učitelju na Kranjskem, duhovniku Petru Pavlu Glavarju.

Čebelarji našega društva smo v večini in s ponosom podprli 20. maj, Svetovni dan čebel, za katerega si Čebelarška zveza prizadeva že lep čas. 20. maja 1734 se je namreč rodil začetnik slovenskega čebelarstva, Anton Janša. V podporo tej pobudi smo si čebelarji kupili priponke, ki jih z veseljem nosimo. Prav tako sta se Alojz Janežič in Franc Bobnar udeležila strokovne ekskurzije v Bruslju, ki jo je organizirala Čebelarška zveza Slovenije. Obiskali so Evropski parlament in predstavili projekta Slovenski tradicionalni zajtrk in 20. maj, Svetovni dan čebel. To pobudo podpira tudi Organizacija združenih narodov.

Pobudo »Svetovni dan čebel združuje Slovence in povezuje svet« smo podprli tudi na občinski ravni. Z županom Dušanom Strnadom in drugimi predstavniki naše občine smo januarja 2016 v Ivančni Gorici pozdravili delegacijo ČZS s predsednikom Boštjanom Nočem na čelu. Ob tej priložnosti je predsednik ČZS prisotne seznanil o pobudi, da se 20. maj razglasi za Svetovni dan čebel.

Konec leta, ob godu sv. Ambroža, se čebelarji na prvo decembrsko nedeljo zberemo v stiški baziliki. Z Ambroževo mašo se zahvalimo za letino, ki smo jo prejeli in se spomnimo vseh pokojnih čebelarjev. Sv. Ambrožu, zavetniku čebelarjev, se priporočimo za prihajajoči čas in mu v varstvo izročimo vse slovenske čebelarke in čebelarje. V ta namen okrasimo oltar s čebelarškim orodjem in pridelki, ki pričajo o tem, da se čebelarji zavedamo svoje dejavnosti in se hkrati zahvaljujemo za neizmeren dar, ki nam ga dajejo čebele. Ambroževa maša bo

Ambroževa maša (foto Marjan Pajk)

letos že peta in je postala tradicionalna. Vsako leto jo daruje p. Avguštin Novak, ki je tudi sam izkušen čebelar stiškega samostana. Na slovesnost povabimo čebelarje sosednjih društev, po maši pa čebelarke in čebelarji druženje s prisotnimi nadaljujemo pred cerkvijo, kjer jim ponudimo medeni čaj, medeni liker in medeno pecivo.

PRISOTNI SMO NA TRŽNICI

Ko je Čebelarstva zveza Slovenije leta 2012 razpisala projekt »Dan odprtih vrat slovenskih čebelarjev«, se je društvo s svojimi medenimi pridelki predstavilo na lokalni tematski tržnici. Za obiskovalce smo pripravili degustacijo medu, medenega peciva in medenih pijač. Z različnimi čebelarskimi pripomočki smo želeli javnost

seznaniti s čebelarskimi opravili in okrepiti zaupanje kupcev. Podobno predstavitev smo pripravljali tudi v naslednjih dveh letih, pri čemer pa smo se na stojnici vsako leto predstavili z malo drugačno tematiko (uporaba čebeljega voska, predstavitev raznovrstne literature in promocijskega gradiva...).

Leta 2015 smo začeli z bolj obsežno promocijo društva. Redno smo se udeleževali tematskih tržnic v Ivančni Gorici, na katerih smo poskrbeli, da so bile vsebine vedno v skladu z letnim časom in z dogodkom izvajanja. V zadnjem letu smo se udeležili kar petih tematskih tržnic. Na Ivankini tržnici meseca marca smo poleg promocijske stojnice pripravili tudi delavnico, na kateri so otroci lahko izdelovali čebelo – Kranjsko sivko.

Stojnica ČD Stična na Ivankini tržnici, marec 2015 (foto Joži Pevec)

Na Dan Zemlje, 22. aprila, smo se naslonili na vseslovensko akcijo ČZS »Človek posadi - čebela oprashi«. Ker se v našem društvu zavedamo, da je čebelarjenje pomembno tudi za ohranjanje okolja in kmetijstva, smo v sodelovanju s Kmetijsko zadrugo Stična in Semenarno Ljubljano sokrajanom delili semena medovitih rastlin in sadike le-teh. Vsem obiskovalcem smo omogočili tudi ogled razstave medovitih rastlin.

*Delavnica za otroke na Ivankini tržnici, marec 2015
(foto Joži Pevec)*

Na tematski tržnici meseca septembra, ko se je odvijal že tretji Dan krompirja, smo pripravili degustacijo petih vrst medu, obiskovalcem pa delili medene vzorčke.

V Občini Ivančna Gorica je kar nekaj zbirateljev starih etnoloških predmetov in čebelarških pripomočkov. Tudi člani društva se zavedamo velikega pomena etnološke dediščine v povezavi s čebelarstvom. Zato smo na Martinovi tržnici pripravili razstavo z naslovom »Čebelarstvo nekoč in danes«, na kateri smo obiskovalcem nudili medeni kis. Leto smo zaključili z udeležbo na Božično – novoletni tržnici, na kateri so obiskovalci lahko sodelovali na Medenem srečelovu. Na vseh tržnicah smo postavili skrinjico za prostovoljne prispevke, ki jih bomo namenili za postavitev učnega čebelnjaka.

Čebelarji znamo prisluhniti ljudem v stiski, mladim in tistim mladim po duši. Zbirali smo med za socialno in zdravstveno ogrožene otroke ter ga darovali Društvu za otroke z avtizmom v Trebnjem in deklici s cerebralno paralizo v Ivančni Gorici. Radi obiščemo starejše čebelarje in prisluhnemo pripovedovanju o tem, kakšno je bilo čebelarjenje nekoč. Od njih se vedno poslovimo polni zadovoljstva in zavedanja, da so morali včasih pri čebelarjenju za manj medu vložiti veliko več truda. Čebelarsko društvo Stična ne skrbi zgolj za potrebe svojih članov, pač pa je v zadnjem desetletju z različnimi aktivnostmi za promocijo slovenskega medu in z osveščanjem o pomenu narave, čebel, čebelarstva in medenih pridelkov, igralo tudi aktivno vlogo v družbenem življenju občine in širše okolice. Ponosni smo, da s svojim delom ohranjamo naravno in kulturno dediščino.

12. Moje čebelarjenje z alergijo na čebelji pik

Martin Bajc

Za čebele in naravo sem se začel zanimati po srednji šoli in v letu 1997 sva z očetom Janezom zopet obudila družinsko čebelarstvo. Od začetnih nekaj panjev sva počasi širila čebelarstvo in se zaradi slabih pašnih pogojev leta 1999 odločila tudi za prevoznišтво. Prvo leto sva jih peljala s prikolico in osebnim avtomobilom le na kostanjevo pašo blizu Obolnega, v letu 2000 pa tudi že na akacijevo pašo v Vrh Preserje, v bližini Branika nad Vipavsko dolino. Ta začetna leta nisem bil pretirano občutljiv na čebelji pik. Vedno sem sicer rad nosil čebelarški klobuk, saj nikomur ni prijetno ob piku v glavo. V letu 2001 sva povečala čebelarstvo na 20 pridobitnih družin in zato sva se odločila za investicijo v večjo pre-

vožno enoto. Pri bližnjem čebelarju Blatniku so nama predelali TAM 2001 v čudovit tovornjaček za prevoz čebel. Leto 2002 je bilo prvo pravo prevožno leto, ki sva ga dodobra izkoristila.

V letu 2003 pa se je ob spomladanskem pregledu čebel zgodilo, da sem ob nekoliko neprevidnem pregledu čebelje družine prejel kakih 10 pikov v predel vratu. Spomnim se, da sem pred čebelnjakom začutil, kako mi srce pospešeno utripa, v glavo me je oblila vročina in pojavila se je večja otekline. Kar je bilo še najbolj moteče, je bilo oteženo dihanje. Lahko sem le hropel in čutil sem nabiranje sluzi v pljučih. Sluzi je bilo čedalje več.

Martin Bajc (zasebni arhiv družine Bajc)

Oče me je odpeljal v Zdravstveni dom v Ivančni Gorici, kjer so mi preventivno vbrizgali injekcijo adrenalina in dobil sem tablete antihistaminika. Kolikor se spominjam, se mi je normalno dihanje povrnilo že kmalu po tem. Kljub temu so vztrajali, da me rešilec odpelje v Ljubljano na opazovanje. V bolnišnici sem preživel noč, naslednji dan pa sem odšel domov.

Po pregledu v pnevmološki in alergološki ambulanti klinike na Golniku so mi potrdili alergijo na čebelji pik. Svetovali so mi specifično imunoterapijo in mi seveda odsvetovali nadaljnje čebelarjenje. Sam o tem drugem nisem hotel niti slišati. Sem pa seveda sprejel dejstvo, da moram na imunoterapijo. Terapija običajno traja 5 let, v nekaterih primerih celo doživiljenjsko. Poteka tako, da z injekcijo v področje nadlahti prejmeš strup, na katerega si alergičen.

Zdravljenje je poteklo v dveh fazah. Prva uvodna faza je potekala v bolnišnici Golnik na oddelku. Najprej sem dva dni pod nadzorom prejemal manjše količine čebeljega strupa vsakih nekaj ur. Večjih zapletov med samo uvodno fazo nisem imel. Sem pa ob vnosu strupa čutil rahel pritisk v pljučih in občasno tudi manjše oteženo dihanje zaradi sluzi. Po teh prvih dveh dneh sem potem bolnišnico Golnik obiskal še trikrat vsak teden, dokler se ni odmerek povečal na ustrezno jakost.

Drugi del takoimenovana vzdrževalna faza imunoterapije se je po tem izvajala v pnevmološki in alergološki ambulanti na Zaloški v Ljubljani. Za potek terapije sem imel posebno knjižico, kamor se je vpisoval prejem strupa in datumi naslednjih prejemov. Vsakič sem prejel dozo strupa enako piku 2-3 čebel. Sprva sem hodil po dozo strupa na vsakih 14 dni, potem na 3 tedne, na 1 mesec, na 2 meseca, na 3 mesece in tako do končanja terapije po 5-ih letih. Po vsakem prejemu strupa sem moral ostati v čakalnici ambulate vsaj pol ure, če bi prišlo do kakšne pretirane reakcije. Večjih težav razen občasne rdečice, otekline in bolečine v mišicah na roki, ni bilo. Glede na potek terapije so mi ob zadnjem prejemu strupa potrdili, da je bila terapija uspešna in da sem zaščiten

pred pretirano reakcijo na pik čebele. Vseeno so mi svetovali, da nosim s sabo set za samopomoč, ki vsebuje dve tableti antihistaminika in dve tableti glukokortikoida.

Ves čas imunoterapije sem tudi čebelaril. V tem času sem postal veliko bolj previden pri delu s čebelami. Posebnega strahu pred piki nisem čutil, sem pa dosledno uporabljal čebelarški jopič in rokavice. Na ta način sem se izognil večini pikov. Nekaj sem jih kljub temu doživel tudi med potekom imunoterapije, saj sva z očetom v tem času seveda vseskozi uspešno čebelarila. Da se čebelarstvu nisem odpovedal, so vedeli tudi zdravniki v ambulanti, tako da sem vedno dobil še vprašanje »Kako smo? Je kaj pičilo«.

V letu 2008, ko sem zaključil imunoterapijo sva z očetom že čebelarila z 52. gospodarskimi družinami v 10 satnih AŽ panjih in z 20. rezervnimi družinami v 7 satnih AŽ panjih. Sam sem vmes preizkušal tudi čebelarjenje v nakladnem panju AŽ mere. Želel sem si čebelarjenja na stalnem mestu, kar pa nama trenutno stojišče čebelnjaka ne omogoča, saj praktično ni prave paše. Od leta 2008 naprej sem čebelaril brez posebnih težav. Še vedno sem pri delu s čebelami previden in nosim zaščitno obleko. Ne čutim pa pretiranega strahu, saj vem da naša mirna kranjska sivka ne piči kar tako hitro. Včasih pa se le zgodi, da prejmem kak pik. Tablet pri tem nisem jemal, res pa je, da več kot par pikov naenkrat v tem času nisem prejel. Posebnih reakcij razen običajne manjše otekline in srbečice nisem več imel.

Imunoterapijo lahko priporočim vsakemu, ki ugotovi, da je alergičen na čebelji pik. Naj vas trajanje terapije ne odvrne, saj 5 let hitro mine in tiste urice v ambulanti so ob uspešni terapiji hitro pozabljene. Sam se čutim srečnega, da sem kljub izkušnji s pretirano reakcijo na čebelji strup, lahko nadaljeval s čebelarjenjem. Kljub temu, da je trenutno čebelarstvo zaradi drugih življenjskih prioritet postavljeno na nekoliko stranski tir, pa vem, da bom čebelaril vse življenje in to brez strahu, da me tu in tam kakšna od naših »sivk« tudi zbode. Naj medi!

13. Čebelarški krožek

Joži Pevec

Skubic Jože in Glavič Jože s tečajniki ob učnem čebelnjaku (zasebni arhiv družine Skubic)

Pot mimo šole, nešteto krat prehojena pot mnogih, ki prebivajo v Ivančni Gorici. Dopoldne jo prehodijo starejši in mlade mamice z vozički, popoldne otroci, ki se hodijo na igrišče igrati in mladi, ki tečejo okoli šole. Ob vikendih pa tudi tisti iz bližnje in daljne okolice, ki imajo cilj na razgledni točki na Gradišču.

Predvsem v pomladnem času, ko se narava prebuja, drevje vzbrsti, trava ozeleni, se sprehajalčev pogled hitro ustavi na žalostnem in zapuščenem kraju. Tam med šolo in vrtcem, kjer sta nekoč ponosno stala čebelnjak in ribnik. Poln pričakovanja, misleč, da bo letos pa zagotovo polno malih čebel in rib v vodi kot včasih. A to so le sanje in spomini na minule dni. To je bil čas 80-ih let prejšnjega stoletja, ko sta čebelarški mentor g. Jože Skubic in učitelj g. Jože Glavič imela okrog sebe tudi do 20 vedoželjnih učencev OŠ Stična. Kakšna je torej zgodba zdaj osamelega čebelnjaka ob malem ribniku?

Takole mentor čebelarškega krožka OŠ Stična Jože Glavič obuja spomine čase, ko je na osnovni šoli vsakdan učencev in učiteljev bogatil čebelarški krožek.

»Na OŠ Stična smo v šolskem letu 1982/83 ustanovili pionirsko šolsko zadrugo Čebelica. V tej zadrugi so delovali mnogi krožki. Na pobudo tedanjega predsednika ČD Stična g. Marolta smo spomladi 1983 pričeli s čebelarškim krožkom. Kot zunanje sodelavca so nam dodelili čudovitega človeka, čebelarja Jožeta Skubica iz Studenca. Na začetku je bilo več sodelujočih učencev, kasneje pa jih je ostalo le še okrog osem. G. Skubic in tudi drugi člani ČD so bili zelo aktivni.

Dobili smo priročnike za čebelarske začetnike. Pri občinski čebelarski zvezi smo si izposodili tudi diapozitive, ki smo si jih z učenci z veseljem ogledali in ob njih pridno diskutirali z mentorjem. V povezavi s ČD Šentvid pri Stični smo postavili čebelnjak za 6 panjev. Povezali smo se tudi z Medexom, ki nam je za začetek podaril en panj (9-satni AŽ). Spomladi leta 1984 smo dobili tri čebelje družine. Ob njih so učenci spoznali tudi praktično delo v panju, v čebelnjaku in okoli njega. Za delo nam je finančno pomagala čebelarska zveza in občinski svet za pospeševanje kmetijstva. S tem denarjem smo kupili nove panje, čebelje družine, orodje, opremo, sladkor in tudi barve, s katerimi so učenci čudovito poslikali panje. Čebelarski krožek smo prijaviли kot dejavnost tudi pri republiški čebelarski zvezi.

Najlepši dnevi so bili pri pobiranju čebelarskega pridelka, točenju medu. G. Skubic je prvič pripeljal tudi svojo ženo, ki nam je pokazala, kako se pravilno odpira satje, kako se ga vlaga v točilo, kako je potrebno skrbeti za čistočo in še mnogo drugega. Delo v čebelnjaku je opravljal mentor sam. Za vse nas je bilo to nekaj najlepšega. Poskusili smo med naših pridnih čebelic. Bera je bila kar dobra. Med smo prodali, sredstva pa smo porabili za delovanje krožka in večanje družin.

V šolskem letu 1986/87 spomladi smo se udeležili tekmovanja mladih čebelarjev v Krškem. Spoznali smo, da čebelice pridelajo zdrav med tudi na območju jedrske elektrarne. Domov smo se vrnili s priznanji za udeležbo. V okviru šolske zadruga Čbelica smo sodelovali vseskozi in povsod: najbolj z gospodinjskim krožkom, pa tudi na srečanjih, sejnih in razstavah.

Z gospodom Skubicem smo delovali do njegove bolezni. Še potem je rad hodil do čebelnjaka, a ko ni zmogel več, smo morali na šoli prenehati s krožkom. Za vse dobro delo so zaslužni tudi prvi krožkarji. To so bili večinoma učenci vozači, ki so se že doma srečevali s čebelarstvom. Vsako šolsko leto so nekateri odšli, pa spet prišli drugi. Najbolj se spomnim Francija Strmoleta, Nikolaja Godca in Tomaža Podržaja.

Vsi skupaj smo ob delu s čebelami pridobili ogromno: spoznavali smo zakonitosti skrbnega dela, higiene. Najpomembnejša pa je bila osebnostna rast tako mladih kot manj mladih. Zjutraj smo najprej preverili, kako se počutijo naše čebelice in pred odhodom domov smo se vedno poslovili od njih. Dnevno smo spremljali njihovo poslanstvo in se ob tem učili za življenje.

Z žalostjo v srcu smo čebelje družine podarili članom ČD, čebelnjak pa je še ostal na šoli kot spomin na lepe trenutke čebelarskega krožka OŠ Stična.»

In kdo je bil gospod Jože Skubic, človek, ki je uspel odraščajoče učence v takšni meri navdušiti za delo s čebelami in se obenem zaradi svoje topline uspel tako zelo vtisniti v spomin ne le učencev, temveč tudi učiteljev? Tule je prgišče spominov.

Jože Skubic ob svojem čebelnjaku
(zasebni arhiv družine Skubic)

OČE JOŽE SKUBIC

Jože Skubic je bil rojen 10. 2. 1920 na Mali Dobravi, v številni kmečki družini. Že kot mlad fant je začel prijateljevati s čebelami, ki so ostale njegove zveste spremljevalke vse do pozne starosti.

Poleg službe, družine ter ostalih obveznosti, je bil s srcem in z dušo čebelar. Ko se je zaposlil, je z denarjem, ki ga je zaslužil, začel izpolnjevati svoje čebelarske načrte. Popravil je svoj dotrajani čebelnjak. Kranjčce je zamenjal z AŽ panji, ki so bili za tisti čas pravi trend. Tako kot vsi, je tudi on začel z nekaj panji, »končal« pa pri skoraj stotih.

Vedno ga je naprej gnala želja po naprednem čebelarjenju, znanje si je nabiral v čebelarski literaturi in na strokovnih predavanjih. Že leta 1941 se je vključil v organizacijo lokalnega čebelarskega društva v Stični, v katerem ni bil le član, pač pa tudi aktiven delavec, organizator in dober prijatelj. Veselil se je tako svojih uspehov, kot tudi uspehov drugih čebelarjev.

Kar 20 let je vestno opravljal delo blagajnika. Za natančno in dosledno delo je bil od ZČD v Slovenskem čebelarju javno pohvaljen.

Nikoli mu ni bila nobena pot pretežka ali predolga, ko je od čebelarjev pobiral članarino. Bil je tudi predsednik in več let podpredsednik društva.

Na pobudo gospoda Jožeta Glaviča je delil znanje mlajšim, tudi v Šolskem centru Ivančna Gorica. Rad in pogosto je hodil proti šoli, saj so tam imeli čebelnjak s panji čebel, za katere je skrbel. Zelo ga je prizadelo, ko mu je bolezen onemogočila skrb zanje. Vztrajal je, a se je moral od njih dokončno posloviti.

Bil je ponosen, ko so se nanj obračali mladi čebelarji – začetniki. Nesebično jim je delil znanje, ki ga je imel veliko in vedno je v pogovorih o čebelah kar žarel.

Čebelarsko Društvo Stična mu je za uspehe in delovanja v društvu že leta 1975 podelilo odlikovanje III. stopnje Antona Janše. V zahvalo za njegov trud in željo k napredku slovenskega čebelarstva je leta 1982 prejel odlikovanje II. stopnje. Leta 2001 pa je prejel najvišje odlikovanje Antona Janše I. stopnje.

Na njegovi zadnji poti so ga pospremili uniformirani čebelarji ter zvok harmonike s pesmijo »Čebelice, čebelice, moje ste prijateljice ...«, se spominjata hčerki Helena in Jožica.

Na obisku pri Jožetu Kramarju (foto Joži Pevec)

V osemdesetih letih pa ni bila le osnovna šola Stična tista, ki se je lahko pohvalila s čebelarškim krožkom, temveč so z njimi pričeli tudi na osnovni šoli Veliki Gaber. Kako smo zgodbo spoznali mi in kdo je bil gospod, ki je tam za čebelarstvo navduševal mladi rod?

Člani Čebelarskega Društva Stična so letu 2015 obiskovali starejše člane našega društva. V tem letu je dopolnil svoj 93. rojstni dan gospod Jože Kramar iz Radohove vasi. Ob njegovem prazniku sta ga obiskala predsednik ČD Stična Alojz Janežič in tajnica Joži Pevec. Na vratih ju je toplo sprejela njegova žena in odpeljala v toplo kuhinjo, kjer ju je za obloženo mizo že pričakoval gospod Jože. Ob prigrizku in torti, ki jo je pripravila hčerka, so prijetno klepetali in obujali spomine na dni, ko so okrog hiše brenčale čebelice. Doma ima še vedno čebelnjak, a je sedaj prazen. Z največjim veseljem se je spominjal dni, ko je pričel s čebelarškim krožkom v OŠ Veliki Gaber. Ko je spregovoril o učencih, so njegove oči dobile poseben lesk. Videlo se je, da je bil srečen in zadovoljen, ko je svoje znanje o čebelah prenašal na mladi rod. V tako prijetni družbi je čas prehitro minil in želja vseh je bila, da se drugo leto spet vidijo.

Takratna učiteljica v OŠ Veliki Gaber ga. Adela Petan se tistih časov, ko so na šoli pričeli s krožki spominja takole:

»Po 1980-em letu je OŠ Veliki Gaber, kot tudi druge šole na Slovenskem, razširila programe dela z uvajanjem dodatnega pouka naravoslovnih in kulturnih dni. Pouk se je odpiral navzven in povezoval šolo z okoljem. Tako so se razni zunanji strokovnjaki in ljubitelji vključevali v šolsko delo.

Gospod Jože Kramar je eden tistih prostovoljcev, ki je razumel, da je pouk stvar vseh ljudi in da vsak lahko pripomore h kakovosti dela. V letih 1988 do 1992 je vodil čebelarški krožek. Teoretično in praktično si je prizadeval učencem na čim bolj jasnem in preprostem načinu vzbuditi zanimanje za čebele. Za delo krožka je uporabljal lasten čebelnjak. Oprema je sicer bila skromna, zato pa je bilo zanimanje učencev in mentorja veliko večje. Njegov pozitiven zgled je pustil pečat na učencih, ki so danes ljubitelji čebelarstva. Nekateri člani so že takrat imeli

čebelnjake doma in so znanje skupaj s starši dopolnjevali tudi preko krožka mladih čebelarjev.«

KAJ PA SEDAJ?

Razpadajoči čebelnjak vzbuja v nas nostalgijo. Vabi vse pridne čebelarje, ki bi bili pripravljeni svoje izkušnje in znanje deliti mladim, ali tiste, ki si želijo spoznanj s področja čebelarstva. Vizija čebelarjev ČD Stična je izobraziti čebelarji podmladek. Prav in lepo je, da si mladi privzgojijo odnos do čebel in okolja, s poudarkom v sožitju ljudi in narave. Saj so čebele tiste, ki imajo najvažnejši vpliv na okolje, še posebej pri opraševanju.

Tako bi se mladi najprej teoretično seznanili z osnovnimi pojmi v čebelarstvu, zgodovino čebelarjenja, domovanjem čebel, člani čebelje družine, koristi dejavnosti čebel in čebeljimi pridelki. V praktičnem delu bi spoznali, kje prebivajo čebele, kako se je treba vesti v čebelnjaku in njegovi bližini. Spoznali bi prve spomladanske cvetlice in pašne vire. In nazadnje sodelovali tudi pri točenju medu. Člani čebelarskega krožka bi spoznali pomen čebele in čebelarstva kot gospodarske panoge za ohranjanje zdravega načina življenja.

*Žalostna podoba učnega čebelnjaka danes
(foto Boštjan Okorn)*

14. Odlikovanja članov Čebelarskega društva Stična

Bajc Janez	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Blatnik Avgust	1984 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2001 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2014 Plaketa Emila Rothschütza
Blatnik Drago	2011 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Bobnar Franc	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Brčan Alojz	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Ceglar Anton	2011 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Ceglar Sonja	2014 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Ceglar Tone	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje,
Cistercijanski samostan	1976 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2001 Odlikovanje A. Janše I. st., 2011 Odlikovanje A. Janše I. st.
Erjavec Ciril	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Femc Anton	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Genorio Miloš	2011 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Glavan Alojzij	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Grabnar Jože	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje

Groznik Franc	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Horvat Aladar	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Plaketa Emila Rothschütza
Janežič Alojz	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Kamnikar Marko	2001 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2011 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Kamnikar Miha	1975 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 1983 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Kavšek Polde	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Klemenčič Nace	1975 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Korelec Ivan	1975 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Lampret Alojz	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Lampret Jože	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2001 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2014 Plaketa Emila Rothschütza
Lenarčič Peter	1976 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Marolt Janko	1976 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 1977 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Marolt Marjan	2001 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2006 Odlikovanje A. Janše II. stopnje

Miklič Alojz	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Možina Stane	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Nared Slavko	1986 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2001 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Peček Alojz	2011 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Perko Željko	2004 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2011 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Petrič Lojze	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Piskule Marija	2006 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2014 Plaketa Emila Rothschütza
Plantarič Alojz	2004 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2011 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Podobnik Milan	2004 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2014 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Retar Franc	1975 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Roblek Mirko	1984 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Sever Vinko	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2001 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2014 Plaketa Emila Rothschütza
Skubic Jože	1975 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 1982 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2001 Odlikovanje A. Janše I. stopnje
Stariha Jože	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 1986 Odlikovanje A. Janše II. stopnje
Stojanovič Milivoj	2001 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Strmole Franc	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje

Strmole Jože	1976 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Škufca Janez	1982 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 1984 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 2006 Odlikovanje A. Janše II. stopnje, 2014 Plaketa Emila Rothschütza
Šraj Anton	2014 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Vencelj Anton	2011 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Zajc Jože	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Zaletel Franc	2011 Odlikovanje A. Janše III. stopnje
Zupančič Anton	1977 Odlikovanje A. Janše III. stopnje, 1986 Odlikovanje A. Janše II. stopnje

15. Najstarejši člani ČD Stična

Ob praznovanju 80. obletnice ustanovitve Čebelarstva društva Stična se želimo čebelarji pokloniti nekaterim najstarejšim članom društva. Ob petih še živčih čebelarjih, ki so dopolnili 80 let in več, predstavljamo, žal že pokojnega, Slavka Nareda.

SLAVKO NARED

Kako lepo je biti čebelar,
ki za živalce te srce mu bije,
saj zanj na svetu so najlepši dar,
brnenje njih najslajše melodije.
Vsak panj mu pravo je svetišče,
pogled na sivke pa užitek tak,
da razvedrila si drugje ne išče,
brž ko je prost, nameri k njim korak.

Vsi panji živo so vrvenje,
po medu, rožicah diše,
čebelcam le delo je življenje,
za poln sat, za zarod nov skrbe.
Za vzgled čebele naj bi vsi imeli,
saj delaven so, vzoren kolektiv,
kot one složno bolje bi živeli
in svet bi lahko mnogo lepši bil.
Le delo daje žlahtne nam sadove,
čebelji rod od nekdaj nas uči,
le v združenju in slogi,
v vztrajnem trudu napredek nam,
blaginja se rodi.

(Jože Pavlič)

Slavko Nared se je rodil 1. maja 1928 v Šentvidu pri Stični kot prvorojenec družine, kjer se je po domače reklo "Pri Korenovih". Svoje otroštvo je preživel doma na manjši kmetiji, vendar mu je otroške sanje prekinila 2. svetovna vojna. Iz otroka je moral hitro odrasti, saj so mu v starosti 16 let ubili očeta. Naenkrat je moral prav on prevzeti vlogo očeta svojima dvema bratoma in trem sestram. Čeprav je bilo delo na kmetiji ter skrb za družino velikokrat naporno, je svojo moč že takrat črpal iz narave. Našel je zanimanje za čebele in čmrlje, ki so mu bili takrat še velika uganka.

Bilo je v času krute vojne, ko so Šentvid zavzemali Italijani. Nekega poznega popoldneva, med policijsko uro, je Slavko na skrivaj odšel na domači travnik, kjer je čez dan opazil gnezdo čmrljev. Oprezal je za njimi in prav takrat so ga opazili italijanski vojaki, ki so bili v zvoniku. Streljali so nanj, a jim je še pravočasno pobegnil domov.

Doma pa ga je čakalo še eno presenečenje – vzgojni ukrep svoje matere.

Zanimanje za čebele ni zamrlo, ampak se je samo še stopnjevalo. Nekega dne mu je sosed Albin Zupančič st. podaril prvi roj čebel. Z njegovo pomočjo je stopil v svet čebelarstva, ki ga je navduševal vse življenje. Slavko je živel z vsemi čuti za čebelice in je čebelaril s 150 - AŽ panji in še nekaj kranjiči. S svojim znanjem in izkušnjami je rad pomagal vsakemu, ki ga je prosil za pomoč. Tudi sam je redno spremljal novosti na trgu in šel korak s časom z najnovejšo tehnologijo. Navdušil je tudi svojega zeta in vnuka, ki sta po njegovi smrti prevzela njegove čebele.

Slavko Nared (1928–2014)
(zasebni arhiv družine Rus)

V Čebelarско društvo Stična se je vpisal takoj po ustanovitvi in bil član vse do smrti. Dobil je tudi odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Družina Rus

PISKULE MARIJA, Šentvid pri Stični

Marija Piskule, ki ji pravijo kar Minka, je čebelarstvo prevzela po svojem očetu leta 1985. Že pred tem pa mu celo življenje pomagala pri delu s čebelami. Oče je imel čebelnjak s kranjiči v Čagoščah in vsi štirje otroci, vključno z Minko, so odraščali z delom s čebelami. Minka pravi, da je oče šel mimo svojega čebelnjaka tudi po tridesetkrat na dan in tako zelo dobro vedel, kaj se dogaja z družinicami. To navado je prevzela tudi Minka. Ker je oče delal kot zidar, so roje pogosto ogrevali kar otroci sami, čeprav niso bili stari niti 10 let. Skupaj so zvezali več kolov za fižol, na konec pa nataknili kranjič. Ko so roj ujeli, so hodili spraševati očeta na delo, kaj naj z njim naredijo. Ta jim je naročil, naj kranjič postavijo v senco, žrelo pa zaprejo s travo ali smrečjem. Nato so panj še isti dan dali v čebelnjak, ga odprli, čebele pa

so takoj zletele na pašo. Kadar so bili roji zelo veliki, se spominja Minka, so se jim pogosto stresli kar na glave! Kljub številnim pikom se otroci čebel niso bali in so v šolo, do katere so hodili več kot eno uro, pogosto šli popikani in otečeni.

Ker so čebelarili s kranjiči, je bilo točenje medu drugačno, pa tudi količine so bile manjše. Satovje so izrezali iz panjev, oče je odstranil pokrovce, nato pa so medeno satje dali v posodo tako, da je med stekel ven. Prazno satje pa so nato odpeljali v Stično. Medu niso uživali vsak dan. Nekaj malega so ga prodali, večino pa razdelili bolnim ali za darilo. Takrat se je z medom ravnalo veliko bolj varčno, saj je bil pridelek precej manjši, kot smo vajeni danes. Jedli so ga le ob posebnih priložnostih, za kuho pa se ga sploh ni uporabljalo. Oče ga je hranil v lončenih posodah, od koder se ga je nato zajemalo v manjše posodice.

Marija pa se dobro spominja tudi zime leta 1943, v času 2. svetovne vojne. Takrat so jim vojaki požgali domačo hišo in razdejali čebelnjak. Ker so kljub zimi hoteli do medu, čebel pa so se bali, so kranjiče zmetali na tla v dolino, da so se čebele razlete in pobrali satovje. Otroci so nato kljub vojski, ki se je še vedno zadrževala v okolici njihovega doma, panje pobrali in jih zložili nazaj v čebelnjak.

Februarja 1985 je Minkin oče umrl in za seboj pustil trideset panjev. Minka je bila edini izmed štirih otrok, ki je ostala čebelarka. Z očetom sta prešla iz kranjičev na AŽ panje. Pa vendar so vse čebelje družine odšle za svojim gospodarjem in Minka je ostala brez čebel. Zato je njen sin Janez, eden izmed njenih štirih otrok, ki ji je pri čebelah v veliko pomoč, kupil dve novi družini in kmalu sta napolnila družinski čebelnjak.

Minka, ki čebelari celo svoje življenje, se je v ČD Stična včlanila po očetovi smrti in v tem času prejela kar nekaj priznanj – odlikovanje Antona Janše III. in II. stopnje ter plaketo Emila Rothsčütza. Na vsa priznanja je izredno ponosna in si jih pogosto ogleda. Pravi, da se zaradi teh priznanj počuti spoštovana v društvu.

Naša najstarejša čebelarka Marija Piskule
(foto Petra Peunik Okorn)

Petra Peunik Okorn

AVGUŠTIN BLATNIK, Šentvid pri Stični

Avguština Blatnika je delo s čebelami navdušilo in prepričalo že ob prvem stiku z njimi. Njegov stari oče je imel na domači posesti v Velikih Pecah čebelnjak s panji kranjiči. Po smrti starega očeta, leta 1938, je čebele poddedoval Avguštinov oče. Ta je imel 30 do 40 kranjičev na leto. Avguštin je zaradi očetove oslabeledosti prevzel skrb za kranjiče, a vseeno mu je oče pomagal po svojih najboljših močeh. Skupaj sta ohranila panje s kranjiči in pričela čebelariti z AŽ-panji.

Leta 1970 se je Avguštin vključil v ČD Šentvid pri Stični. Po očetovi smrti 1973 je delo nadaljeval z AŽ-panji, kranjiče pa opustil. Ker se je število panjev povečalo in je bil čebelnjak v Velikih Pecah premajhen, je nekaj panjev premaknil v nov čebelnjak v Šentvid pri Stični, kasneje pa na novo lokacijo k bratu Ivanu.

V Šentvidu se je čebelarsko društvo ukinilo, zato so se Avguštin in ostali čebelarji leta 1978 priključili ČD Stična. Avguštin je bil več mandatov v upravnem odboru društva in kljub pomanjkanju časa dela s čebelami ni nikdar opustil.

Z ženo Tilko sta si ustvarila dom in družino. Tudi sinova Drago in Tadej sta spoznavala delo čebelarja že v otroštvu. Zaradi službe in dela v kovaški delavnici, dela s čebelami večkrat ni mogel opraviti. Čebelam se je največkrat posvetil ob nedeljah, ko ga ni nihče motil.

Zaradi povečanja števila novih panjev je ata Avguštin kupil zemljo in prestavil čebelnjak iz Šentvida pri Stični na Glogovico. Do leta 1984 so pri Blatnikovih vozili čebele na pašo na Primorsko, v Kresnice in na Krim. Avguštin se spominja, da so bili takrat zelo težki časi, saj sta skupaj s sosedom čebelarjem morala najeti prevoznika in tovornjak, doma naložiti panje na tovornjak in na pašni lokaciji razkladati panje iz tovornjaka v skladownice. Ko je bilo konec paše, sta panje ponovno naložila na tovornjak in jih nato doma razložila.

Leta 1983 je Avguštin kupil svoj prvi tovornjak, ki ga je predelal za prevoz čebel. To je bil tudi začetek kasnejše množične uporabe takšnega načina prevoza čebel pri drugih čebelarjih. S sinom Dragom sta vozila čebele na pašo po vsej Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji. Na Hrvaško je Avguštin s sinovoma in ženo zvečer večkrat prišel na teren, spal v tovornjaku, zjutraj pa začel s točenjem medu.

Avguštin Blatnik s sinom Dragom in vnukom Miho (zasebni arhiv družine Blatnik)

Leta 1985 je Avguštin pomagal pri postavitvi učnega čebelnjaka pri OŠ Stična in podaril čebelarstvu krožku čebeljo družino. Čebelarški prijatelji so ga nagovorili, da se je vključil tudi v ČD Grosuplje, kjer je nadgrajeval svoje znanje čebelarstva. Za svoje dolgoletno delo v čebelarstvu je dobil odlikovanji Antona Janše III. in II. stopnje, zlata in srebrna odličja na ocenjevanju medu, leta 2009 priznanje Petra Pavla Glavarja, leta 2014 pa plaketo Emila Rothsčütza ČD Stična in Košakovo priznanje ČD Grosuplje.

Ata nikoli ne bo pozabil dogodka, ko je imel že vse potrebne papirje za prevoz čebel na pašo, pa se je izkazalo, da je rezervirano mesto že zasedeno in je zato moral ponoči iskati novo lokacijo. Ne bo pozabil dogodkov, ko je med prevozom čebel v tovornjaku zmanjkalo goriva, ko sta na terenu izginili registrski tablici ter akumulator tovornjaka in ko je leta 2011 medved doma uničil nekaj panjev v čebelnjaku. Hudo mu je, ko pomisli na pomor čebel leta 2014 in posledično na svojo najslabšo sezono točenja medu, vendar ostaja optimističen. Ata je zavzet za čebelarstva opravila in sam izdeluje satnice že okoli 30 let. Svoje izkušnje in znanje čebelarstva ne deli samo čebelarским prijateljem in svojima sinovoma, temveč tudi vnuku Mihi, ki mu je za 10. rojstni dan podaril nov panj in s katerim sta skupaj zgradila nov čebelnjak. S Čebelarstvom Blatnik trenutno upravlja jo tri generacije čebelarjev in vsi ostali družinski člani. Čebelarijo s približno 120 gospodarnimi in z okoli 50 rezervnimi čebeljimi družinami.

Ana in Miha Blatnik

JANEZ ŠKUFCA, Zavrtčače pri Višnji Gori

Janez Škufca je doma na Vrheh čebelaril že kot mlad fant. Doma so vedno imeli veliko kranjčev, saj se je s čebelarstvom ukvarjal stari oče Pred 2. svetovno vojno je namreč preprodajal čebele, med vojno pa so jim vse panje pokradli.

Na Vrheh je bilo veliko ajde, tako da paše za čebele ni manjkalo. Ko je bil Janez star 12 ali 13 let, si je njegov brat Jože kupil dva kranjčiča. Ker pa Janez takrat še ni imel svojega denarja, mu je za en kranjčič podarila denar mama. Prvo leto je njegova družinica rojila kar dvakrat in tako je imel že prvo leto tri družinice. Njegove čebelje družine so se tudi v prihodnjih letih lepo množile, Jožetove pa ne. Uspeh je Janeza tako navdušil, da je s čebelarjenjem nadaljeval, brat pa je vse skupaj opustil. Kasneje si je Janez postavil čebelnjak na svojem novem domu v Zavrtčačah in vanj z Vrhov preselil čebele.

Janez se spominja, da je ob hiši (v Zavrtčačah) rasla hruška. Na najvišjo vejo te hruške se je nekega dne usedel roj. Čebelcam je rekel, da se zaradi njih (roja) pa ne bo ubil. In kot bi ga čebele razumele, se je roj premaknil nižje, tik pred drvarnico.

Čebele pa so čebelarji tudi prevažali naokoli. Eno leto je Janez pripeljal čebele iz Like. Ko je doma odprl panje, so ga presenetile same invalidne čebele, napadene od varoje. Od celega tovornjaka mu je ostalo le 10 družin. Naslednje leto je zato naredil nekaj mladih družin iz rojev. Tetin mož je ravno takrat umrl in njegove čebele

Janez Škufca pred svojim čebelnjakom (zasebni arhiv družine Škufca)

Jože Lampret pred svojim prevoznim čebelnjakom (foto Toni Ceglar)

so ostale brez gospodarja. Ker zanje ni nihče več skrbel, je Janez hodil po roje in si tako počasi spet napolnil tovrnjak, ki ga je kupil že 80. leta. Pred tem pa je čebelarje družine dvakrat prevažal z vlakom. Tega se spominja z žalostjo, saj je bilo na vlaku vroče in veliko čebel je zaradi tega pomrlo.

»Čebelarstvo je težko in hkrati lepo!«, pravi Janez.

Joži Pevec in Petra Peunik Okorn

JOŽE LAMPRET, Šentvid pri Stični

Jože Lampret je prvi čebelji roj našel, ko je bil star 18 let. Pri 23 letih je imel že 12 čebeljih družin.

Jože se spominja, kako je bilo, ko je skupaj z drugimi čebelarji leta 1957 čebele prvič peljal v Ribnico. Panje so v Radohovo vas peljali z vozom, tam pa so jih naložili na vagone. Ob devetih zvečer so se odpeljali iz Radohove vasi, šele opoldan pa so prispeli v Ribnico. Med potjo so čebele škropili z vodo in jim uredili zračenje, da se niso zadušile. Na postaji v Ribnici je do njih pri-

šel načelnik postaje in vprašal, kaj tovorijo. Povedali so mu, da tovorijo čebele. Zanimalo ga je, kam jih bodo postavili. Odgovorili so mu, da bodo prostor šele začeli iskati. »Ste pa res pravi čebelarji!«, jim je odvrnil. »Če ne bi imel tudi sam čebel, vam ne bi pomagal.« Nato jim je načelnik priskrbel voz, da so čebele odpeljali in jih nato šele ob petih popoldan odprli. Že po enem tednu je iz Ribnice prispelo sporočilo, da morajo takoj nazaj, ker je treba točiti med. S seboj so vzeli staro točilo na tri sate. Panji so bili resnično čisto polni – iz svojih petih panjev je Jože natočil 103 kg medu. To so čebele nabrale v enem tednu. Nato so točili še dvakrat v Ribnici in enkrat doma. Iz svojih petih panjev je tistega leta stočil 240 kg medu.

Spominja se tudi prijatelja, Jožeta Skubica. Nekoč je prišel k njemu in ga vprašal, če bi mu pomagal pri izdelavi »valjačka« (pog. beseda za čebelnjak). Učni čebelnjak, ki je bil namenjen čebelarstvu krožku, sta nato skupaj izdelovala en teden na njihovem domačem dvorišču, Škufčev Peter pa ga je nato s tovrnjakom

odpeljal v Ivančno Gorico.

Jožetu pri krožku sicer ni pomagal, sta pa vozila čebele skupaj na Primorsko (v Pivko, v Rožno dolino) in v Liko na ožepkovo pašo.

Od Jožetovih otrok se je za čebelarstvo navdušil predvsem sin Lojze. Danes imata čebele skupaj, Lojzetovih je 12 panjev.

V ČD Stična se je včlanil leta 1978 in v času svojega čebelarjenja prejel priznanji III. in II. stopnje Antona Janše ter plaketo Emila Rothschütza.

Zapisali Joži Pevec in Petra Peunik Okorn

VINKO SEVER, Preža pri Muljavi

Vinko Sever je začel čebelariti kot 10-letni deček. Nad čebelarstvom se je navdušil pri sosedu, ki je imel čebele.

Spominja se predvsem dogodkov, povezanih s prevažanjem čebel na pašo. Svoje čebele je kar s traktorjem vozil v Volčjo drago pri Šempetru na Primorskem. Vo-

žnja je trajala okoli 6 ur. Nazaj pa je pripeljal azbestne plošče ali cement.

Ko so čebele vozili v Liko, je na vlaku raje sedel pri čebelah, kot med potniki. V Karlovcu so nato najeli tovornjak in panje peljali čez Velebit v Liko. Do stojišča je bilo treba panje prenašati na ramenih. Večkrat ga je spremljala žena. V Liko mu je šla pomagat pri točenju. Nekoč je sama stočila kar 360kg medu, saj je moral biti Vinko takrat v službi. Pri čebelarjenju mu je pomagal tudi brat Lojze.

Lani (2015) je zazimil 12 družin. Sedaj mu pri čebelarjenju pomaga vnuk Robi. Največ AŽ panjev je imel 15 ali 16, kranjičev pa več. V začetku je namreč čebelaril s kranjiči, imel jih je okoli 25.

Panje si je v glavnem izdeloval sam. Napisal je odrsko igro, Čebelar se ženi, ki so jo uprizarjali v drugih društvih. Prejel je številna priznanja - odlikovanji Antona Janše III. in II. stopnje ter plaketo Emila Rothschütza.

Vinko Sever pred svojim čebelnjakom (foto Toni Ceglar)

16. Predstavitev članov ČD Stična

BAJC JANEZ IN MARTIN

Družinsko čebelarstvo Bajc se nahaja v Šentvidu pri Stični. Čebelnjak stoji sredi travnikov in polj, obdan z grmi leske, črnega trna in gloga. V bližini je bil leta 2001 zasajen sadovnjak. Leta 2005 smo popolnoma prenovili stari čebelnjak in mu dodali še nov točilni prostor. Janez Bajc sem začel čebelariti v 80-ih letih prejšnjega stoletja, Martin Bajc pa ob začetku študija v letu 1997. Danes skupaj oskrbujeva okrog 50 pridobitnih in 20 rezervnih čebeljih družin. Odločila sva se za prevozno čebelarstvo in si uredila prevozno enoto TAM 2001 za prevoz 42 AŽ 10 satnih panjev. Za prevoz z osebno prikolico pa imava prirejen samostoječi kontejner za 10 AŽ

10 satnih panjev ali 20 AŽ 7 satnih panjev. Čebele prevažava na akacijevo, kostanjevo in hojevo pašo.

BLATNIK AVGUST, DRAGO IN MIHA

Pri Blatnikovih iz Šentvida pri Stični je čebelarska dejavnost prisotna že vsaj 5 generacij. Trenutno oskrbujemo okoli 100 gospodarnih in okoli 50 rezervnih čebeljih družin. Najdaljši staž v čebelarstvu ima seveda ata Avgustin, ki je svoje znanje in izkušnje prenesel na sina Draga in vnuka Miha. Pri raznih opravilih nam pomagajo tudi vsi ostali družinski člani. Kljub temu, da je čebelarstvo prisotno že dolgo, je bila pri nas to vedno ljubiteljska dopolnilna dejavnost. Ukvarjamo se predvsem s pridelavo sortnega medu in vzrejo čebeljih družin. Tradicionalno se pri nas prevažajo čebele po vsej Sloveniji, pred tem pa smo jih vozili tudi širše po Jugoslaviji. Pri prevozih se lahko pohvalimo s prvim namenskim kamionom za prevoz čebel na območju ČD Stična (l. 1984).

BOBNAR FRANC

Že kot otroka me je za čebelarjenje navdušil stari oče, ki je čebelaril s 60 kranjčiči. Pri 15-letih sem si tako kupil prvi dve družini in sicer z denarjem, ki sem si ga prislužil z nabiranjem gob in borovnic. Leta 1974 sem pri stricu začel čebelariti s 15-panji, leto kasneje, 1975, pa sem se včlanil v ČD Stična. Od 1986. sem prevažal svoje čebele po Bosni in Hrvaški, vse do Splita. Od leta 2006 pa imam stacionarni čebelnjak, ki sem ga zgradil skupaj s tastom. Imam približno 45 družin in nekaj rezervnih družin.

CEGLAR SONJA IN TONI, BERDAJS NINA

Iz katastrskih zapisov je mogoče razbrati, da je čebelarstvo na Ilovcu prisotno že od 19. Stoletja. Popolnoma naravno se nama je zdelo, da se čebelarjenja lotiva tudi sama. Skupaj čebelariva že 20 let, čeprav sem sam (Toni) samostojno začel že leta 1984. Skupaj sva začela z 10. družinami, danes pa najino čebelarstvo obsega kar 3 prevozne enote. Pri čebelarjenju redno pomaga nečakinja Nina, ki nama je zares v veliko pomoč. Vsi trije se s čebeljimi pridelki redno predstavljamo na tržnici v Ivančni Gorici, naš med pa je prejel tudi številne nagrade. Tako imamo le še dodatno potrditev, da delamo dobro, in da smo na pravi poti!

BREGAR ŠTEFAN IN SELAN CIRIL

Solastnika premičnega čebelnjaka sva Bregar Štefan iz Doba pri Šentvidu in Selan Ciril iz Hrastovega Dola. Najin čebelnjak ima 14 panjev in stoji na gozdni parceli v Malih Pecah. Prednost čebelnjaka je v tem, da ga lahko po potrebi prepeljeva na pašo, na drugo lokacijo. Oba čebelarja pa imava čebelnjaka tudi vsak na svojem domu, v Dobu in v Hrastovem Dolu.

CILENŠEK ANTON IN ANDREJ

Pred 25 - leti smo na Gorenjem Brezovem nad Višnjo Goro kupili manjšo domačijo. Tu je bil rojen oče gradiških otrok. Poročil se je z nečakinjo znanega Slovenca Jožefa Jeriča na Gradišče nad Stično.

Obnovili smo staro hišo in v sadovnjaku postavili čebelnjak, ki sta ga lično izdelala Andrejev tast Franci Sever in ženin svak Peter Zupančič. Zdi se mi, da čebelnjak ne stoji samo zaradi čebel in medu, ampak vnaša v prostor tudi neko toplino. Okolica je zasajena z raznovrstnimi zelišči in sadnim drevjem. Čbelice tu bivajo v zdravem okolju, saj sadovnjak negujeva izključno z doma pripravljenimi sredstvi. Rada se zadržujeva v zadnjem delu čebelnjaka, kjer vdihavava vonj po medu in poslušava, kaj se dogaja v čebelnjaku.

Čebelnjak je torej dom za čebele in najini duši. Od njih se učiva sobivanja z naravo. Ostalo sva se naučila iz strokovne literature in od znanih okoliških čebelarjev. Z veseljem sva čebelarja, najino znanje pa že prenašava na potomce.

CISTERCIJANSKI SAMOSTAN STIČNA

Članek na straneh 36 do 41.

ČOŠ BETI IN BOGDAN

Čebelariva od leta 2012. Navdušila sva se nad čebelarjenjem, zato sva obiskovala čebelarsko šolo na Grmu. Začela sva čebelariti s štirimi panji. S svojim delom in zagnanostjo sva navdušila tudi najinega sina Bena. Pri delu s čebelami naju navdihuje njihova marljivost. Vedno, ko sva v čebelji družbi, se sprostita in uživava v delu z njimi. Veseli naju, da sva lahko tudi preko čebel povezana z naravo.

ČOŽ JOŽE

Čebele so v Zgornji Dragi pri današnjih Čoževih doma že, od kar si je tam postavil hišo eden od Lahkovških. Sam sem se po upokojitvi odločil, da svoj čas posvetim Godbi Stična in 10 čebeljim družinam. S sinovoma smo pred časom postavili nov čebelnjak. Pri menjavi panjev sem v enem izmed odsluženih panjev našel dobro ohranjeno brošuro s ponudbo Čebelarkega centra z gradu Podsmreka iz leta 1889. V našem čebelarstvu pridelamo dovolj medu za družino in prijatelje. Še posebej se raznežim, kadar brkljam okoli svojih čebel, in kadar pride na obisk vnuk Valentin, ki bo zagotovo podedoval ljubezen in veselje do čebel.

DREMELJ JANEZ

Čebelarim že od otroštva v družinskem čebelarstvu. Ukvarjam se z vzrejo čebeljih matic. Trenutno čebelarim s 300 čebeljimi družinami, s pomočjo svoje družine. Čebele imam na področju ČD Litija in ČD Stična. Poleg medu in matic pridobivamo tudi matični mleček in cvetni prah. Pridobil sem NPK čebelarja. Kasneje pa tudi naziv čebelarški mojster.

GLAVAN PETER

Sem mlad čebelar, s čebelarstvom pa so se ukvarjali že moji predniki. Žal je od njih ostal le še star čebelnjak in nekaj praznih panjev. Veselje do čebel mi je navdihnili čebelar Janez Škufca, od katerega tudi črпам znanje. Poleg njega so mi bili v veliko pomoč tudi drugi čebelarji. Najprej sem prenovil star čebelnjak, nato pa mi je Janez podaril dve čebelji družini in kasneje še dva roja. Počasi sem družine povečeval in si kmalu zraven zgradil še nov čebelnjak. V prihodnosti si želim čebelnjak še povečati, čebelje družine pa voziti na pašo.

GROZNIK MARKO

S čebelarstvom sem se začel ukvarjati leta 2006, ko sem pomagal svojemu tastu, Marku Kamnikarju. Ker me je tast zelo veliko naučil, mi je leta 2011 predlagal, naj pod njegovim mentorstvom začnem samostojno čebelarstvo. Podaril mi je prve panje, z že naseljenimi družinami. In tako se je začelo...

Trenutno čebelarim s stacionarnim čebelnjakom na lokaciji Črni Potok, Občina Šmartno pri Litiji, kjer imam trenutno naseljene 4 družine. Skupaj s tastom (mentorjem) pa imava prevozni čebelnjak, v katerem čebelarim z 12 AŽ družinami. Tako skupaj čebelarim s 16. družinami v AŽ panjih.

JANEŽIČ ALOJZ (predsednik društva)

Prihajam iz vasi Poljane pri Stični. Na naši kmetiji so čebele prisotne že več rodov. Že kot otrok sem prosil očeta za roj čebel. Čebele sem opazoval pri gradnji satja. Včasih sem si kos medenega satja celo odrezal in ga pojedel. Čebelarstvo sem dobival pri očetu tako, da sem ga opazoval pri delu. Leta 1971 mi je oče v celoti prepustil čebelarstvo in takrat sem povečal število družin – danes čebelarim s 33. AŽ panji in 10. rezervnimi družinami. Čebelarjenje mi predstavlja veliko zadovoljstvo in sprostitve. Leta 1985 sem se po prigovarjanju tedanjega predsednika včlanil v ČD Stična. Predsednik društva sem postal leta 2011.

HORVAT ALADAR

Pisalo se je leto 1983, ko sem od svojega tasta prevzel 3 čebelje družine. Pred tem sem mu le pomagal pri delu, a ljubezen do čebel in čebelarstva je v meni naraščala in tako je še danes ta dejavnost moj način življenja. Začetki čebelarjenja so bili težki, a z vztrajnostjo mi je uspelo razširiti čebeljo družino, ki danes šteje 10 panjev. Uspelo mi je postaviti nov čebelnjak. Že več kot 30 let sem aktiven član ČD Stična, v katerem sodelujem pri različnih aktivnostih in svoje znanje ter vedenje z veseljem delim še s preostalimi. Venomer mi zastavljajo vprašanja, kaj je tisto, kar me pri čebelarstvu najbolj pritegne. Težko je odgovoriti. Enostavno moraš začutiti.

JANEŽIČ MARIJAN IN MATJAŽ

Oče in sin čebelariva skupaj v čebelnjaku z 20. do 25. čebeljimi družinami. Kmetijo, po domače Vrvišče, sta starša Janez in Neža Janežič kupila leta 1936. Oče je s seboj pripeljal tudi čebele (v kranjičih) in od takrat so neprekinjeno prisotne kot člani kmetije. Čebelnjak je star prek 130 let in je bil po pripovedovanju še prejšnjih sosedov vedno poln kranjičev. Veliko medu so prede-lali v medico. Po očetu sem prevzel skrb za čebele leta 1975, sin Matjaž pa mi pomaga pri skrbi za čebele že 10 let.

KASTELIC ANTON

S čebelarstvom sta se ukvarjala že moj ded in oče in tako sem se nekaj osnov čebelarjenja naučil že pri svo-jem očetu. Pred pričetkom čebelarjenja sem obiskoval tečaj za čebelarje začetnike na Kmetijski šoli Grm Novo mesto. Čebelarim od leta 2015, ko sem se tudi včlanil v Čebelarско društvo Stična. Trenutno imam 10 družin v 10 satnih AŽ panjih.

KAMNIKAR MARKO

S čebelami živim že od malih nog, saj je bila to družin-ska tradicija. S čebelarstvom sta se ukvarjala tudi moj oče in mati. Po končani srednji šoli sem tudi sam začel aktivno čebelariti, kmalu zatem pa sem kupil svoj prvi prevozní čebelnjak za 80 AŽ panjev.

V ČD Stična sem aktiven že mnogo let. Bil sem predse-dnik društva, dvakrat podpredsednik, trenutno pa sem član upravnega odbora. Za svoje zasluge sem prejel odlikovanje Antona Janše III. in II. stopnje. Pred časom sem pridobil tudi nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar. Trenutno sem čebelarski mentor zetu Marku. Čebelarim z 10. AŽ panji v stacionarnem čebelnjaku in z 51. AŽ panji v prevoznem čebelnjaku.

LEGAN PRIMOŽ

Čebelarim od leta 2014 z nakladnimi panji. Trenutno gospodarim s 6. čebeljimi družinami. V letu 2015 sem obiskoval tečaj za čebelarje začetnike v okviru ČZS. Leta 2015 sem pridelal prvih nekaj kilogramov cvetličnega, gozdnega ter kostanjevega medu.

MIKLIČ ALOJZ

Čebelarim s približno 40. družinami v AŽ panjih. Od leta 1997 sem član čebelarskega društva Stična. V društvu sem bil blagajnik od leta 2002 do leta 2015.

NOVAK MILAN

Od leta 1991 sem član ČD Stična. S čebelarjenjem sem se začel ukvarjati po očetovi smrti. Stojišče in čebelnjaka imam v Velikem Črnelu.

MARINČIČ TOMAŽ

Sem eden mlajših čebelarjev v društvu, saj čebelarim šele 10 let s 14. AŽ panji. Od leta 1985 sem se učil pri čebelarskem mojstru, ki me je popeljal v čebelarske vode, mi dal znanje, predvsem pa me je naučil, da mi čebele predstavljajo užitek, čebelarjenje pa je sprostitiv.

OKORN BOŠTJAN IN PETRA

Začetki najinega čebelarjenja segajo v leto 2013, ko sva se udeležila tečaja za čebelarje začetnike v okviru ČZS. Leta 2015 sva se včlanila v ČD Stična in istega leta dobila prve čebelje družine. Čebelariva v treh nakladnih LR panjih. Največ težav nama povzroča slabo poznavanje tehnologije čebelarjenja v nakladah, vendar nama ob pomoči nekaterih čebelarjev iz društva lepo uspeva. Letos namerava najino čebelarstvo povečati za devet družin. Sva zagovornika ekološkega načina čebelarjenja in tretiranja čebel, vedno bolj pa se poslužujeva metod biodinamike.

PAJK MARJAN

Ljubiteljsko sem pričel čebelariti s štirimi družinami v deset satnih panjih leta 2012. S sinovo pomočjo sva izdelala nove panje in povečala število družin. Trenutno imamo deset družin. Čebelnjak stoji v bližini domače hiše, kar zelo olajša delo. Delo s čebelami mi je v veliko veselje.

PEČEK LOJZE

Kot mlad fant sem leta 1973 začel zahajati k bodoči ženi. Pri njej so imeli doma čebele in zaradi zanimanja, ki sem ga pokazal, mi je njen oče pokazal, kako se čebelari. Ob obiskih sem ga vneto opazoval pri pregledu satov in spremljal vsak njegov poseg. Občudoval sem lepoto in marljivost čebel v panju. Tako je rasla ljubezen do čebelic in odločil sem se, da si tudi jaz napravim čebeljo družino. Tast mi je podaril panj s čebeljo družino in tako se je začelo. Začel sem mu pomagati pri prevozi čebel in opravih v čebelnjaku ter tako pridobival znanje o čebelarstvu, zraven pa sem prebiral strokovno literaturo. Po tastovi bolezni sem se še bolj angažiral, on pa je postal bolj mentor in svetovalec. Kmalu sem se vključil tudi v Čebelarско društvo. S tastom sva skupaj čebelarila desetletje, vse do njegove smrti. Nato sem prevzel še njegove čebele in čebelaril skupaj s 30. Až panji. Svoje čebele sem prevažal do leta 1995 bolj intenzivno po Sloveniji in Hrvaški, sedaj pa jih prevažam samo občasno. Moja čebelarško pot je dolga že polnih 42 let.

PERKO ŽELJKO

Čebelarim s 40 AŽ 9 satnimi panji, ki jih prevažam na pašo z manjšim kamionom. Čebelarim od leta 1987. Nekaj let sem bil tajnik društva.

Kadar je paša, me s sabo deda vodi,
modruje vedno kaj,
o točilu pa še o posodi.
O čebelah govori, koder hodi.

Z babico seveda
pa krasiva kozar'c od medu.
Za panjske končnice
mi babi daje petice.

Delava medene sveče,
za srce so delček sreče.
Medičina, med z orehi,
sami slastni, drobni grehi.

Cvetni prah in propolisi...
povsod čebelji so odtisi.
Da bom dobra čebelarka, obljubim,
že sedaj se močno trudim!

Zadnjič, ko bila sem še v pižami,
je pripomnil oče mami:
»Ančka res je pridna kot čebela,
le še sivka tako pridno dela.«

(Ksenija Medved)

PEVEC ANA

ČEBELARKA ANA

Jaz sem mala, radovedna Ana,
čebelarka letos sem postala.
Ker jih imam šele deset,
važna hodim zdaj po svet'.

To nekaj' ni t'ko mala stvar,
saj zaresnih panjev par
dobila sem v začetni dar.

Čebelice poznam že iz pleníc,
saj okoli njih pri nas doma
se vedno kaj dogaja.
O njih prebiram s knjižničnih polic.

Pa tud' že od mal'ga raje
pijem čaj z medom
kakor tistega z ledom.

PEVEC FRANC IN JOŽI

Z mozem sva združila najine interese - mojo ljubezen do narave in njegovo radovednost do čebeljega sveta. In čisto zares se je začelo pred 10. leti, ko je mož postavil stacionarni čebelnjak, jaz pa sem poskrbela za zasaditev medovitih rastlin in dreves, ki cvetijo preko celega leta. Prvi cilj je bil le ljubiteljsko čebelarjenje, a čebelje družine so se hitro razvijale in čebelnjak je postal premajhen. Zato sva čebelarstvo razširila še s prevažanjem na pašo. To je nama omogočilo pridelavo raznovrstnega medu. A največji ponos nama je panj v deblu drevesa, ki stoji ob čebelnjaku. Odlikuje se po zanimivosti in najboljšem donosu medu. Sedaj, ko sva oba upokojena, uživava v skrbi za najine ljubljenske čebelice.

PLANTARIČ ALOJZIJ

S čebelarstvom sem se srečal že v otroštvu. Na naši kmetiji je imela čebele teta. Dala mi je čebelji roj, ki sem ga namestil v kranjič, vendar mi medu ni uspelo pridelati. Kasneje me je za čebelarstvo navdušil brat Stanko. Sam sem se začel ukvarjati s čebelarstvom leta 1982. Sprva sem kupil manjši star čebelnjak in šest panjev čebel. Kasneje sem kupil prirejen kombi za 38 AŽ panjev. Pridružil sem se bratu in drugim čebelarjem, ki so vozili na pašo po deželah bivše Jugoslavije.

Najrazburljivejša je bila paša leta 1991. Čebele smo peljali na pašo amorfe v Mlako pri Jasenovcu. Bila je deževna noč in voda je drla po osušitvenih jarkih. Prečkati smo morali jarek, kjer je voda segala do kolen. Tam pa je kombi obtičal, ker je motor ugasnil. Na srečo mi ga je uspelo zagnati z ročnim zaganjačem in kombi spraviti iz jarka. Sledilo je spremenljivo deževno in soparno vreme, kot nalašč za dobro pašo. Po štirinajsti dneh so bili panji polni. Natočili smo toliko medu, da je zmanjkalo posode. Tako smo napolnili tudi zaboje za satnice. Avtomobilska prikolica je bila tako obtežena, da se je pred Brežicami nalomila osovina prikolice. Na pomoč je priskočel sosed, ki je odpeljal del tovora, toda težav še ni bilo konec. Čebele smo prevažali 27. junija po razglasitvi samostojnosti Slovenije, in v Čatežu je bila avtocesta že zaprta z barikadami. V Bregani je za nami že vozil tank JLA. V Čatežu smo počakali jutra, nato pa krenili po stranskih cestah do doma.

Po upokojitvi sem s prevažanjem čebel prenehal. Postavil sem čebelnjak za 25 panjev na vinogradniški parceli na Bizeljskem. Donosi medu res niso tako obilni, so pa stalni in raznovrstnega medu. Čebele so bolj zdrave in manj obremenjene z varjo in drugimi boleznimi kot doma, v Ivančni Gorici, kjer imam še nekaj panjev. Predsednik ČD Stična sem bil med leti 1990 in 2010.

PODOBNIK MILAN

Čebelariti sem začel leta 1979, po smrti očeta čebelarja. Začetek je bil težak, saj nisem imel nobenih čebelarških izkušenj. Moj mentor je bil čebelar Anton Omahen. Že več kot 33 let sem član Čebelarskega društva Stična. Bil sem član upravnega odbora in blagajnik društva. Prejel sem odlikovanji Antona Janše z redom III. in II. stopnje. Trenutno čebelarim s 15. družinami, čebelnjak pa stoji na Dobravi nad Stično, na Kmetiji Podobnik.

PUST MARKO

Doma sem v Mekinjah nad Stično. S čebelarstvom sem se ljubiteljsko začel ukvarjati leta 2015. Čebelarim v nakladnih, LR panjih. Trenutno imam tri družine, v letošnji sezoni pa nameravam čebelnjak povečati za dodatnih deset družin. Uživam v preživljanju časa v naravi, za čebelarstvo pa me je navdušil prijatelj Janez Pungartnik, ki mi je podaril prve panje in družine.

ROGELJ JANEZ

Z našim čebelarstvom smo začeli leta 2007, na pobudo mojih prijateljev in v spomin na mojega očeta, ki je imel rad čebele. Naš čebelnjak stoji na nadmorski višini 665 metrov in na vetrovnem mestu, kar pa seveda ni preprosto za čebele in za čebelarja. Prav zato je med zelo kvaliteten. Trenutno imamo 20 čebeljih družin, za katere skrbiva skupaj s hčerko.

RUS FRANC

Leta 1983 sem se poročil in se preselil v Šentvid. Takrat sem začel spoznavati čebele in se začel učiti pri tastu. Sprva sem bil opazovalec, nato sem moral sam začeti z delom. Počasi sem začel spoznavati življenje čebel in kmalu ugotovil, da je delo s čebelami zanimivo. Od tasta sem pridobil veliko znanja. Vedno mi je govoril, da se čebel ne smeš bati, saj bo delo z njimi lažje. Na začetku sem bil malo opikan in tudi ves otečen, nato pa sem se počasi navadil tudi na pik. Leta 1991 sem se včlanil v ČD Stična. Po tastovi smrti sem v Šentvidu pri Stični prevzel čebelnjak s 65. panji in nekaj kranjčiči. Čebele vozim na pašo s prevoznim čebelnjakom. Vedno bolj spoznavam, da človeka delo z čebelami pomirja.

RUS MATIJA

V čebelarjenje sem se uvajal že kot majhen deček - najprej s točenjem medu, potem pa me je stari ata uvažal v radosti čebelarjenja. S teorijo čebelarstva sem se srečal med šolanjem na srednji Kmetijski šoli v Novem Mestu. Ker me je to področje zelo zanimalo, sem temo vključil v svojo diplomsko delo in sicer Zatiranje varoje. Za zgled sta mi bila stari ata Slavko in moj ati. Čebelarim s 65 AŽ panji čebel na lokaciji Petrušnja vas - Šentvid.

ŠAJN ALBINA IN CIRIL

Za čebelarjenje sta naju navdušila dobra prijatelja, Sonja in Toni Ceglar in tako čebelariva že od leta 2011. Sprva sva jima pomagala pri njunem delu, danes pa imava tudi svoje čebele. Čebele so nama v zares veliko veselje in si življenja brez njih sploh ne predstavljava več. Sam pa zase pravim (Ciril), da sem prvi slovenski čebelarski vajenec!

TOMAŽIN ALEŠ

S čebelarstvom sem se začel ukvarjati pred tremi leti in sicer na pobudo mojih prijateljev. Začel sem z dvema panjema, sedaj pa posedujem 8 panjev. Imam tudi že svoj mini čebelnjak, v katerega sem zložil tri panje, ostalih pet pa še čaka, da naredim večji čebelnjak. V prihodnosti si želim narediti nov čebelnjak in pa seveda povečati število družin.

VENCELJ PRIMOŽ

Z družino živim v Šentvidu pri Stični, naše čebelice pa domujejo na Primskovem. Čebele mi je zapustil oče, na kar nisem bil dovolj pripravljen. Ob pomoči izkušenih čebelarjev in literature se sedaj že kar dobro spoznamo. Čebelnjak sestavlja 10 osnovnih AŽ panjev. Dva sta 10-satna, 8 pa je 9-satnih. Zgoraj je še 7 7-satnih panjev za rezervne družine.

ZALETEL FRANC

S čebelarstvom sem se pričel ukvarjati pred dobrimi 20 leti. Čebelnjak s 15. panji sem postavil na Veliki Dobravi nad Višnjo Goro. Stoji na robu vasi, na razgledni, sončni legi, zato omogoča dobro pašo od pomladi do pozne- ga poletja.

VERBIČ BARBARA

Čebelariti sem pričela leta 2014. Že od malih nog sem velika ljubiteljica medu, ki je pri meni pogosto živelo za zajtrk. Ob tem se mi je pojavila želja po čebelarjenju, saj sem si želela sama pridelati med. Čebelariti sem pričela z dvema družinama in že prvo leto dosegla svoj cilj- pridelati med za svojo porabo. To mi je dalo še dodatno motivacijo, da s svojim delom nadaljujem. V prihodnje pa imam cilj, da povečam število družin in se še dodatno izobražujem na področju čebelarstva.

ZALETTEL JANEZ

V mladosti sem se v prostem času rad ustavil v stiškem samostanu. Pokojni pater Frančišek me je navdušil za čebelarstvo, s patrom Avguštinom pa sem svoje znanje še naprej izpopolnjeval.

Ko sem se odločil za duhovniški poklic, sem bil imenovan za župnika na Razbor pod Lisco. Tam je bil nad vinogradom zapuščen čebelnjak. Neko majsko nedeljo sem se pripravljaj na mašo, ko je naenkrat pred cerkvijo z vsem truščem prihrumel oblak čebel, kot da prihaja Sv. Duh. Po končani maši sem najprej zavil do starega čebelnjaka in opazil, da se je družina naselila v zapuščen panj. Odločitev je bila takojšnja. »Revice, v takih razvalinah pa ne boste!« Že naslednji dan sem se lotil popravila strehe in urejanja čebelnjaka. Prve korake sem začel ob pomoči knjige Umni čebelar in ob pomoči čebelarja iz Sevnice. Po sedmih letih sem se selil v dolino, v Boštanj. Tudi v tamkajšnjem župnišču je bil stari čebelnjak. Ob pomoči sevnškega čebelarskega društva sem ga obnovil. Po osmih letih sem se s šestimi

panji preselil na Koprivnik. Čebele so prostor dobile v zapuščeni drvarnici. Prebivalci so bili navdušeni, ker v teh krajih ni bilo čebel. Po upokojitvi sem bil dodeljen v Šentvid pri Stični, v mežnarijo. V stari čevljarški delavnici sem si prostor za prve panje naredil kar v okenski odprtini. Prvo družino mi je za rojstni dan podaril pater Avguštin, ki mi še vedno pomaga pri svetovanju in samemu čebelarjenju, za kar sem mu hvaležen.

Sedaj se ukvarjam s tem, da bi čebelo sparil s kresničko, da bi ob določenem času te ljubice nabirale med tudi ponoči.

ZRIMŠEK ZDRAVKO

Čebelarim od leta 2014, ko sem začel z dvema družinama v nakladnih panjih. Leta 2015 sem zgradil lesen čebelnjak na lastni parceli ob stanovanjski hiši. Trenutno gospodarim s petimi družinami. V letu 2015 sem obiskoval tečaj za čebelarje začetnike pri ČZS. V letu 2015 je bilo pridelanih prvih nekaj kilogramov cvetnega, gozdnega in kostanjevega medu izjemne kvalitete. Pri delu s čebelami sodeluje cela družina in tri generacije.

V društvu pa nas je seveda še več:

Babič Dušanka
Brčon Stane
Ceglar Uroš
Čoš Beno
Frantar Karel
Gavranič Ivan
Genorio Jože
Genorio Miloš
Gorše Jože
Grandovec Leopold
Groznič Franc
Janežič Franc
Jerala Boris
Kastelic Janez
Kenda Jože
Kenda Samo
Klemenčič Timotej
Knežević Nikola
Lampret Alojz
Maver Miha
Miklič Franc
Nastran Igor
Osvald Jože
Perko Matjaž
Rus Matej
Strmole Ivan
Šraj Tomaž
Vencelj Anton
Verbič Ludvik
Vidmar Bojan

17. Donatorji

Ob praznovanju 80. obletnice ustanovitve Čebelar-skega društva Stična, je društvo finančno in materialno podprlo veliko čebelarjev članov in drugih dobrotnikov. Prav vsem se iskreno zahvaljujemo, saj je prav zaradi njih naša pot do zastavljenih ciljev močno olajšana.

ČD Stična

ZAHVALA ČLANOM DRUŠTVA:

1. Bajc Janez
2. Bajc Martin
3. Bobnar Franc
4. Brčon Stane
5. Bregar Štefan
6. Cilenšek Tone
7. Cistercijanski samostan Stična
8. Čebelarstvo Ceglar s prijatelji
9. Čoš Bogdan
10. Čož Jože
11. Genorio Jože
12. Genorio Miloš
13. Glavan Peter
14. Gorše Jože
15. Groznik Franc
16. Groznik Marko
17. Horvat Vlado
18. Janežič Alojz
19. Janežič Marjan
20. Janežič Matjaž
21. Kamnikar Marko

22. Kastelic Tone
23. Kenda Jože
24. Marinčič Tomaž
25. Maver Miha
26. Novak Milan
27. Pajk Marjan
28. Peček Lojze
29. Pevec Franc
30. Pevec Joži
31. Piskule Marija
32. Plantarič Alojz
33. Podobnik Milan
34. Pust Marko
35. Rogelj Janez
36. Rus Franc
37. Selan Ciril
38. Sever Vinko
39. Strmole Ivan
40. Tomažin Aleš
41. Vidmar Bojan
42. Zaletel Franc
43. Zaletel Janez

OSTALI DONATORJI, KI SO NAM POMAGALI FINANČNO, MATERIALNO IN NA DRUGE MOŽNE NAČINE:

**AVTOKLEPARSTVO, VULKANIZERSTVO, AVTOVLEKA,
POSREDNIŠTVO IN IZDELOVANJE OBLAČIL, JANEZ
ROGELJ S.P.**, Gabrje pri Stični 22, 1295 Ivančna Gorica
FOTOGRAFSKE STORITVE, ANDREJ PEUNIK S.P.,
Tekavčeva cesta 16, 3325 Šoštanj
FRIZERSKI SALON JELKA, JELKA KAMNIKAR S.P.,
Vir pri Stični 76, 1295 Ivančna Gorica
KRJAVELJ, trgovina, gostinstvo in prevozi d.o.o.,
Ljubljanska cesta 38, 1295 Ivančna Gorica
KULTURNE DEJAVNOSTI, MATIC ŠAVLI S.P.,
Vilharjeva ulica 4, 5270 Ajdovščina
MESARSTVO MAVER d.o.o., Stična 85A, 1295 Ivančna Gorica
OBČINA IVANČNA GORICA
**ORGANIZACIJA DOGODKOV IN DRUGE KULTURNE
STORITVE, PETRA PEUNIK OKORN S.P.**,
Vir pri Stični 89, 1295 Ivančna Gorica
PESKOKOP UNIVERSAL d.o.o. Ivančna Gorica,
Malo Hudo 4a, 1295 Ivančna Gorica
SITIK d.o.o., Cistercijanska opatija Stična,
Stična 17, 1295 Ivančna Gorica
TOPP d.o.o., Šentvid pri Stični 152, 1296 Šentvid pri Stični
ALFAGRAF TISKARNA d.o.o., Stanetova ulica 10,
1295 Ivančna Gorica
PGD STIČNA, Stična 144, 1295 Ivančna Gorica
PGD ŠENTVID PRI STIČNI, Šentvid pri Stični 140,
1296 Šentvid pri Stični
LAVRIČEVA KOČA NA GRADIŠČU NAD STIČNO,
gospod Maks Jerin
KMETIJSKA ZADRUGA STIČNA, Cesta II. grupe
odredov 17, 1295 Ivančna Gorica
FOTO TRAVNIK, Sokolska ulica 5, 1295 Ivančna Gorica
SEMENARNA LJUBLJANA, D.O.O., Dolenjska cesta 242,
1000 Ljubljana

Monsignor Jože Kastelic, Stična
Šteh Dragica, Velike Pece
Helena Skubic Textor, Stična

International Transport
Slovenija

PGD STIČNA

fototravnik

Alfagraf
TISKARNA

OBČINA
Ivančna Gorica

18. Zahvala urednice biltena

80 let je visok jubilej, ki ga je vsekakor vredno obeležiti tudi z izdajo biltena. To se je zdelo še posebej pomembno v našem društvu, ki biltena do sedaj še sploh ni izdalo. Največji izziv je predstavljalo zbiranje gradiva. Velik del arhiva društva je namreč izgubljen, prav tako skoraj ni ohranjenega slikovnega gradiva.

Tega biltena v takšni obliki zagotovo ne bi bilo brez številnih oseb, ki so se dela lotile z vso vnemo in vanj vložile veliko časa. Najprej se želim zahvaliti uredniškemu odboru, brez katerega bi bilo delo nemogoče. Vesela sem, da sem lahko sodelovala z ljudmi, ki so vestni in vredni zaupanja: pater Avguštin Novak, Ana in Miha Blatnik.

In še posebna zahvala Joži Pevec, ki je bila ves čas moj steber, na katerega sem se lahko opirala tudi takrat, ko so stvari izgledale nemogoče. Hvala za vse nasvete, za vse ure, ki ste jih namenili prebiranju arhivskega gradiva, hvala za vse napisane prispevke, hvala za vse vožnje in obiske pri čebelarjih. In hvala še za mnogo drugega. Ko smo se v društvu odločili za izdajo biltena, nismo dobro vedeli, kje začeti. Pri tem sta nam bila v veliko pomoč Anton In Vida Koželj, ki sta nam nesebično odprla vrata svojega muzeja in arhiva, ter postregla s celo vrsto koristnih napotkov, informacij in goro gradiva. Vesela sem, da sem imela priložnost sodelovati z uglednim strokovnjakom, dr. Andrejem Šaleharjem, ki je opravil veliko raziskovalno delo.

Iskrena zahvala gre vsem članom društva, ki ste s svojimi prispevki in fotografijami pomagali obogatiti to publikacijo.

Veliko časa je biltenu posvetila gospa Lojzka Cilenšek in vsa besedila natančno prebrala ter jih lektorirala.

Matic Šavli, hvala za prevod v angleščino.

Hvala oblikovalcema, Meti in Urbanu Gabrijelu, ki sta svoje delo vzela zelo resno, predvsem pa potrpežljivo počakala na vse gradivo, ki sem ga poslala z zamudo. Hvala za vajino potrpežljivost!

Hvala Alešu Kastelcu iz tiskarne Alfagraf, ki se je zavzel za vse naše tiskovine in nam omogočil zares kvalitetne izdelke.

Hvala vsem ostalim, ki tukaj niste imensko poimenovani pa vendar brez vas dotične knjige ne bi bilo.

Petra Peunik Okorn

19. Kolofon

Kako lepo je biti čebelar ..., bilten ob 80. obletnici ustanovitve Čebelarskega društva Stična

IZDAJATELJ: Čebelarsko društvo Stična

ZANJ PREDSEDNIK: Alojz Janežič

UREDNIK IN ZASNOVA: Petra Peunik Okorn

UREDNIŠKI ODBOR: Petra Peunik Okorn, Joži Pevec, p. Avgustin Novak, Ana P. Blatnik, Miha Blatnik

GRAFIČNO OBLIKOVANJE: METAFORA GRAFIKA Marjeta Gabrijel s.p.

LEKTORIRANJE: Lojzka Cilenšek

TISK: Alfagraf d.o.o.

NAKLADA: 400 izvodov

Stična, 2016

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:638.1(497.4Stična)(091)(082)
638.1(497.4Stična)(082)

ČEBELARSKO društvo (Stična)
Kako lepo je biti čebelar --- : bilten ob 80. obletnici ustanovitve Čebelarskega društva Stična /
[urednik Petra Peunik Okorn]. - Stična : Čebelarsko društvo, 2016

ISBN 978-961-285-270-2
1. Gl. stv. nasl. 2. Peunik Okorn, Petra
284803328

Paša

Danes prazničen je dan.
Z iskrico v očesu
stari ata, čebelar.
Zahvalna je maša.

Gori se vzdiguje čaša,
medu je polna,
zlata, naša.

Prt zvezen, na prtu sveta krila.

Čaščenje se godi na cvetni trati,
kjer so čebele tisočeri svati.
S plesom svojim vabijo družice:
»Hoj, nektarja polne so kozice.«

Godi, godi se sladka paša.
Obredje je veselo, plesno.
Ata sklene roki resno
in za lon pri bogu vpraša.

Cvetja čaše polne so čudesa,
svatba je popolna, lepa.
Plodov nešteto bo jeseni,
otroci od medu rdečelični, kleni.

Ksenija Medved

